

ISSN 2683-4901 (Online)

НОВОРЕЧЈЕ

Неолошки часопис

Година IV Број 7

„Алма“
Београд, 2022

Новоречје
Неолошки часопис

Година IV, број 7

Издавач:

„Алма“

Уредништво:

Дејан Ајдачић (Гдањски универзитет, Гдањск), главни уредник
Ђорђе Оташевић (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Слободан Новокмет (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Јована Јовановић (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Ивана Лазич Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд)
Диана Благоева (Институт за бугарски језик БАН, Софија)
Andreja Žele (Филозофски факултет, САЗУ, Љубљана)
Милан Ајџановић (Филозофски факултет, Нови Сад)

Електронске адресе:

www.alma.rs/novorecje

<http://rastko.rs/filologija/novorecje>

Контакт уредништва:

novorecje@gmail.com

Аутор знака часописа – „Словосова Слова“:

Наташа Матовић

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ

Уводна реч	9–9
------------------	-----

ЧЛАНЦИ

Milica Mihaljević: <i>Riječ godine – mogući pristupi – primjer hrvatskoga</i> ...	13–27
Рајна Драгићевић: <i>О избору најлепше речи српског језика међу ученицима</i>	28–39
Simona Klemenčič: <i>Slovenska akcija „Beseda leta“</i>	40–43
Слободан Новокмет: <i>Да ли речи године морају да буду речи?</i>	44–53
Дејан Ајдачић: <i>Пољски конкурси за реч године и реч године младих</i> ..	54–67
Ивана Лазић Коњик: <i>Модерне појаве у неолошким проучавањима – иницијатива за покретање избора за реч године у српском језику у оквиру часописа „Новоречје“</i>	68–84
Elma Durmišević: <i>(Van)lingvistički kriteriji pri izboru osobnih imena</i>	85–98
Вања Миљковић: <i>Интернет платформа Вукајлија и лексикографија савременог српског сленга</i>	99–116

ГРАЂА

В. Ђорђевић, М. Николић, Ђ. Оташевић: <i>Грађа за речник нових речи (7)</i>	119–132
Ђорђе Оташевић: <i>Речник деантропонимних неологизама (4)</i>	133–137

БИБЛИОГРАФИЈЕ

- Ђорђе Оташевић: *Библиографија радова на словенским језицима и енглеском о неологизмима везаним за актуелну пандемију : избор (4)* 141–146

СРПСКА РЕЧ ГОДИНЕ

- Правилник избора „Српска реч године“ Филолошког друштва „Речи“ и часописа „Новоречје“* 149–150

УВОДНА РЕЧ

УВОДНА РЕЧ

У овом, седмом броју „Новоречја“, објављујемо радове изложене на округлом столу о изборима за реч године у словенским језицима. Скуп је одржан 21. новембра 2022. у онлајн режиму и на њему су учествовали филолози из Босне и Херцеговине, Пољске, Словеније, Србије и Хрватске. Округли сто су организовали Дејан Ајдачић (Универзитет у Гдањску) и Ивана Лазих Коњик (Институт за српски језик САНУ, Београд) испред часописа „Новоречје“.

ЧЛАНЦИ

УДК 811.163.42'367.62:801.61''550*1''''20''
811.163.42'373.43.45''20''
811.163.42'36:050JEZIK''20''

*Milica Mihaljević**

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

RIJEČ GODINE – MOGUĆI PRISTUPI – PRIMJER HRVATSKOGA

U radu se analiziraju kriteriji izbora za riječ godine te potvrđenost u praksi riječi koje su pobijedile na natječaju za riječ godine časopisa *Jezik*. Takav se pristup izboru za riječ godine uspoređuje s izborom za riječ godine u nekim drugim sredinama te s izborom za riječ dana, tjedna i mjeseca.

Cljučne riječi: riječ godine, riječ mjeseca, riječ tjedna, riječ dana, novotvorenice, hrvatski jezik

1. Uvod

Mnoge zemlje svake godine proglašuju riječ godine. Međutim, u različitim se sredinama riječ godine bira na različit način i prema različitim kriterijima, pa će se ti kriteriji analizirati u ovome radu, a riječ godine usporedit će se s riječju dana, tjedna i mjeseca. O izboru za riječ godine u Hrvatskoj, ali i u nekim drugim sredinama, mnogo se piše u hrvatskim medijima i u nekim znanstvenim i stručnim radovima. U *Jezikoslovnome korpusu*¹ (Marković, Mihaljević 2020.), koji je sastavljen za potrebe projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*², nalaze se potvrde za *riječ godine* iz časopisa *Hrvatski jezik* i

* mmihalj@ihjj.hr, ORCID 0000-0002-9348-8177.

¹ *Jezikoslovni korpus* interni je korpus izrađen u okviru projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*. Sastavljen je u Sketch Engineu te se koristi svim mogućnostima pretraživanja Sketch Enginea, a na zahtjev je dostupan onima koji imaju pristup Sketch Engineu.

² Više o projektu *Jena* vidi na mrežnim stranicama projekta (<https://jena.jezik.hr/>) i u e-monografiji *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje* (Mihaljević, Hudeček, Jozić 2020).

Suvremena lingvistika te iz znanstveno-popularne knjige Domagoja Vidovića *O rodu jezikom i pokoja fraška* (1. slika

1. slika: Potvrde za svezu *riječ godine* u *Jezikoslovnome korpusu*

Budući da u Hrvatskoj izbor za riječ godine često izaziva veliku medijsku pozornost i interes javnosti te izrazito negativne komentare, u radu će se usporediti izbor za riječ godine u Hrvatskoj i u nekim stranim zemljama te će se ponuditi odgovor na pitanja:

- Što je riječ godine?
- Je li riječ godine nužno riječ?
- Tko bira riječ godine?
- Tko predlaže riječ godine?
- Koji su kriteriji za izbor riječi godine?
- Postoji li sličnost između riječi godine, riječi mjeseca, riječi tjedna i riječi dana?

te usporediti izbor za riječ godine u Hrvatskoj i nekim drugim sredinama.

2. Metodologija

Istraživanje provedeno u ovome radu temelji se na korpusnome pristupu. Kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja, u ovome se radu riječi koje su pobijedile na natječaju za riječ godine pretražuju u ovim korpusima: *Hrvatski jezični korpus – hrWaC* (Ljubešić, Erjavec 2011) i *Jezikoslovní korpus* (Marković, Mihaljević 2020). Oba su korpusa pretraživa u Sketch Engineu (Kilgarriff, Rychlý, Smrz, Tugwell 2004, Kilgarriff i dr. 2014).

Zbog vremenskoga ograničenja korpusa *hrWaC* uporaba se novijih riječ proučava s pomoću internetskih potvrda.

3. Riječ godine u Hrvatskoj

Izbor za riječ godine u Hrvatskoj provodi *Jezik*, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika (<https://hrcak.srce.hr/jezik>). *Jezik* je znanstveno-stručni časopis koji izdaje Hrvatsko filološko društvo. Natječaj za riječ godine pokre-

nut je 1992. Nagrada nosi ime Ivana Šretera. Ovo su pravila natječaja časopisa *Jezik*:

- svatko može poslati najviše pet riječi
- riječ ne smije biti zabilježena ni u jednome hrvatskom jednojezičnom ili višejezičnom rječniku
- prednost imaju zamjene za nepotrebne i neprilagođene (u prvome redu)
- ne traže se zamjene za dobro i široko prihvaćene (prilagođene) tuđice
- nagrada je novčana i dodjeljuje se 22. prosinca, na rođendan Ivana Šretera (https://hr.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Dr._Ivan_Šreter).

U 1. tablici navode se riječi koje su bile izabrane za riječ godine. Obično se nagrađuju autori riječi koje su osvojile prvo, drugo i treće mjesto.

1. tablica: Riječi godine

godina	riječ godine	godina	riječ godine
1993.	<i>suosnik</i> (koaksialni kabel); <i>strojevina</i> , <i>očvrsje</i> (hardver); <i>udomitelj</i>	2011.	<i>zatipak</i> (pogreška u pisanju, tipfeler); <i>nekapnica</i> (naprava na boci za sprečavanje kapanja); <i>do-dirnik</i> (dodirni zaslon)
1994.	<i>velezgoditnjak</i> (velezgoditak, <i>jackpot</i>); <i>osobnica</i> (osobna iskaznica); <i>ocjeđivač</i> (stalak za posuđe)	2012.	nagrada nije dodijeljena
1995.: – 1997.	natječaj nije raspisan	2013.	nagrada nije dodijeljena
1998.	<i>dočitnica</i> , <i>straničnik</i> , <i>štio-nik</i> (<i>bookmark</i>)	2014.	nagrada nije dodijeljena
1999. – 2005.	natječaj nije raspisan	2015.	<i>alkomjer</i> (uređaj za testiranje alkohola u krvi)
2006.	<i>uspornik</i> (ležeći policajac); <i>smećnjak</i> (kontejner,	2016.	<i>istovrijednik</i> (ekvivalent); <i>podzemni-</i>

Новоречје 7

	spremnik za smeće); <i>ras-kružje</i> (kružni tok)		<i>ca</i> (metro); <i>zaslo-nik</i> (tablet)
2007.	<i>naplatnica</i> (naplatna kućica); <i>opuštaonica</i> (<i>wel-lness</i>); <i>borkinja</i> (žena bo-rac)	2017.	nije dodijeljena
2008.	<i>proširnica</i> (stent); <i>dalji-nac</i> (daljinski upravljač); <i>pretjecajnik</i> (pretjecajni trak)	2018.	<i>zaporje</i> (<u>prostor iza pozornice, bac-kstage</u>); <u>oznak</u> (<u>robna marka, brend</u>); <i>bilješkinja</i> (<u>javna bilježnica</u>)
2009.	<i>osobnik</i> (OIB)	2019.	nije dodijeljena
2010.	<i>ispraznica</i> (floskula); <i>osjećajnik</i> (emotiv, emoti-kon); <i>parkomat</i> (uređaj za naplatu parkiranja)	2020.	<i>dišnik</i> (respirator); <i>kihobran</i> (uređaj za zaštitu od kihanja, <i>sneez protector</i>); <i>rukozborac</i> (osoba koja se služi jezi-kom gluhih)
		2021.– 2022.	nagrada nije dodi-jeljena

Analiza navedene tablice upućuje na ove zaključke:

- sve su navedene riječi novotvorenice
- riječ godine uvijek je riječ (a ne sveza), a njome se zamjenjuju riječi ili sveze
 - iako se u natječaju traže prijedlozi za nepotrebne tuđice, a ne za hrvatske riječi/sveze, nekoliko je puta nagrađena i zamjena za prihvaćenu hrvatsku riječ ili svezu (*naplatnica* – naplatna kućica, *bilješkinja* – (javna) bilježnica)
 - katkad je predložena i zamjena za hrvatski dobro prihvaćen jednorječni naziv. Očit je primjer riječi *istovrijednik* i *istovrijednica* kao zamjene za *ekvivalent*. U *Jezikoslovnome korpusu* nalaze se 332 potvrde za riječ *istovrijednica* i ni jedna potvrda za riječ *istovrijednik* (vidi 2. sliku), pa je očito da izmišljanje nove riječi nije bilo potrebno.

CONCORDANCE [Jezikoslovni]

simple **istovrijednica** • 332
32.25 per million tokens • 9.0032%

	Left context	KWIC	Right context
1	☐ Filologija 46-4... i b). 1 14 </s><-s>Važnost pravodobnoga stvaranja naziva Strani nazivi za koje ne postoje hrvatske	istovrijednica	nisu poteškoća za širu javnost jer se u rječnikim potrebama mogu jednostavno navo
2	☐ Filologija 46-4... p </s><-s> Taj glas u hrvatskome jeziku nije fonem pa se može učiniti da je nevažno pronaći hrvatsku	istovrijednicu	za engleski naziv </s><-s> No kada se opisuju različiti glasovi svijeta, važno je navi
3	☐ Filologija 46-4... <s>Katkad je svijest o postojanju nekoga pojma u drugome jeziku i pokušaj pronalaženja ili stvaranja	istovrijednice	temelj uočavanju pojma samoga, prepoznavanju njegove opstojnosti i važnosti </s>
4	☐ Filologija 46-4... j) </s><-s> U Osnovi slovnice slavjanske (1836.) ne spominje dvoglasnike, nema latinskih i njemačkih	istovrijednica	(za suglasnike ni istovrijednice nemoglasnik), a među samoglasnike ubraja i jat (e)
5	☐ Filologija 46-4... ivjanske (1836.) ne spominje dvoglasnike, nema latinskih i njemačkih istovrijednica (za suglasnike ni	istovrijednice	nemoglasnik), a među samoglasnike ubraja i jat (e). </s><-s> Volaričeviću su nazivi sa
6	☐ Filologija 46-4... ike (različitim jezičnim razinama) </s><-s> Gdje je god to moguće, predlažu se odgovarajuće hrvatske	istovrijednice	Tesnièreovim nazivcima, a preispituju se i tipovi postanka hrvatskih nazivaka iz str
7	☐ Filologija 46-4... i régissant dont il dépend </s><-s> Uza svaki francuski nazivak predložit će se odgovarajuća hrvatska	istovrijednica	(jedna ili više njih), potom će se navesti definicija pojma preuzeta iz Éléments </s>
8	☐ Filologija 46-4... sam pojam sintakse, odnosno sintaksa, strukturalna sintaksa i proučavanje rečenice navode se kao	istovrijednice	</s><-s> Predmet je proučavanja sintakse rečenica, koja je sama po sebi struktura
9	☐ Filologija 46-4... zračnika (izraženog) na običnome planu </s><-s> Ta dva nazivka predlažemo kao moguću hrvatsku	istovrijednicu	dosad neprevedenim nazivcima exprimende i exprimé iz strukturalne sintakse, a n
10	☐ Filologija 46-4... rniše, semantičke te transilacijske funkcije </s><-s> Mislimo da bi jezgra bila savršeno dobra hrvatska	istovrijednica	tomu francuskomu nazivku </s><-s> Središnji čvor, tj. čvor čvorova identificira se s i
11	☐ Filologija 46-4... rbnji koneksija </s><-s> Tako se razlikuju prvi, drugi i treći aktant </s><-s> Kada su u pitanju hrvatske	istovrijednice	, naglasimo da su u literaturi potvrđeni samo nazivi aktanti i cirkumstant </s><-s> S
12	☐ Filologija 46-4... ječi) </s><-s> Stari hrvatski jezikoslovci uz općeprihvaćenu međunarodnicu gramatika rabe i hrvatske	istovrijednice	</s><-s> Hrvatski naziv u većine dolazi od riječi slovo </s><-s> Poznato je da ilirski j
13	☐ Filologija 46-4... atičko nazivje nekad i sad </s><-s> Suvremeno gramatičko nazivje uz međunarodnicu ima i hrvatske	istovrijednice	</s><-s> Ali ne sve </s><-s> Naime, često i nismo svjesni koliko hrvatskih gramatičk
14	☐ Filologija 50... nim AIDS prihvaćen kao naziv za tu opakou bolest </s><-s> Osim kratice u korpusu bilježimo hrvatsku	istovrijednicu	kopnica </s><-s> Kratice se spominju u brojnim gramatikama i jezičnim priručnicima
15	☐ Filologija 50... om nazivlju vrlo česte </s><-s> Hrvatski autori preuzimaju engleske kratice čak ako i postoji hrvatska	istovrijednica	za određeni engleski naziv pa tako i hrvatska kratica </s><-s> Na primjer: za naziv ir
16	☐ Filologija 53... ja, vidi se npr. u tome da on u svojem predgovoru umjesto starih srpskih odnosno crkvenoslavenskih	istovrijednica	rabi hrvatske riječi rječnik i predgovor koje je u srpski književnojezični izričaj iz hrvi
17	☐ Filologija 70... a posebna se pozornost posvećuje engleskim pojmovima flashover i backdraft i njihovim (hrvatskim)	istovrijednicama	</s><-s> Kao i čitav niz drugih srodnih naziva iz danog područja, navedeni se naziv
18	☐ Filologija 70... id analiza konceptualnu strukturu navedenih pojmova te prednosti i nedostatke postojećih hrvatskih	istovrijednica	</s><-s> U zaključku se navodi potencijalno terminološko rješenje </s><-s> Jezik va
19	☐ Filologija 70... no na pojmove flashover i backdraft; backdraught, te obradi njihovo pojmovno značenje i prijevodne	istovrijednice	koje za svaki pojam postoje u stručnoj literaturi i upotrebljavaju se uz engleski izvo
20	☐ Filologija 70... ski izvornik </s><-s> Niti jedan od navedenih naziva nema jedinstvenu i općeprihvaćenu funkcionalnu	istovrijednicu	u hrvatskome jeziku već je u uporabi nekoliko paralelnih naziva koji se koriste kao

Rows per page: 20 1-20 of 332 < < 1 / 17 > >

2. slika: Potvrde za riječ *istovrijednica* u *Jezikoslovnome korpusu*

• jedina riječ koja je zaista široko prihvaćena u neutralnome stilu i u nazivlju riječ je *udomitelj* (u *hrWaC-u* 4926 potvrda te riječi). (vidi 3. sliku)

CONCORDANCE [Croatian Web (hrWaC 2.2, RelD)]

simple **udomitelj** • 4.911
3.51 per million tokens • 0.00035%

	Left context	KWIC	Right context
1	☐ zupa-svrkiza-og... na čovjekov život: pitanja o smislu boli, patnje i samie smrti. Niste li upravo vi, drage sestre, liječnici i	udomitelji	često svjedocima takvih pitanja i imate prigodu pružiti bolesnom čovjeku više od
2	☐ zupa-svrkiza-og... subotu, 14. veljače, u župnoj dvorani u Ogulinu. Ovim putem pozivamo liječnike, medicinske sestre i	udomitelje	na ovaj susret. - KORAKE NAM UPRAVLJAJ PUTOVIMA MIRA i DOBRA »Pod
3	☐ mppei.hr... su od 16 314 000 SEK; nositelji su Ministarstvo pravosuđa i Državna geodetska uprava " Supervizija	udomitelja	" u trajanju od svibnja 2006. do travnja 2008. g., u iznosu od 3 950 000 SEK; n
4	☐ saveznmz.hr... okviru njega se pruža pomoć osobama s mentalnom retardacijom, njihovim roditeljima, skrbnicima i	udomiteljima	u ostvarivanju njihovih prava. Socijalna prava osoba s mentalnom retardacijom i
5	☐ saveznmz.hr... valaštar - Pravovremeno obavještavanje osoba s mentalnom retardacijom i njihovih obitelji, skrbnika i	udomitelja	o socijalnim pravima koje mogu ostvariti. - Neposredna pomoć u ostvarivanju so
6	☐ zakon.hr... oštećenikom ili predstavnikom pravne osobe u odnosu skrbnika, štitecnika, posvojitelja, posvojenika,	udomitelja	ili udomljenika, 4. ako je u istome predmetu vodio pretpostavljanski postupak ili u r
7	☐ udomiteljizadje... odruče kantona Rotterdam. Krenuvši od ideje što želimo promovirati i kako, izneseno je pitanje slike	udomitelja	djece u javnosti kao teme na čijoj je izgradnji izuzetno bitno raditi jer jedino svjes
8	☐ udomiteljizadje... aja djece u javnosti kao teme na čijoj je izgradnji izuzetno bitno raditi jer jedino svjesni trenutne slike	udomitelja	u hrvatskoj javnosti i idealne slike kojoj svi težimo, možemo odrediti aktivnosti i n
9	☐ udomiteljizadje... slike kojoj svi težimo, možemo odrediti aktivnosti i načine na koje ćemo doprinijeti poboljšanju imidža	udomitelja	Stvaranje dobrog imidža osigurava opću simpatiju javnosti te svakako doprinos
10	☐ udomiteljizadje... ratnju javnosti te svakako doprinosi kako osviještavanju javnosti o ovoj temi tako i pronalaženju novih	udomitelja	te lobiranja u politici. Upoznali smo princip subliminalnog utjecaja eksponirane p
11	☐ udomiteljizadje... kroz MATRA program Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske. Oko 117 djece, mladih i	udomitelja	za djecu iz različitih krajeva Hrvatske okupilo se na cjelodnevnom druženju. Sku
12	☐ udomiteljizadje... 1'1, te udruge LETIM i volonteri. Prvi dio programa obuhvaćao je zajedničke edukativne radionice za	udomitelje	i djecu, kojima je cilj bio bolje međusobno upoznavanje, razvijanje komunikacije,
13	☐ udomiteljizadje... varije, razvijanje komunikacije, unapređenje obiteljskih odnosa, te policiranje suradnje među djecom i	udomiteljima	u rješavanju svakodnevnih životnih situacija. Drugi dio programa, aktivnosti osni

3. slika: Potvrde za riječ *udomitelj* u *hrWaC-u*

Ta se riječ nalazi i u suvremenim hrvatskim rječnicima.

Na 4. slici nalazi se potvrda za riječ *udomitelj* s *Hrvatskoga jezičnog portala*.

udòmitelj
udòmitelj m

Izvedeni oblici

Definicija

onaj koji drugoga udomljuje, onaj koji drugome pruža dom

4. slika: Rječnički članak riječi *udomitelj* na *Hrvatskome jezičnom portalu*

Ista je riječ potvrđena i u *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (vidi 5. slika).

udomitelj

udomitelj

im m ⟨udòmitelj; G -a, V -u, I -em; *mn N* -i, G -eljā⟩

onaj koji drugoga udomljuje, onaj koji drugome pruža dom [*udomitelj beskućnika*]

✱ **udòmiteljev** (**udòmiteljeva**, **udòmiteljevo**) *prid*

Ⓔ → [udomiti](#)

5. slika: Rječnički članak riječi *udomitelj* u VRH-u

• riječ godine nije proglašena svake godine, a između 1995. i 2005. natječaj nije ni raspisan.

U ovome radu analizira se potvrđenost u uporabi navedenih riječi. Istraživanje je provedeno na *Hrvatskome jezičnom korpusu – hrWaC-u*. Budući da je u korpusu prikupljena građa s .hr domene objavljena na internetu do 2012. godine, na korpusu su analizirane samo riječi nagrađene do 2012. godine. U 2. tablici navodi se broj korpusnih potvrda.

2. tablica: Broj korpusnih potvrda nagrađenih riječi

nagradaena riječ	broj potvrda
suosnik	21
velezgoditnjak	6
uspornik	283
naplatnica	16
proširnica	19
osobnik	81
ispraznica	65
zatipak	40

Sve su navedene potvrde analizirane kako bi se utvrdilo u kojemu se značenju i u kojemu kontekstu upotrebljavaju navedene riječi. Analiza je pokazala:

- navedene riječi često su potvrđene u medijskim napisima o izboru za riječ godine:

Pobjednici ovogodišnjeg natječaja za novu hrvatsku riječ skovali su 'naplatnicu', 'opuštaonicu' i 'borkinju'.

- navedene riječi često su potvrđene u negativnome i ironičnome kontekstu:

Slatko se smijem neologizmima vrtolet, velezgoditnjak i mamutnjak su najčoškastiji, ali ni drugi puristički naponi poput dalekovidnice, dalekoumnoživača ili suosnika nisu baš puno sretniji.

- navedene riječi potvrđene su u značenju koje ne odgovara značenju u kojemu je riječ predložena:

- *Po otpustu zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora osobnik se pohranjuje i čuva u skladu s općim propisima o zaštiti arhivske građe.*³

- *Osobnik obuhvaća knjižicu o specijalističkom usavršavanju doktora medicine i dnevnik rada doktora medicine na specijalističkom usavršavanju, potvrde o sudjelovanju na stručnim skupovima kao i druge aktivnosti iz područja specijalizacije.*

- *Ti okrugli nastavci, koji moraju biti na naplatnicama radi kretanja u dva pravca, izgledaju mu kao oči.*⁴

U 3. tablici prikazuje se broj potvrda riječi godine u neutralnome značenju koje odgovara značenju predložene riječi godine i donosi po jedna korpusna potvrda.

³ Naziv *osobnik* označuje dokument koji sadržava podatke i cjelokupnu dokumentaciju potrebnu za praćenje zakonitoga izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora.

⁴ Naziv *naplatnica* sinonim je češće standardnojezične riječi *naplatak* i žargonizma *felga* te označuje 'dio kotača vozila na kojemu stoji guma' (VRH).

3. tablica: Broj potvrda predložene riječi u neutralnome značenju i odabrana korpusna potvrda

riječ	broj potvrda	korpusna potvrda
suosnik	1	S obzirom na duljinu kabela izbjegavajte nepoznate proizvođače. Kvalitetan suosnik RG 6, duljine 15 m, na frekvenciji 800 MHz prigušuje signal približno 4 dB.
uspornik	mного	Vjerujemo da će ovi uspornici poboljšati neodgovorno ponašanje vozača koji se na obaziru na uredno postavljene prometne znakove kroz naselje.
proširница	1	U tom periodu kod 35 bolesnika učinjen je zahvat postavljanja proširnice (stenta).
ispraznica	16	Uvjereni smo da su Vaše riječi iskrene i da ste kao demokratski izabrani službenici svojeg naroda konačno odlučili preuzeti odgovornost u okviru vlastitih kompetencija te djelotvorno pokazati da ove riječi nisu obične ispraznice, da niste zarobljeni osobnom obiteljskom prošlošću i da ste spremni učiniti sve da konačno humanost pobijedi nad ideologijom diktature i zatiranja istine.
zatipak	15	Računalo će vam pomoći ispraviti eventualne zatipke (tipfelere), a ne treba vas učiti pisati.

U 4. tablici navode se odabrane internetske potvrde za riječ godine u neutralnome značenju.

4. tablica: Internetske potvrde za riječ godine

riječ	primjer
alkomjer	ALCO-7000 – Osobni prijenosni digitalni alkomjer (https://medicalstore.it/hr/alkomjeri/104709-alco7000etilometrodigitaleportatilepersonale.html) ⁵ <i>Alkomjer</i> ili mjerač alkohola – služi za mjerenje jačine pića

⁵ Dalje na istoj stranici *Model ALCO-7000 trenutno je najpopularniji alkometar za osobnu upotrebu u Italiji, profinjenog dizajna i jednostavan za korištenje.*

	u postocima. (https://makemone.ru/hr/repair-and-furnish-of-walls/areometr-princip-raboty-i-izvestnye-raznovidnosti-kak.html)
istovrijednik	Viktorija je u starorimskoj mitologiji bila personificirana božica pobjede. Ona je rimski istovrijednik grčke božice Nike i povezana je s Belonom. (https://hr.wikipedia.org/wiki/Viktorija_(mitologija))
zapororje	Nitko nas ne uči održavanju nutrine, svi se brinemo o fasadi pa nikog i ne zanima zapororje sve dok su marionete na pozornici nasmiješene (https://www.matica.hr/vijenac/748/zrtvi-je-uvijek-neugodno-a-zlocince-uvijek-pravdamo-33813/) ⁶ Idi u zapororje s francuskim reperskim dvojcem Bigflom & Olijem u ovom intimnom glazbenom dokumentarcu, a zatim se pridruži slavnoj braći na velikoj turneji. (https://www.netflix.com/hr/title/81285390)
dišnik	Riječ nije potvrđena u ovome značenju. ⁷

4. Riječ dana i mjeseca u Hrvatskoj

Kad govorimo o riječi godine, nameće se paralela s riječi dana (tjedna⁸) i mjeseca. *Hrvatski jezični portal* (<https://hjp.znanje.hr/>) na svojim mrežnim stranicama svaki dan donosi riječ dana. Dana 3. prosinca 2022. riječ dana bila je riječ *hendikepiran* (vidi 6. sliku).

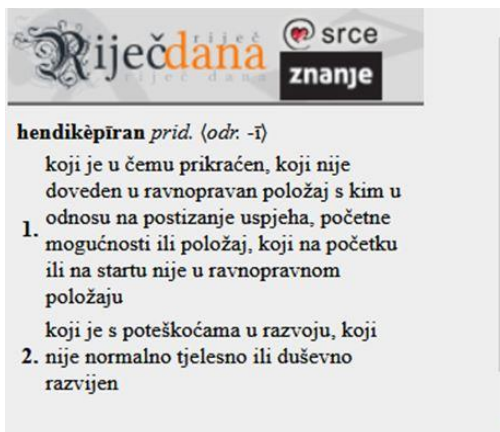
Dana 4. prosinca riječ dana je riječ *apelacijski*, 5. prosinca prezime *Stay*, 6. prosinca riječ *svilarski*, 7. prosinca riječ *ushićenje*, a 8. prosinca riječ *gangsteraj*, 9. prosinca *pravo*. Nigdje se ne navode kriteriji za odabir riječi. Moglo bi se pretpostaviti da je riječ *hendikepiran* odabrana jer se 3. prosinca obilježava kao međunarodni dan osoba s invaliditetom i dan kad se ukazuje na kršenje prava tih ljudi⁹, ali za ostale se riječi ne može dati slično objašnjenje, pa je vjerojatnije da se kao riječ dana daje slučajno odabrana riječ iz rječnika.

⁶ Većina internetskih potvrda za riječ *zapororje* odnosi se na ime podcasta.

⁷ *Dišnik* je naselje u Republici Hrvatskoj, u sastavu grada Garešnice.

⁸ U Hrvatskoj nisam uspjela pronaći primjer za riječ tjedna.

⁹ Tu bi se međutim moglo postiti pitanje društvene korektnosti uporabe toga naziva.

6. slika: Riječ dana na *Hrvatskome jezičnom portalu*

Osnovna škola Turnić Rijeka provodi za svoje učenike izbor za riječ mjeseca (http://os-turnic-ri.skole.hr/?news_hk=1&news_id=6246&mshow=290). Pokrenut je prvo *Rujanski izazov*, a budući da je on izazvao veliki interes, učiteljice hrvatskoga i engleskoga jezika odlučile su u suradnji s knjižničarkom provesti nastavak izazova tijekom cijele školske godine. Cilj je učenje i upotrebljavanje novih riječi. Riječ je mjeseca listopada 2022. *praskozorje*.

U Hrvatskoj se proglašava i glagoljična riječ mjeseca. Na Facebookovoj stranici Staroslavenskoga instituta (<https://hr-hr.facebook.com/stin.hr/>), središnje hrvatske akademske ustanove za istraživanje hrvatske glagoljice i glagoljaštva, svaki se mjesec proglašava glagoljična riječ mjeseca. Riječ donose suradnici Staroslavenskoga instituta te je ona na neki način povezana s mjesecom u kojemu se donosi, a mora biti i pratiteljima zanimljiva (dovoljno različita od današnje hrvatske riječi, npr. *zbica* = pisaljka, pisalo; *plesna* = taban).

Primjerice, za studeni 2022. riječ je mjeseca *prègudnica* (gudaće glazbalo) (vidi 7. sliku). Uz zanimljivu i vizualno atraktivnu sliku donosi se i kratko objašnjenje: „Sveta Cecilija, zaštitnica glazbe i glazbala čiji spomendan danas slavimo, prema predaji je znala svirati sva glazbala, stoga bi zasigurno bila vješta i na »prègudnicama«, ali i na trubi, pišćalima, guslama, cjevnicama i piscima te drugim zanimljivim glazbalima koja su poznavali hrvatski glagoljaši.” Svrha je ove inicijative popularizacija glagoljične baštine.

Navedena objava nekoliko dana nakon objavljivanja ima 159 oznaka sviđanja, 13 komentara i 38 dijeljenja.

Новоречје 7

Svake godine *Oxford English Dictionary* (<https://languages.oup.com/word-of-the-year/2021/>) odabire riječ godine. To je riječ koja je obilježila proteklu godinu (vidi 5. tablicu).

5. tablica: riječ godine koju proglašuje *Oxford English Dictionary*

godina	riječ godine	godina	riječ godine
2004.	chav	2013.	selfie
2005.	Sudoku (UK), podcast (US)	2014.	vape
2006.	bovvered (UK), carbon-neutral (US)	2015.	
2007.	carbon footprint (UK), locavore (US)	2016.	post-truth
2008.	credit crunch (UK), hypermiling (US)	2017.	youthquake
2009.	simples (UK), unfriend (US)	2018.	toxic
2010.	big society (UK), refudiate (US)	2019.	climate emergency
2011.	squeezed middle	2020.	nije odabrana jedna riječ
2012.	omnishambles (UK), GIF (US)	2021.	vax

Analizom navedene tablice možemo zaključiti:

1. riječ godine nije nužno riječ, može biti i sveza *squeezed middle*, pokrata *GIF* ili čak neverbalni izraz (emotiv)
2. katkad se proglašuje posebna riječ za britanski i američki engleski
3. 2020. godine nije odabrana riječ godine zbog toga što su mnoge riječi obilježile tu tešku godinu¹².

Za 2022. godinu riječ godine biraju čitatelji svojim glasovima između triju riječi¹³ koje su odabrali leksikografi: *metaverse*, *#IStandWith* i *Goblin mode*.

¹² Predsjednik *Oxford Dictionaries* Caspera Grathwohla izjavio je da nikad nije doživio godinu poput ove koja je upravo završila u kojoj je oksfordski tim zabilježio stotine novih riječi i novih uporaba već zabilježenih riječi, od kojih bi desetak riječi sigurno postalo riječ godine bilo u koje drugo vrijeme. „I've never witnessed a year in language like the one we've just had. The Oxford team was identifying hundreds of significant new words and usages as the year unfolded, dozens of which would have been a slam dunk for Word of the Year at any other time.” (https://global.oup.com/news-items/archive/woty_2020?cc=hr).

Glasovima čitatelja odabrana je sveza *Goblin mode*, koja je definirana ovako: *a type of behavior which is unapologetically self-indulgent, lazy, slovenly, or greedy, typically in a way that rejects social norms or expectations*¹⁴.

Merriam-Webster riječ godine bira prema kriteriju što korisnici najčešće pretražuju u rječniku, odnosno pretraga koje je riječi u protekloj godini znatno porasla. Tako je npr. pretraga riječi *vax/vaxination* 2021. porasla za 601 % u odnosu na 2020.

Collins Dictionary bilježi 6000 postotni porast uporabe riječi *lockdown* u 2020.

Riječ godine katkad se može birati i u određenoj populaciji, npr. Langenscheidt je birao riječ godine među mladima. 2020. godine riječju godine u toj populaciji proglašena je engleska riječ *cringe*, koja označuje nešto sramno i neugodno.

Časopis *Multilingual* (multilingual.com) u članku *What do the words “permacrisis”, “gaslighting”, and “goblin mode” all have in common?* donosi članak o riječima 2022. godine koje su proglasili izdavači engleskih rječnika. Izdavači *Collins Dictionaries* odabrali su stoljnicu *permacrisis*, koja je tvorena od riječi *permanent* i *crisis*, *Merriam-Webster* odabrao je riječ *gaslighting*, koja se odnosi na vrijeme dezinformacija, a razlog je zašto je odabrana 1740 % povećanje pretrage te riječi u rječniku.

6. Zaključak

Natječaj za riječ godine provodi časopis *Jezik*, a riječ bira povjerenstvo. Nova je riječ zaista riječ (ne sveza). To su novotvorenice koje čitatelji izmišljaju i koje nisu potvrđene u rječnicima. Izbor za riječ godine prati velika medijska pozornost, najčešće prilično negativna, a provedeno korpusno istraživanje pokazuje da su te riječi uglavnom slabo potvrđene.

Stjepan Babić pišući o izboru za riječ godine časopisa *Jezik* 1995. konstatirao je: „Usporedimo li se s Amerikancima i Nijemcima (...), razlikujemo se. U njih se uvijek biraju riječi već potvrđene u uporabi i najčešće iz političkog i društvenoga života. Riječi u njih ne moraju biti nove, mogu biti i poznate riječi kojima se pripisuje novi sadržaj.”

Danas su razlike između izbora koji provodi časopis *Jezik* i izbora u drugim sredinama još veće te se mogu sažeti u ovih nekoliko točaka:

- Često su kriteriji za izbor riječi godine objektivni: korpusne potvrde, pretraga, korisnika ili anketa.

¹³ Vidimo da ovdje nije riječ o riječima.

¹⁴ Vrsta ponašanja u kojoj se bez grižnje savjesti dopušta lijenost, nemarnost ili pohlepna, a odbacuju društvene norme ili očekivanja.

- Izbor provode izdavačke kuće koje izdaju rječnike.
 - Ne izmišljaju se nove riječi nego se traži riječ koja je obilježila prošlu godinu, npr. koja se najviše pretraživala u rječniku u odnosu na prijašnje godine ili koja ima najveći broj potvrda u korpusu.
 - Riječ godine ne mora biti novotvorenica.
 - Osim riječi to može biti i sveza, npr. *Black lifes matter*.
 - Riječ godine može se birati u pojedinoj ciljnoj populaciji (npr. mladi).
- Riječ godine često se u drugim sredinama izbor za riječ godine provodi drukčije nego zasad u Hrvatskoj. To je riječ koja je obilježila proteklu godinu, koja se često upotrebljava, koju su korisnici rječnika najčešće pretraživali.

IZVORI I LITERATURA

- BABIĆ, Stjepan 1995. Riječ godine. *Jezik*, 43/2, 79–80.
- BLAGUS BARTOLEC, Goranka, Ivana MATAS IVANKOVIĆ 2020. Nizozemski jezik na mreži – mrežni izvori Instituta za nizozemski jezik u Leidenu. *Hrvatski jezik* 7/3. 21–26.
- Hrvatski jezični portal*. <<https://hjp.znanje.hr/>> pristupljeno 1.12.2022.
- Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. <<http://jena.jezik.hr/>> pristupljeno 24.11.2022.
- hrWaC – Croatian web corpus* 2013. <<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/>> pristupljeno 24.11.2022.
- JOJIĆ, Ljiljana (ur.) 2015. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga. Zagreb.
- KILGARRIFF, Adam 2014. The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography* 1/1. 7–36. <doi:10.1007/s40607-014-0009-9> pristupljeno 24. 11. 2021.
- KILGARRIFF, Adam, Pavel RYCHLÝ, Pavel SMRZ, David TUGWELL 2004. The Sketch Engine. In G. Williams, S. Vessier (Eds.), *Proceedings of the 11th EURALEX International Congress*. Lorient: Universite de Bretagne – sud, 105–116.
- Langenscheidt <<https://en.langenscheidt.com/>> pristupljeno 12. 12. 2022.
- LJUBEŠIĆ, Nikola; Tomaž ERJAVEC 2011. hrWaC and slWac: Compiling Web Corpora for Croatian and Slovene // Text, Speech and Dialogue, Lecture Notes in Computer Science / Ivan Habernal and Vaclav Matousek (ur.). Berlin / Heidelberg: Springer. 395–402
- MARKOVIĆ, Mario, Josip MIHALJEVIĆ 2020. Korpus Jene – Jednojezični terminološki korpus. M. Mihaljević, L. Hudeček, Ž. Jozić (ur.), *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 110–122.
- Merriam Webster*. <<https://www.merriam-webster.com/dictionary>> pristupljeno 24.11.2021.

- MIHALJEVIĆ, Milica, Lana HUDEČEK; Željko JOZIĆ (ur.) 2020. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. <<https://jena.jezik.hr/index.php/e-monografija/>> pristupljeno 12. prosinca 2022.
- Nagrada Dr. Ivan Šreter. *Wikipedija*. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Nagrada_Dr._Ivan_Šreter> pristupljeno 12. 12. 2022.
- Oxford Languages announces 'Words of an Unprecedented Year'* <https://global.oup.com/news-items/archive/woty_2020?cc=hr> pristupljeno 29.11.2022.
- Oxford languages. *Word of the Year 2020*. <<https://languages.oup.com/word-of-the-year/2020/>> pristupljeno 15.12.2022.
- Proglasena riječ godine među mladima*. <<https://studentski.hr/zabava/zanimljivosti/proglasena-je-rijec-godine-medu-mladima>> pristupljeno 15.12.2022.
- VIDOVIĆ, Domagoj. 2016. *O rodu jezikom i pokoja fraška*. Metković.
- What do the words “permacrisis,” “gaslighting,” and “goblin mode” all have in common? 2022. *Multilingual*. <<https://multilingual.com/word-of-the-year/>> pristupljeno 15.12.2022.

Milica Mihaljević

THE WORD OF THE YEAR – DIFFERENT APPROACHES – CASE STUDY OF CROATIAN

Summary

The paper analyses different criteria for the selection of the word of the year and the corpus and Internet attestations of the words which were selected as the words of the year by the Croatian journal *Jezik*. This approach is compared to the selection of the words of the year in other countries and with the selection of the word of the day, week, and month.

УДК 811.163.41'367.62:801.61''20''
811.163.41'36:[373.3/4-057.87+373.5-057.87]''20''
811.163.41'36:001.32:[811.163.41+821.163.41]''20''

*Рајна М. Драгићевић**

Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ИЗБОР ЗА НАЈЛЕПШУ РЕЧ СРПСКОГ ЈЕЗИКА¹

Једна од активности у оквиру манифестације *Март, месец српског језика*, коју је Друштво за српски језик организовало у марту 2022. године била је Избор за најлепшу реч српског језика. На сајту Друштва за српски језик и књижевност Србије објављен је позив ученицима из целе Србије да пошаљу реч која, према њиховом мишљењу, заслужује титулу најлепше речи српског језика. У овом раду анализирају се, из различитих угла, речи које су стигле на конкурс и износе се одређени закључци који могу бити корисни за лингвисте, пре свега, лексикологе и дериватологе, али и за психологе и социологе.

Кључне речи: најлепша реч, праскозорје, лексикологија, дериватологија, српски језик.

Идеја о избору најлепше речи српског језика изникла је из жеље да ученике основних и средњих школа укључимо у активности у вези са манифестацијом *Март, месец српског језика*, коју је организовало Друштво за српски језик и књижевност Србије, у сарадњи са Катедром за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета Универзитета у Београду. Неки студенти, асистенти и доценти држали су предавања на Филолошком факултету и широм Србије, а требало је покренути и ученике да размишљају о свом матерњем језику, да се удубе у њега, да га ослушну. Колегиница Весна Ломпар предложила је да од ученика затражимо да изаберу неку реч, а затим је незнатно прецизирала могући захтев – да то буде најлепша реч српског језика. Затим сам ја формулисала молбу ученицама, која је овако гласила:

* rajnad@yahoo.com, ORCID 0000-0001-7833-1027.

¹ Овај текст је под називом *Праскозорје и друге најлепше речи српског језика*, објављен у часопису *Књижевност и језик* LXIX/1, 2022, 73–85.

Драги ученици,

Март, месец српског језика, прилика је да размишљамо о значају и лепоти нашег језика. Ако желите да учествујете у избору за најлепшу реч српског језика, покушајте да се сетите неке речи која је својим значењем или звучањем оставила на вас посебно дубок утисак, а чули сте је од својих најближих или сте је прочитали у књизи неког српског писца. Хајде да заједно сачинимо ризницу лепих речи нашег језика!

реч: _____

значење: _____

извор (од кога сте је чули, где сте је прочитали): _____

Зашто је ова реч за вас лепа (образложите кратко, у једној реченици): _____

Као професори србистичких предмета којима је у фокусу реч, колегиница Весна Ломпар, као морфолог, и ја, као лексиколог, могле смо да осмислимо много критеријума које је, теоријски, било могуће задати ученицима у избору најлепше речи. Знале смо, међутим, да ће их ти критеријуми обуздавати, а требало је подстаћи их да слободно размишљају и да српском језику приђу као изворном делу себе, као нечему што није само национално већ и лично наслеђе у којем је наталожено све оно на чему се заснива њихов вредносни систем и они сами.

Познато нам је, наравно, да многе лексикографске куће широм света бирају тзв. *Речи године*, писале смо и предавале о томе, али нисмо желеле манифестацију налик тој јер су резултати таквих избора уско везани за осиромашену савремену културу, чије симболе данас представљају фотографије самог себе (*селфи*), електронске цигарете (*вајп*), гледање више епизода једне серије у континуитету (*бинци-вочинг*) и сличне манифестације испразног провођења времена и живота.

Зато смо сасвим директно позвале децу да размишљају о речима свога језика, а као основни критеријум у издвајању једне од њих тражиле смо значење или звучање или деци значајан извор из којег су се информисали о речи. Пазиле смо да не споменемо термин *творба речи*, а ни *формални склоп*, већ смо све те критеријуме који одбијају заменили речју *звучање*. Желеле смо да извучемо из младих понеки дијалектизам или архаизам из родног краја, оказионализме и друге ретке речи чији су смисао у децу утиснули српски писци, али смо све то упаковале у врло разговорну, ни најмање научну формулацију „чули сте је од својих најближих или сте је прочитали у књизи неког српског писца”. Нисмо се опирале ни новим речима, пустили смо да и оне извиру из деце, ако су нова искуства надвладала оно дубоко, архетипско, у њима. Ограничења није било – дозвољене су биле

речи из родног краја, из старина, из урбаног живота обележеног новим технологијама, из прочитаних књига, из породичног гнезда, из школског живота, са улица велеграда, из бакиног и декиног дворишта на врху неке планине, из омиљене песме, из ноћног провода, из најдубљег сећања или из данашњих вести на радију – све им је било дозвољено.

И још понешто смо им поручиле између редова. На крају позива позвале смо их да заједно сачинимо ризницу лепих речи српског језика, чиме смо им, у ствари, рекле да нема најлепших речи и да свака реч коју изабере представља бисер у ризници најлепших речи.

Тражећи од ученика да образложе зашто је изабрана реч за њих лепа, поручиле смо им да су сви говорници српског језика равноправни, да свако има права на избор и став у вези са својим језиком и да је свако мишљење меродавно. Показале смо им да уважавамо њихове критеријуме и, што такође није било случајно, питале смо их зашто је за њих изабрана реч лепа (нисмо рекли најлепша), јер смо желеле да их ослободимо одговорности да реч за коју се одлуче заиста мора бити најлепша реч српског језика. Поручиле смо им да су све лепе речи српског језика, у ствари, најлепше ако се употребе на правом месту и у право време.

Позив је био објављен 23. фебруара, а прикупљање речи је трајало до 15. марта. За само три недеље стигло је 950 речи из свих крајева Србије и из дијаспоре. Деца су одлично разумела оно што смо им поручили. О најлепшим речима мислило се у Аранђеловцу, Београду, Бачком Моноштору, Бачкој Тополи, Банатском Новом Селу, Бољевцу, Бечеју, Великој Плани, Врању, Врњачкој Бањи, Власотинцу, Великом Градишту, Врднику, Горњем Милановцу, Гроцкој, Дрaжњу, Деспотовцу, Жагубици, Зајечару, Јагодини, Јабуци, Јасики, Кањижи, Качареву, Камнику, Кленку, Кикинди, Косјерићу, Краљеву, Крушевцу, Крагујевцу, Куршумлији, Коцељеви, Каћу, Лучици, Лешку, Лучанима, Лазаревцу, Младеновцу, Новом Саду, Новој Вароши, Нишу, Обреновцу, Панчеву, Пожаревцу, Параћину, Прилужју, Прокупљу, Сопоту, Сомбору, Смедереву, Смедеревској Паланци, Сечњу, Стојнику, Суботици, Тителу, Тутину, Ћуприји, Умчарима, Ужицу, Чачку, Чоки, Шапцу, али и у Дрвару, Бањалуци, Камнику у Републици Српској, Миклавжу на Дравском пољу у Словенији, Валдању у Италији, Штутгарту у Немачкој, Луксембургу, Ставангеру у Норвешкој, Курбеуу у Француској, Вићенци у Италији, Марибору у Словенији, Хилдену, Траунштајну, Бремену у Немачкој, Паризу, Чикагу, Франкфурту, Минхену, Љубљани. Из свих ових села и градова широм Србије, региона, Европе и света стизали су делови душе ове деце која као да су чекала да их неко пита која им је реч најлепша у српском језику. Око најлепше речи згуснула се нека топла, радосна енергија која као да је чекала да буде ослобођена.

Које су речи деци најлепше? Неки одговори су се више пута понављали. Најчешћи одговор био је *љубав*. Чак 57 ученика послало је ову реч, а за њом по учесталости следи *породица* (26), *срећа* (25), *мајка* (20), *хвала* (16). Учесталост ових одговора указује на чињеницу да речи у вези са породицом и породичним односима још увек представљају, по свему судећи, кључне речи српске културе. Породичност, упркос бројним изазовима, остаје основна вредност младих генерација, а не само старијих, како се то понекад мисли. Занимљиво је да се према 20 одговора *мајка*, реч *отац* појављује само једанпут, *родитељ* два пута и *родитељи* два пута.

Један од главних утисака јесте прилично велик број славенизама, који сведоче о томе да упркос настојањима Вука и вуковаца наш народ никада није престао да се диви лепоти ових речи, које су вековима чуване за посебне прилике у којима је потребно испољити нарочиту ерудицију и језичку суптилност. Упркос чињеници да, како је то запазио наш познати слависта Богољуб Станковић, у свих шест томова Речника Матице српске има мање славенизама него што је турцизама у само првом тому тога речника, славенизми притајено живе у лексичкој меморији српског народа, чак и најмлађих њених представника, и васкрсну када је потребно. Тако су међу најлепшим речима своје место нашле и славеносрпске речи или оне настале по угледу на њих – *блоговање*, *благоглагољив*, *благодарити*, *благодарност*, *благодат*, *благодатност*, *благослов*, *благословен*, *благоухан*, *блажен*, *великодушност*, *краснонаравије*, *красноречје* и друге.

Многима су најлепше речи оне којима се именују симболи наше националне или православне културе: *бадњак*, *божур*, *огњиште*, *расковник*, *слава*, *ћирилица* и др.

Међу најлепшим речима има доста оних с апстрактним значењем: *блаженство*, *брижљивост*, *будућност*, *ваљаност*, *вера*, *гордост*, *душа*, *знање*, *истина*, *машта*, *нада*, *носталгија*, *одговорност*, *понос*, *самопоуздање*, *слобода*, *снага* и др., али има и оних које означавају конкретне појаве: *авлија*, *бакрач*, *голубица*, *гост*, *дом*, *дрангулија*, *књига*, *колевка*, *коњ*, *курјак*, *море*, *новац*, *орден*, *скамија*, *софра*, *чесница*, *шајкача* и др.

Најлепше речи, очекивано, везују се најчешће за највише вредности које се њима именују, али не мора увек тако бити. Понекад се лексичка симпатија успоставља по другим критеријумима, на пример, по необичном гласовном склопу: *дрангулија*, *дунда*, *ђаконија*, *заврћкола*, *сокоћало*, *тараба*, *тутумрак*, *ћарлијати*, *џибзар*, *шалабајзер*, *шимшир*, *ињир*, *ићућурити се*, *фрцокла*.

Најлепше је и оно што је недодирљиво и недокучиво, загонетно јер превазилази границе људске спознаје, без завршних тачака у простору и времену: *бескрај*, *бескрајност*, *бездан*, *Васељена*, *Васиона*, *вечност*, *Галаксија*, *нигдина*, *нигденигдина*, *Свемир*.

Иако није било никаквих ограничења, веома мало страних речи из научног стила проглашено је најлепшим, али има и таквих: *аутентичност*, *баобаб*, *гастрономија*, *гестикација*, *глорификација*, *егзотичан*, *еукалиптус*, *идентификовати*, *нирвана*, *носталгија*, *оториноларингологија*. Нема ни нових речи, али пошто изузеци потврђују правила, појавила се једна *педагошкиња*.

Ко је децу научио најлепшим речима? Своје „најлепше речи” ученици су углавном чули у породичном кругу, пре свега од родитеља, затим и од родбине, а појмови који су њима именовани временом су се развијали. Ево како то објашњавају сама деца. Тијана Ђокић, ученица четвртог разреда средње школе, овако објашњава где је први пут чула своју омиљену реч *бескрај*: „Реч бескрај први пут сам чула као дете када ми је бака помињала бескрајну љубав. Знала сам шта је љубав, а шта је бескрај сазнала сам касније у животу.” Млађан Младеновић, ученик шестог разреда, одлучио се за придев *благоухан*, уз напомену: „Моја бака је користи, а и често се јавља у старој српској поезији када желе да нам дочарају како нешто прелепо мирише.”

Пријатно изненађује чињеница да су ученици наводили да су за многе речи чули у школи, иако све чешће занемарујемо улогу школе у животу деце. Тако је, на пример, ученик од учитељице научио шта је *завет*, на Народной традицији чули су за *огњиште*, за *благодарност* на Веронауци, за *мркосвестицу* на Неурологији. Матеја Гркљановић, ученик седмог разреда Српске допунске школе у Паризу, чуо је у својој школи за симболику *Наталијине рамонде*, а Елеонора Чубрило, ученица петог разреда у далеком Луксембургу, заволела је реч *Видовдан* захваљујући учитељици у Српској школи. Највише најлепших речи за које су деца чула у школи завољено је на часовима Српског језика, а са њима су се упознали пре свега из читанки, а затим и из других извора.

Постоје речи које су деца засигурно чула од својих родитеља, али су појмове именоване тим речима у њиховом сазнању обликовали српски писци са чијим делима су се ученици сретали у школи. Значај књижевног дела које је пробудило њихову радозналост у вези с неким речима толико је велик да су деца поверовала да су и за саму реч чула од писаца тих дела. Тако је један ученик „поверовао” да је за *ваишар* први пут чуо од Добрице Ерића, други је своје знање о *божур*у везао за Милана Ракића, *вечност* за Бранислава Нушића, један ученик је придев *зајанурен* везао за Змаја и именицу *луг* за Змаја, *праскозорје* за Васка Попу, *рођакање* – Љубивоје Ршумовић, *скамија* – Добрица Ћосић, *иконостас* – Десанка Максимовић, *излишан* – Иво Андрић, *отаџбина* – Алекса Шантић, Ђура Јакшић, Јован Дучић. Избор за најлепшу реч показује да постоје писци који успоставља-

ју чвршћи мост са ученицима од неких других. Међу њима су, на пример, Змај или Алекса Шантић. Иако није жив већ цео век, Шантићу полази за руком да обликује бројне појмове у сазнању деце рођене у XXI веку. И сви остали писци које смо управо споменули помажу деци да утону дубље у живот и да на прави начин обликују појмове који су до тада били аморфни и у свести деце представљали тек голе речи без смисла. Зато се дела ових писаца не смеју занемарити и олако избацити из школских планова и програма јер имају утемељитељску улогу у животу деце. Избор за најлепшу реч осветлио је неке од тих свевремених писаца који уносе светлост у дечије сазнање.

Зашто деца воле неке речи? Нека деца су своје најлепше речи разумела као ознаке за појмове који им највише значе, па је тако *бадњак* одређен као „симбол Божића”, *анђео* је „заштитник”, *бео* симболизује „чисту душу и невиност”, *душа* је изабрана као „симбол живота и непролазности”, *небо* представља „слободу”, *породица* – „спокој и топлину”, *отац* изазива асоцијације на „најдивније ствари спојене у једно”, *наручје* – „место сигурности и склониште од сваког зла”. Илија Јовановић, ученик трећег разреда средње школе из Пожаревца, чуо је за Рашку на часовима Историје и та реч изазива код њега „пркос и понос”.

Неке речи носе нешто архетипско, исконско, што деца не разумеју, али осећају. Треба обратити пажњу на овај слој дечије лексике и дечијег језичког сазнања – слој наслућивања, јер деца су понекад недорасла да умом сагледају оно што могу срцем. Речи их понекад изазивају, буде њихову радозналост, а спознаће их изнутра тек када буду зрелији. Ивана Зорић, ученица трећег разреда из Нове Вароши, овако објашњава зашто је *душа* најлепша реч: „Ова реч односи се на нешто у нама што је невидљиво, што не знамо где се налази, али сви знамо како боли, у души су сабрани сви наши немири, али и покоји, она је мотор и мелодија нашег бића, у њој је суштина и истина.” Дакле, не знамо шта је, не знамо где је, али знамо да је најважније. Задивљује способност младих људи који тек сазревају да наслуте да је у животу најважније оно што се голим оком не види. Софија Хелгесен из далеког Ставангера у Норвешкој живи у хладној Скандинавији, али греје се топлином свог матерњег језика и шаље поруку о души: „Кад моја бака каже мени *душо моја*, и кад нисам разумела шта значи та реч, знала сам да је нешто лепо и осећала сам топлину и радост.” Једна девојчица не зна баш шта је *завет*, али бира баш ту реч као најлепшу у српском језику зато што има „дубоко значење, односно ту неку тежину”. Једна девојчица је своја нејасна просијавања о души објаснила утиском да је душа „искрен појам”. Марко Дамњановић из Београда одабрао је реч *Косово* зато што она за њега има „велико историјско и емотивно значење”.

За једног Огњена *жар* „носи велико значење”. „Кад чујем реч *жар*”, каже Огњен, „помислим на вечност, ватру, слободу”. Једна девојчица која наслућује да је време једна од главних координата којима одређујемо ток свога живота замислила се над *казаљком* и схватила њен симболички значај. За њу је казаљка најлепша реч јер „показује нешто паметно”. Колико истине има у овом њеном кратком, незрелом, али проживљеном образложењу! Љубав за једну девојчицу има „безгранично значење”, а Лена Терзић из Сопота каже за *отаџбину* да је „поносна и свечана реч, пуна је љубави према пореклу, држави, деди, оцу”. Има, међутим, и врло зрелих одговара. Један од њих написала је Јована, која нам је открила да ју је реч *домовина* научила да „саму себе воли изнутра”. Лидија Тимотијевић из Качарева највише воли реч *дом* јер „су врата дома увек отворена”.

Неке речи неодољиво су привлачиле децу јер имају два лица, једно позитивно и друго негативно. *Носталгија* је изабрана јер је „једно од ретких стања у којима човек истовремено може да буде и тужан и срећан”. Једна девојчица се определила за *гордост* јер у позитивном смислу значи достојанственост, а у негативном уображеност.

Деца су у неким речима уочавала везу између значења и звучања. Понекад те везе објективно нема, па је утолико њихов доживљај занимљивији и заслужује пажњу. Један дечак се определио за придев *неприкосновен* и овако образложио свој избор: „Реч је звучна и својом структуром прати значење.” Неко је за *баштину* рекао да та реч сама себе описује. Једна ученица је приметила да *гордост*, према њеној оцени, слично звучи и значи.

Звучање које је ученицама споменуто као један од могућих критеријума за избор најлепше речи схваћено је на различите начине, што показују сами одговори: *аманет* – звучи необично, *дворити* – звучи узвишено, *ђул* – звучи једноставно, мирисно и лепо, *магновење* – звучи моћно, *нигдина* – звучи лепо, *благодарити* – звучи осећајно, *дабоме* – звучна реч, *дрангулија* – звучи као нека изгубљена ствар, *душа* – милозвучна реч, *тиштити* – звучи мелодично.

Деца су у образложењу понекад писала да их нека реч подсећа на нешто. Ево неколико примера: *авантура* – подсећа ме на књиге, *авлија* – подсећа ме на време мојих предака, *бадњак* – на породицу, *бескрај* – на небо и књиге, *благостање* – на срећу, *божур* – на Бога, *варошица* – подсећа на пролеће и неке нежне боје, *волети* – на љубав према Ивану, *вулкан* – на нешто страшно, а опет задивљујуће, *дедовина* – на породицу, *детињство* – на најбољи део живота, *лептир* – на лето, *колевка* – на најлепши период живота, *рај* – на срећу која траје.

Речи *авлија*, *вазда*, *гордост*, *деверати*, *доцније*, *егеда*, *легиштар*, *мркосвестица*, *сокоћало* привукле су децу јер су, према њиховој оцени,

старе, а неке их привлаче јер су топле: *другарство, бадњак, жар, загрљај, кућа, љубав, породица, шћућурити (се)*.

Ако желимо све прикупљене најлепше речи, њихова изворишта и образложења за њихов избор схватити као један макротекст, разумећемо (и још једанпут поновити) да, упркос глобалистичким покушајима да се пољуљају темељне вредности, наша деца, на срећу, уточиште још увек проналазе у својој породици, у своме дому, веома су везана за своје укућане, држе до вредности које носе из своје куће и кад треба да одреде оно што је најлепше, а они најлепше изједначавају са најважнијим, увек се окрећу ка оном најдубљем у себи, наученом у раном детињству, и готово никад то најлепше не траже у шљаштећим светлима агресивних, испразних медијских садржаја којима су окружени. Избор за најлепшу реч буди наду да породица, па и школа, снажно утемељују нашу децу.

Зашто је *праскозорје* издвојено као најлепша реч? Трочлана комисија коју смо сачињавале проф. Весна Ломпар, асистент Весна Николић и ја морала се некако одредити за једну реч. Као председник Комисије, предложила сам да свака од нас, без међусобних утицаја, прегледа листу приспелих речи и да изабере десет кандидата који, више од осталих, заслужују посебну пажњу. Такође, чланови Комисије имали су задатак да се одреде за једну реч која се, по оцени свакога понаособ, посебно истиче. Затим се Комисија окупила и упоредила изабране речи. Неке су се нашле само на једном списку, неке на два, а само једна реч наша се на сва три списка – *праскозорје*. Ова реч се сама наметнула као победник. Весни Ломпар се највише допала реч *благоухан*, Весна Николић се одредила за *задужбину*, а ја за *преумљење*. Ипак, победило је *праскозорје*.

Да реч *праскозорје* заиста заслужује пажњу, потврђује и чињеница да се за њу одлучило чак десет ученика: Богдан Николић из Пећинаца, Богдан Петровић из Ваљева, Катарина Зарић из Београда, Јана Прекић из Аранђеловца, Уна Савић из Београда, Реља Јарковачки из Панчева, Софија Ненадић из Кнића, Петра Миливојевић из Земуна, Виолета Тодосијевић из Параћина и Александра Марковић из Винче.

Праскозорје је словенска реч која означава време пред излазак сунца, када зора праска, пуца. Ова слика видљива је и у сложеној творбеној структури те именице. Реч носи дубоку симболику рађања, почетка и наде. У образложењу своје одлуке ученици су писали да им се чини као „да пуца, уз прасак, љуска дана који се рађа”, да реч означава „почетак нечег новог, лепог и искричавог”, као и да се *праскозорје* односи на „нови дан, нови почетак и повратак светлости након таме”, док су неки запазили да та „једна реч описује толико много”. Реч *праскозорје* задовољава све критеријуме који су задати – значење, звучање, симболика. Звучање јој обез-

беђује ономатопеја садржана у основи глагола *праскати*. Лепоту форме дугује сложено-изведеној творби јер је настала слагањем творбених основа глагола *праскати* и именице *зора*, а затим је на тако добијену основу додат суфикс *-је*, чиме је слагању (композицији) додато извођење (деривација), а то су два најубичајенија начина творбе речи у српском језику, који се ретко удружују, а као резултат дају веома садржајне, значењски богате, творенице. Импресивна слика свитања као праска светлости после потпуне таме дала је могућност да ова именица развије више метафоричких значења и да постане симбол за буђење новог, оличење испуњене наде, доказ да вреди живети јер после таме долази светлост, веру да ће бити боље. Ономатопеја праска у основи ове речи носи у себи синестетичку слику јављања светлости која се чује, јер зора прашти и цичи у нашем народу (исп. *цик зоре*), природа и човек уз фанфаре дочекују светлост. Склона сам да верујем да би *праскозорје* било једна од најлепших речи српског језика чак и да смо поставили далеко строже критеријуме за њен избор и да су испитаници били стручнији језикозналци.

Електронски корпус савременог српског језика² показује склоност говорника српског језика да именицу *праскозорје* обично користе у метафоричком значењу и у формалнијем стилу, нпр. *праскозорје Првог светског рата*, *праскозорје човечанства*, *праскозорје Карађорђевог буне*, *праскозорје космичке ере*, *праскозорје људске културе*, *праскозорје склапања Новог завета*, *праскозорје крвавог полома СФРЈ*, *праскозорје Видовдана*, *праскозорје Васкрсења Христовог*, *праскозорје живота*, *праскозорје XX века*, *праскозорје нас самих*, *праскозорје најављене апокалипсе*, *праскозорје дигиталне епохе*; *призори праскозорја*, *сиве литице праскозорја*, *у измаглици праскозорја*, *сиње праскозорје*, *јетко праскозорје*, *плаветнило праскозорја*.

Та склоност речи да се везују за свечаније, формалније прилике говори о томе колико избор лексике може утицати на развој високог стила српског језика. *Праскозорје* и још неке речи које су ученици изабрали као најлепше указују на потребу самих ученика да се у образовном систему посвети пажња и вертикалном раслојавању језика, а не само хоризонталном. Под хоризонталним раслојавањем подразумевам поделу на књижевноуметнички, новинарски, научни, разговорни и друге функционалне стилове, а под вертикалним раслојавањем могла би се схватити подела на високи, средњи и ниски стил. Премало пажње се у српској стилистици, па и у образовању, придаје вертикалном раслојавању стилова, а *праскозорју* би место било управо у високом стилу.

² <https://www.clarin.si/noske/index.html>

Да је *праскозорје* сасвим заборављена реч која се користи само у свечаним приликама које захтевају узвишено изражавање, не би јој место било међу најлепшим речима српског језика јер би то значило да је говорници такорећи не употребљавају и не осећају. Ипак, то није тако. Електронски корпус српског језика даје доста примера за употребу ове именице у публицистичком, па чак и у разговорном језику.

Сусрет са победницима. Свих десет ученика-победника позвано је на Филолошки факултет, где су им уручене награде, а Друштво за српски језик и књижевност Србије објавиће дигиталну књигу са одговорима ученика, њиховим именима и образложењима која су навели – јер Комисија сматра да су сви одговори победили и да су све послате речи најлепше!

Одјаци. Избор за најлепшу реч заинтересовао је ученике, али и неке наставнике. Владимир Милојевић, професор XIV београдске гимназије, затражио је од ученика четири одељења да се одреде за најлепшу реч, а затим је осмочлана комисија коју су сачињавали професори Српског језика рангирани најдраже речи ученика ове школе. Прво место, према мишљењу Комисије, деле *наручје*, *сунцокрет* и *варошица*, на другом месту су *бескрај*, *таленат* и *праскозорје*, а треће место су заузеле речи *Косово*, *тиховање* и *праштање*. И ученици и наставници су се у Месецу српског језика дали у размишљања о лексици свога језика.

Сви медији су објавили вест о избору за најлепшу реч, а она је изазвала бројне реакције читалаца. Сваки говорник српског језика као матерњег осећа српски језик, с правом, као своје власништво и свако мисли да има права да се сложи или не сложи. И то је један од наших циљева – освестити код грађана знање о томе да је наш језик заиста део нас и да о њему свако од нас понаособ треба да размишља, а затим и да га негује и развија као што бринемо о сопственом здрављу. Један од првих корака у томе јесте изазвање потребе код грађана да изаберу праву реч у складу са приликама у којима се налазе. Прелиставање лексичке меморије, вагање између два синонима и свесна одлука о избору најприкладније речи већ само по себи јесте корак напред. Исто тако, размишљање о лепим речима, њихово рангирање на лепе, лепше, најлепше или стеновање по било којем критеријуму јесте урањање у свет свога најдубљег, а истовремено и неговање тога најинтимнијег. Ако подстакнемо наш народ да мисли о свом језику, учинили смо нешто за српски језик.

На порталу Б92, 22. марта 2022. године, спроведена је анкета: *Ово је најлепша српска реч – да ли се слажете са избором?*³

³ https://www.b92.net/zivot/vesti.php?yyyy=2022&mm=03&dd=22&nav_id=2126764 (приступљено 12. IV 2022)

Новинари су читаоцима поставили питање: *Која је од предложених речи за вас најлепша* и понудили им неколико речи које су се нашле у ужем избору на нашој манифестацији:

- а) праскозорје, заслужено је победила
- б) благодат
- в) благоухан
- г) благовање
- д) ниједна од понуђених

У анкети је учествовало 2.537 учесника. Интересовање изненађује и задивљује јер нико од учесника није одговорио на постављено питање зато што је то морао, већ зато што је желео, тј. зато што се осетио позваним. Већ сама ова чињеница представља најбољи показатељ смислености наше манифестације.

Од 2.537 учесника, чак 1.507 сложило се да је *праскозорје* најлепша реч, 264 учесника се определило за *благодат*, 37 је одабрало *благовање*, 16 је изабрало *благоухан*, а 713 учесника сматра да ниједна од понуђених речи не заслужује да буде издвојена као најлепша.

Стигло је и 120 коментара, у којима су читаоци коментарисали реч *праскозорје* и предлагали и образлагали лепе речи српског језика. Ево неких предлога: *благостање, чедо, тмина, опуштено, завичај, достојанство, хлеб, пахуља, милина, нећу*. Неки читаоци су писали и спискове речи за које је везана њихова лексичка симпатија. Један је предложио: *језгровито, кочоперно, нехотично, оскоруша, оштроконђа, сијасет, подозревати, разгоропадити се, дословно*. Други се досетио ових речи: *Свемир, ваздух, душа, милост, озарити, разум, обзир, врлина, блажен, опрост, вртлог, врело*. Неки су се и нашалили, али и то треба поздравити, па су предложили: *шненокле, цинцилатор, леба, комишница, ћути и трпи* итд.

На порталу Nova, 29. марта 2022. године објављена је вест: *Изабрано је 25 најружнијих српских речи*.⁴

Избор је спроведен на друштвеним мрежама, а међу најружнијим речима нашле су се и ове: *пазух, свекрва, јетрва, копиле, пасторак, ликуша, бубуљица, изнутрица, пихтије, распуштеница, газда, грба, боранија, прелепотица, очух, маћеха, патрљак, крмељ, мушмула, нероткиња, чукљеви, уседелица, мњење*.

На порталу Курира, 5. априла 2022. године објављен је текст под називом *Да ли знате које су најружније речи у српском језику*.⁵

⁴<https://nova.rs/kultura/izabrano-je-25-najruznijih-srpskih-reci-poslednja-ce-vas-nasm-ejati/> (приступљено 12. IV 2022)

⁵<https://www.kurir.rs/zabava/zanimljivosti/3906131/najruznije-reci-u-srpskom-jeziku> (приступљено 12. IV 2022).

Наводи се податак да је избор спроведен на Инстаграму и да су на првом месту по броју гласова *нероткиња*, *кева*, *гркљан*, *јалов* и *копиле*, а да је победу однела реч *копиле*. Новинар је коментарисао да ниједна од најружнијих речи није псовка и да су најружније речи везане за области у којима смо најрањивији: „Углавном је све везано за децу и мајке. Оно где смо најрањивији. Речи не можемо одвојити од значења.” Овај коментар је сасвим тачан.

И на крају – покушаћемо да и у наредним годинама одржавамо манифестације које ће јавност држати будном и које ће нас подсећати на чињеницу да је брига о српском језику у ствари брига о нама самима.

Райна М. Драгичевич

ВЫБОР САМОГО КРАСИВОГО СЛОВА СЕРБСКОГО ЯЗЫКА

Резюме

Одним из мероприятий в рамках манифестации *Март, месяц сербского языка*, организованной Обществом сербского языка в марте 2022 года, стал конкурс на самое красивое слово сербского языка. На сайте Общества сербского языка и литературы Сербии было опубликовано приглашение ученикам со всей Сербии прислать слово, которое, по их мнению, является самым красивым словом в сербском языке. В этой статье анализируются с разных сторон слова полученные на конкурсе, и приводятся определенные выводы, которые могут быть полезны для лингвистов, особенно лексикологов и дериватологов, а также для психологов и социологов.

Ключевые слова: самое красивое слово, заря, лексикология, дериватология, сербский язык.

УДК 811.163.6'367.62:801.61'550*''20"
811.163.6'367.62:[001.32:811.163.6'20"

*Simona Klemenčič **

ZRC SAZU

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana

SLOVENSKA AKCIJA „BESEDA LETA“

V Sloveniji poteka akcija Beseda leta pod okriljem Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) od 2016, letos že sedmič. V letošnji ožji izbor za besedo leta so prišle naslednje besede: **bot**, **draginja**, **energent**, **femicid**, **gasilec**, **povzemalnik**, **predator**, **predsednica**, **supervolilno leto**, **svoboda**, **vojna**.

Kako izberemo besede finalistke? Predloge za besedo leta izbiramo skozi vse leto in sicer od letos dalje na spletni strani <https://beseda-leta.si/>, pa tudi na naslovu beseda.leta@zrc-sazu.si. Prav tako beležimo predloge, ki so podani na družabnih omrežjih in v komentarjih pod novicami v medijih. Proti koncu leta v medijih še enkrat pozovemo javnost, da nam pošlje svoje predloge za besedo leta, spomnimo pa tudi na pravila. Ta so:

1. Beseda (ali besedna zveza) je nova in je v zadnjem času in še posebej v tem letu prešla v dovolj široko rabo, da pomeni dovolj otipljivo spremembo v jeziku, da je vredna omembe. Še posebej primerna kandidatka je takšna beseda, ki je hkrati:

a) čimbolj sveža – pred kratkim nastala v slovenščini ali pred kratkim prevzeta;

b) prešla v širšo uporabo po nekem specifičnem mejniku, ki se je zgodil prav v tem letu;

c) ilustrira pomembno spremembo v družbi, tehnologiji in mišljenju, značilno posebej za zadnje leto.

* klemencic.simona@gmail.com, ORCID 0000-0001-7772-7871.

2. Beseda je lahko tudi stara, a je v tem letu dodatno pridobila nov pomen.

3. Beseda je lahko tudi beseda, ki je sicer stara, a je v tem letu povezana z nekim specifičnim, pomembnim dogajanjem in ji je pogostnost rabe občutno zrastle.

Manj primerni oziroma povsem neprimerni predlogi so t. i. „večne“ besede, kot so mir, ljubezen, dvojina, sovražstvo Te besede so aktualne vedno in ne morejo biti kandidatke za besedo leta, razen če to podpre neko konkretno dogajanje v tem letu in porast rabe zaradi tega dogajanja (v letu 2020 se je to recimo zgodilo z besedo zdravje, letos pa z besedama svoboda in vojna).

4. Lastna imena ne morejo postati beseda leta.

Beseda (ali besedna zveza), ki jo iščemo, je posebej pomembna za izteka-joče se leto in ilustrira dogajanje in spremembe v družbi, a s poudarkom na tem, da gre, če je le mogoče, za **nekaj** relativno **novega v jeziku**. Zanima nas, katere besede smo letos posebej velikokrat slišali in prebrali, morda začeli uporabljati na novo ali pogosteje kot prej, morda smo jo začeli uporabljati v drugačnem pomenu. Beseda leta ni nujno beseda, s katero bi *opisali* to leto, ampak je to beseda, ki smo jo tako pogosto uporabili, da je to leto pomembno zaznamovala. Je sličica, ki nam bo čez desetletja priklicala v spomin, kaj se je dogajalo v tem letu in o čem smo največ razmišljali in govorili.

V letošnjem izboru besede leta smo dobili nekaj čez 250 predlogov. Pomenska polja, v katera bi bilo mogoče razporediti predloge, imajo stalno jedro (notranja politika, zunanja politika in svetovno dogajanje, moderne tehnologije, poimenovanja za družbena dogajanja in pojave) in manj stalni del, ki je najbolj informativen. Ko smo konec leta 2016 prvič izbirali besede leta, so bili mnogi predlogi povezani s tematiko spola, spolne usmeritve in družine. Tako je bilo tudi naslednje leto, v letu 2018 pa smo dobili le en tak predlog. Zanimanje za to tematiko je, kot kaže, v veliki meri zamrlo – na diskurz o tovrstni raznolikosti družbe, na katerega so se spočetka mnogi odzvali z nelagodjem, tudi z žaljivimi izrazi, smo se zelo hitro navadili. V letih 2020 in 2021 pa so se predlogi vrteli pretežno okrog pandemije.

Besede leta in kandidatke za besedo leta so bile doslej:

2016 **begunec** (žica, prekarec, déležnik, družina, približnjakarstvo, trumpizem, uberizacija, zareciklirati se, zdravje)

2017 **evropski prvaki** (kriptovaluta, arbitražna, anticepilec, drugi tir, krožno gospodarstvo, lažna novica, nadlegovanje, projektariat, sprava)

Новоречје 7

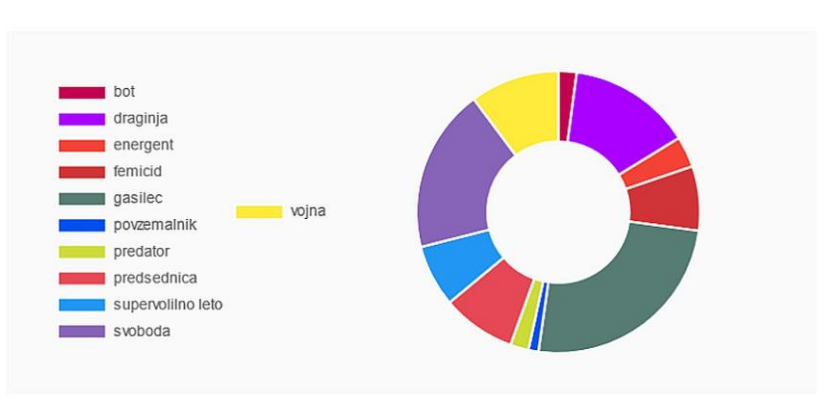
2018 **čebela** (mikroplastika, skodelica kave, generalka, orbanizacija, riso-roman, sovraštvo, tekstati, tipanka, varda)

2019 **podnebje** (šarcizem, brezogljčni, milenijec, nebralec, novinec, prisilka, skiro, trgovinska vojna, volk)

2020 **karantena** (kolesarjenje, 14 dni, cepivo, mehurček, neleto, poziti-ven, predihovalnik, rahljanje, šolotožje, zoom)

2021 **PCT** (voda, proticepilec, dolgi kovid, komunikacija, kronometer, odlok, PCT, poživitven, samotestiranje, sledilnik, stroka)

2022 **gasilec** (svoboda, draginja, vojna, predsednica, povzemalnik, ener-gent, supervolilno leto, predator, femicid, bot)

Zakaj je besed na seznamu „finalistk“ lahko ali deset ali enajst? Deset besed s tega seznama izbere strokovna komisija pod okriljem Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, eno pa prispeva časopisna hiša Delo in ta beseda je lahko tudi na seznamu strokovne komisije. Letos je bila Delova beseda leta **draginja**.

Komisijo akcije Beseda leta trenutno sestavljajo Simona Klemenčič, Petra Svoltjšak, Agata Tomažič, Kozma Ahačič, Gregor Pobežin, Marijan Dovič, vsi ZRC SAZU, in novinarja Slavko Jerič in Valerija Škof. Po zaključku zbiranja predlogov komisija izbere deset kandidatke za besedo leta, ki po našem mnenju najbolj ustrezajo zgornjim kriterijem in ki so razporejene med pomenskimi polji. Posebno težo imajo tudi besede, ki so bile med najbolj iskanimi v danem letu na slovarskem portalu Fran. Hkrati z objavo kandidatke pa izide tudi razpis za pesem – „pesem leta“ –, ki mora vsebovati vse besede kandidatke.

Novotvorjenko leta – tudi za to se kandidatke zbira po več poteh, poleg zgoraj omenjenih tudi med predlogi uporabnikov slovarskega portala Fran, – komisija sporoči hkrati s kandidatkami. 2019 je bil to likotisk, 2020 wuhobran, 2021 koronijec in 2022 vedobežnik.

Vzporedno z Besedo leta od 2019 poteka tudi izbor Kretnja leta v organizaciji Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Dosedanje kretnje leta so: 2019 ustava, 2020 koronavirus, 2021 PCT in 2022 Vse je v naših rokah.

Glasovanje za besedo leta je v celoti v rokah uporabnikov slovenskega jezika. Glasovanje se konča pet minut pred začetkom slavnostne prireditve z razglasitvijo besede leta in zmagovalne pesmi, sočasno pa vodstvo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije razglasi tudi kretnjo leta.

V letošnjem letu je četrtnina glasov med kar 4000 glasovi na prvo mesto postavila besedo gasilec, kar je odmev požara julija 2022, ki je uničil več kot 2000 hektarov planote Kras in se je z njim sprijelo več kot 1500 gasilcev.

Симона Клеменчич

СЛОВЕНАЧКА АКЦИЈА „РЕЧ ГОДИНЕ“

Сажетак

Словеначка акција *Реч године* (Beseda leta) одржава се у Словенији под покровитељством Института за словеначки језик Фран Рамовш Научно-истраживачког центра Словеначке академије наука и уметности (ZRC SAZU) од 2016. године, ове године по седми пут. Ауторка наводи начела пријаве посредством сајта и социјалних мрежа, начела бирања речи, даје адресу сајта <https://beseda-leta.si/>, указује на медијске активности везане за избор речи године у Словенији.

УДК [811'366.5+811'367.3./4]:801.61''550*''''20''
811'367.62:[004.738.5:007]:801.61''20''

Слободан Новокмет*

Институт за српски језик САНУ, Београд

ДА ЛИ РЕЧ ГОДИНЕ МОРА ДА БУДЕ РЕЧ?

Предмет нашег рада су језичке јединице које су биране за реч године у традиционалним изборима овог типа (на енглеском, немачком, словеначком, руском и др. језицима) које излазе из оквира самосталних речи (у питању су, на пример, изрази, скраћенице, емоџији, хештегови, мимови и др.). Циљ рада је да испитамо које су то јединице и да утврдимо разлоге и мотиве њихових избора или номинација за реч године.

Кључне речи: реч године, синтагма, скраћеница, емоџи, хештег, мим.

1. Уводна разматрања

1.1. Избор за реч године, који се, пре свега, са енглеског говорног подручја све више популаризује и сходно томе организује и у другим језицима, започет је 70-их година 20. века у Немачкој, под називом *Wort des Jahres*, као годишња публикација *Gesellschaft für deutsche Sprache* (Асоцијације немачког језика). На енглеском говорном подручју, одакле је овај тренд добио највећу медијску и друштвену експонираност, реч године је прво бирало *Америчко дијалекатско друштво* (енгл. *The American Dialect Society*), и то путем гласања независних лингвиста од 1990. године, међутим временом су различите организације, махом познати издавачи речника енглеског језика, као што су *Речник Меријам-Вебстер* (од 2003), *Оксфордски речник* (од 2004), *Колинсов речник* (од 2013), *Кембрички речник* (од 2015), започели и медијски актуелизовали своје изборе за реч године.

1.2. Речи које се бирају на овим изборима често су неологизми (нпр. *постистина*, *фејкњуз*, *селфи*, *вејновати*, *бинџовање*, *брегзит*, *вакс*) који се

* slobodan.novokmet@isj.sanu.ac.rs, ORCID 0000-0002-8525-5680.

захваљујући утицају медија и друштвених мрежа брзо шире и у лексичке системе других језика, указујући и на неке тенденције у развоју и словенских језика, као што су нпр. интернационализација лексике, све уобичајеније позајмљивање из енглеског језика, и активирање различитих типова творбе, као што је слагање, уз честу игру речи (Драгићевић 2016: 141).

1.3. Да бисмо илустровали тематске и значењске опсеге речи које бивају биране на овим конкурсима, представимо табеларно изборе за реч године референтних речника енглеског језика, као и *Америчког дијалекатског друштва*,¹ од 2011. године до данас:

	<i>Оскфордски речник</i>	<i>Речник Меријам-Вебстер</i>	<i>Колинсов речник</i>	<i>Америчко дијалекатско друштво</i>
2011	<i>squeezed middle</i>	прагматично		<i>осциру</i>
2012	<i>omnishambles/ ГИФ</i>	социјализам и капитализам		хаштег/хештег
2013	селфи	наука	<i>geek</i> (штребер)	<i>because</i>
2014	вејп	култура	фотобомба / фотобомбинг	<i>#blacklivesmatter</i>
2015	😊	суфикс <i>-изам</i>	бинцовање	они (небинарна заменица)
2016	постистина	надреално	брегзит	<i>dumpster fire</i>
2017	<i>youthquake</i> (младотрес)	феминизам	фејкњуз	фејкњуз
2018	токсично	правда	<i>single-use</i>	<i>tender age shelter</i>
2019	<i>climate emergency</i> (климаткса криза)	они (<i>they</i>)	<i>climate strike</i> (климатски протест)	заменице
2020	није изабрана	пандемија	локдаун	ковид

¹ Занимљиво је да *Америчко дијалектско друштво* у оквиру избора за реч године бира и најбесмисленију реч, најкреативнију, најбеспотребнију, најбољи еуфемизам, ону која има највеће шансе за успех и сл.

2021	вакс	вакцина	<i>NFT</i>	<i>insurrection</i>
2022	<i>goblin mode</i>	<i>gaslighting</i>	<i>permacrisis</i>	/

2. Шта је реч године и како се бира?

2.1. Образлажући своју одлуку да реч 2022. године буде *goblin mode*, колектив *Оксфордског речника* понудио је објашњење шта сматра за реч године. У питању су речи које одражавају етос² одређене године, које показују рефлексију културног развоја и трендова који су били заступљени у друштву у току године.³ Такође, реч године се традиционално дефинише и као реч (или израз) која је била „најважнија” у јавној сфери током текуће године, или која је окарактерисала, обележила текућу годину. „Важност” одређене речи у текућој години може се, формално, утврдити неким од фактора, нпр. мерењем (обично повећане) фреквенности неке речи у референтном корпусу одређеног језика (колектив *Оксфордског речника енглеског језика* тако бира реч године),⁴ која треба да буде виша у односу на претходну или претходне године; или колектив одређеног речника на основу анализе претраге у свом дигиталном издању одабере ону реч чија је претрага порасла у току године у односу на претходну или претходне (то је критеријум на пример у *Колинсовом речнику* или *Речнику Меријам-Вебстер*). Не треба занемарити и анкете у којима сами учесници бирају реч године, уз помоћ гласања на друштвеним мрежама (како се ради нпр. у Русији) итд.⁵

2.2. Речи године као што су *брегзит* (изабрана 2016, *Колинсов речник*), *постистина* (изабрана 2016, *Оксфордски речник*), *insurrection*⁶ (изабрана 2021, *Америчко дијалекатско друштво*) показују да на ове изборе могу умногоме утицати не само фреквенција неке речи у сфери јавног дискурса већ и актуелност каквог политичког догађаја (излазак Британије из

² [грч. *êthos*] карактерне особине, морал, ђуд, природа, нарав (Клајн, Шипка 2006: 458).

³ <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2022/> (приступљено 11. 12. 2022).

⁴ Што је принцип који су делимично допунили 2022. године када су реч године (*goblin mode*) први пут бирали гласањем посетилаца њиховог портала (око 340 хиљада људи је гласало). <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2022/> (приступљено 5.1. 2023).

⁵ Више о тим критеријумима моћи ћемо да прочитамо у раду Т. Мартсеве – English „words of the year” as a reflection of major social trends, излаганом на конференцији „Језик, књижевност и моћ” у Нишу, 6. маја 2022. године.

⁶ Односи се на нападе на Капитол 6. јануара 2021. године након резултата председничких избора у Америци.

Европске уније, избор Доналда Трампа за председника, убиство цивила Џорџа Флојда од стране америчке полиције у Минеаполису и сл.) који је на неки начин мобилисао јавност и медије. Сврха избора таквих речи за реч године може бити и усмеравање и каналисање јавног мњења ка одређеним преломним социо-политичким догађајима и ставовима у вези са њима.

3. Да ли је реч године увек реч?

3.1. Ако реч традиционално схватимо као најмању језичку јединицу која има одређено значење, одређен смисао, тј. језички знак за одређени појам (Станојчић, Поповић 1992: 183), или најмањи облик на који може бити сведена нека реченица, тј. која може функционисати као самостални исказ и бити реченични члан (Клајн, Пипер 2013: 47), онда избори за „реч” године показују доста шири опсег схватања појма реч, тј. често надилазе концепт речи описан у граматицама. Ово не значи да неке од јединица које ћемо представити нису речи у традиционалном схватању тог појма, али се, на неки начин, опиру типичном очекивању од тога шта се подразумева под избором за „реч године”.

3.2. Синтагме

3.2.1. За „реч” године понекад могу бити изабране јединице структурно на вишем нивоу од речи, као што су нпр. синтагме (групе речи повезане значењем и функцијом). Тако су за „реч” године на енглеском језику одређених година биране синтагме као што су нпр.: *squeezed middle* – „стењена или стиснута средина”, или средња класа – појам који се односи на негативна трендове у условима живота тзв. средње класе (изабрана 2012, *Оксфордски речник енглеског језика*); *climate strike* (изабрана 2019, *Колинсов речник*) – односи се на глобалне протесте поводом климатских промена; *dumpster fire* – у буквалном преводу „пожар у контејнеру” и односи се на хаотичну или катастрофалну ситуацију (изабрана 2016, *Америчко дијалекатско друштво*). Такође, тај тренд захватио је и словенске језике, па је словеначка реч године 2017. године била *evropski prvaki* – и односила се на мушку кошаркашку репрезентацију која је освојила злато на европском првенству у кошарци. У Немачкој је, на пример, *Der elfte September* (11. септембар) била „реч” 2001. године. У Русији, на пример, раздвајају реч године од *израза* године, који се бира засебно, па је тако *Немцов мост* био *израз* године 2015. године (односи се на предлог да мост на ком је руски опозициони лидер Борис Немцов убијен промени име). У Јапану је, на пример, као реч године за 2021. годину, због своје изузетне популарности,

била номинована *イカゲーム* (Ika gēmu) илити „Игра лигњи” (енгл. Squid game), што је назив Нетфликсове серије у јужнокорејској продукцији.

3.2.2. Као што можемо да видимо, понекад појединачна и самостална реч није довољна да опише одређени концепт, идеју, појаву, догађај, чак и научно откриће, који су у току одређене године закупили пажњу јавности и медија, због чега се „речима” године понекад проглашавају или номинују изрази. Неки од предлога током година на енглеском говорном подручју били су, на пример, и *Хигсов бозон* (елементарна честица у стандардном моделу физике честица, која настаје при квантним ексцитацијама Хигсовог поља), *milkshake duck* (особа или појам који испрва изазивају одушевљење на друштвеним мрежама а затим одмах и презир), *white fragility* (непријатност коју бели људи осећају када се суоче са својом привилегованашћу), *Ad blocker* (софтвер који блокира рекламе на сајтовима), *dark web* (део интернета коме могу да приступе само верзирани хакери) и сл.

3.3. Скраћенице

3.3.1. Уместо речи, понекад се као „победници” ових конкурса намећу и скраћенице, поготово оне које су се лексикализовале и стекле статус самосталних речи. Тако је као реч године 2012. *Оксфордски речник* изабрао скраћеницу *ГИФ* (енгл. Graphic Interchange Format),⁷ што заправо представља компресовани формат фајла за слике (и мини видео-клипове), и који је 2012. године забележен у употреби и као именица и као глагол (енгл. GIFing). Неки од предлога скраћеница које су ушле у ужи избор за реч године на енглеском језику јесте и на пример скраћенице *YOLO* (енгл. you only live once), која је била у избору *Америчког дијалекатског друштва* 2012. године, и која се често користила у саркастичном тону.

3.3.2. У Словенији је, на пример, реч 2021. године била скраћеница *РСТ* у значењу стања пацијената „preboleli, sepljeni ali testirani” (преболели, вакцинисани или тестирани). Скраћеница се током епидемије ковида 19 користила да означи статус оних који су на неки од наведених начина имали додира са епидемијском ситуацијом. У Немачкој је 2013. реч године била *GroKo*, што је скраћеница од *Große Koalition* (Велика коалиција), која се тичала потенцијалне владине коалиције у Бундестагу.

3.4. Суфикси

3.4.1. Нетипична ситуација десила се 2015. године када је колектив *Речника Меријам Вебстер* изабрао суфикс *-изам* за реч године. Суфикс -

⁷ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gif> (приступљено 5.1. 2023).

изам интернационални је суфикс старогрчког порекла који се и у српском језику може користити у самосталној употреби, као ознака различитих појмова обележених речима за које је овај суфикс карактеристичан, нпр. „Зар би могли бити код великих европских народа у књижевној употреби оноликих [...] различних *изама*” (пример из Речника САНУ). Колектив *Речника Меријам Вебстер* изабрао је овај суфикс за реч године због повишене претраге у њиховој онлајн бази речи које садрже овај суфикс, као што су: *социјализам, фашизам, расизам, феминизам, комунизам, капитализам, тероризам*. По њиховом објашњењу, већи број претрага тих термина на њиховом сајту имао је везе са председничком трком у Америци између Доналда Трампа и Бернија Сандерса, када су многи од ових термина коришћени у бројним политичким дебатама, служећи да на неки начин маркирају или опишу политику опонената у председничкој борби.⁸

3.5. Заменице

3.5.1. Иако су заменице свакако речи, ипак њихова функција није именовање предмета, појмова и појава, већ је пре свега упућивачка. Такође, у питању су једнозначне речи које не развијају полисемију, које не учествују у творби других речи и сл., и стога не бисмо очекивали да учествују у изборима за реч године. Међутим, заменица *Они* (енгл. *They*), као небинарна заменица која се користи за особе које се декларишу као небинарне у родном сензибилитету, изабрана је чак два пута за реч године на енглеском говорном подручју – први пут од стране *Америчког дијалекатског друштва* 2015. године, а други пут од стране колектива *Речника Меријам-Вебстер* 2019. године. Колектив *Речника Меријам-Вебстер* објаснио је тада да је заменица *они* претрпела радикалну трансформацију у употреби која је покренула многе разговоре у друштву, и изабрана је јер „енглеском језику недостаје неутрална заменица у једнини која би одговарала заменицама као што су *everyone* или *someone*.”⁹ Другим речима, заменице као што су *он* или *она*, утемељене у бинарној подели рода на мушки и женски – могу често да се покажу као завањајуће, нетачне или увредљиве за особу која се не идентификује стриктно као мушкарац или жена (упућујући на то да је пол пре свега не природна или биолошка већ социјална и психолошка категорија). Сам речник је у свом издању тада проширио семантички опсег ове речи том дефиницијом. С обзиром на то да се *Речник Ме-*

⁸ <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2015#:~:text=Curiosity%20about%20this%20year's%20top,of%20169%25%20over%20last%20year>. (приступљено 5.1. 2023).

⁹ <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2019-they/they> (приступљено 5.1. 2023).

ријам-Вебстер води критеријумом повећаног тражења речи у њиховој онлајн бази, 2019. године приметили су пораст од 313% у претрагама за реч *они*.¹⁰ С тим у вези, *Америчко дијалекатско друштво* је 2019. године изабрало као реч године само реч *заменице*. Њен избор односио се на потребу, често и јавно истицану, да се у англоамеричком друштву правилно употребљавају одређене заменице за особе које се не декларишу по бинарном родном стандарду.

3.6. Емоџији

3.6.1. Емоџији и емотикони, као семиотички пиктографски симболи, свакако су обележили комуникацију у дигиталној сфери у последњих десетак година 21. века, и било је очекивано да неки емоџији буде изабран за „реч” године. То се и десило 2015. када је емоџи 😊 (енгл. *face with tears of joy*) изабран за реч године од стране колектива *Оксфордског речника енглеског језика*. У објавама ове вести медији су управо наглашавали да реч године заправо – није реч. *Оксфордски речник* је узео у обзир културолошки утицај емоџија, чак и у америчкој политици (на пример, Хилари Клинтон их је користила у кампањи 2015. године). Чак је и реч *емоџи* те 2015. порасла у употреби. У сарадњи са једном мобилном компанијом колектив *Оксфордског речника* установио је пораст употребе тог емоџија за 17 процената током 2015. године само у САД.¹¹

3.7. Хештегови

3.7.1. Реч *хештаг/хаиштаг* везује се, пре свега, за популаризацију друштвених мрежа, поготово *Твитера* (*Оксфордски речник енглеског језика* укључио је ову реч у свој речник 2010. године). Погрешно се понекад искључиво везује за назив знака # (иако се може користити као његов синоним), иако, заправо, треба да се односи на целу реч или израз на чијем почетку стоји знак #, који се на енглеском језику зове *number sign* или *хеш*. Тако је *Америчко дијалекатско друштво* за реч 2014. године изабрало хештег *#blacklivesmatter* који се односи на протесте који су уследили у Америци након два убиства Афроамериканаца од стране полиције у градовима Фергусон и на Стејтен Ајленду. И сами медији који су пренели ову вест рекли су да се овај хештег „не уклапа у традиционалну дефиницију речи”. У објави тога да је овај хештег изабран за реч године било је важно напоменути и потенцијалну моћ коју хештегови добијају као „иновативна

¹⁰ <https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2019-they/they> (при-ступљено 5.1. 2023).

¹¹ <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2015/> (приступљено 5. 1. 2023).

лингвистичка сила” (као што су на пример #FreeBritney и #metoo) која успева да каналише и вербализује одређено стање јавне свести или значају културолошку тему.¹²

3.8. Меме (или мимови)

3.8.1. Интернетски мим (или мема) јесте врста идеје или феномена која врло брзо постаје популарна и шири се интернетом. Случај када је један интернетски мим изабран за реч године јесте ситуација у Русији када је 2014. године изабран мим/неологизам *Крымнаш* за реч године (неологизам се односи на анексију Крима), где је почео да се користи сатирично, да означи извесне руске неуспехе у унутрашњој политици (на пример, „тоалети нам не раде, али зато Крим је наш”).

4. Закључак

4.1. Иако је јасно да критеријими за избор речи године нису увек лингвистички (в. Драгићевић 2015), избори разних нестардардних језичких јединица за „реч године”, као што су хештегови, емоџији, суфикси, мимови, скраћенице и сл., говоре нам у прилог различитих друштвених, политичких, па и популистичких фактора који учествују у њиховом избору. Понекад то може бити последица каквих актуелних политичких дешавања или тенденција (суфикс *-изам*, мим *Крымнаш*), или догађаја који је

¹² <https://www.americandialect.org/2014-word-of-the-year-is-blacklivesmatter> (приступљено 5.1. 2023).

на неки начин покренуо јавност и медије (хештег *#blacklivesmatter*), или ка којима се пажња јавности усмерава. Међутим, ови избори нам нешто могу рећи и о неким општим тенденцијама у развоју друштва, политичких и других стремљења, али и начинима на који се различите друштвене, културолошке, политичке, па и научне промене рефлектују у језику.

ЛИТЕРАТУРА

- ДРАГИЋЕВИЋ 2016: Р. Драгићевић, О речима године и лексичком планирању српског језика, у: С. Танасић (ур.), *Зборник Института за српски језик САНУ. 3, Српски језик и актуелна питања језичког планирања*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 137–145.
- КЛАЈН, ШИПКА 2006: И. Клајн, М. Шипка, *Велики речник страних речи и израза*, Нови Сад: Прометеј, 2007.
- СТАНОЈЧИЋ, ПОПОВИЋ 1992: Ж. Станојчић, Љ. Поповић, *Граматика српскога језика : уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства; Нови Сад : Завод за издавање уџбеника.
- КЛАЈН, ПИПЕР 2013: И. Клајн, П. Пипер, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.

ИЗВОРИ

<https://languages.oup.com/word-of-the-year/2022/>

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gif>

<https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2015#:~:text=Curiosity%20about%20this%20year's%20top,of%20169%25%20over%20last%20year>

<https://www.merriam-webster.com/words-at-play/word-of-the-year-2019-they/they>

<https://languages.oup.com/word-of-the-year/2015/>

<https://www.americandialect.org/2014-word-of-the-year-is-blacklivesmatter>

Slobodan Novokmet

DOES THE WORD OF THE YEAR HAVE TO BE A WORD?

Summary

The subject of this paper is language units that were chosen as the word of the year in traditional elections of this type (in English, German, Slovenian, Russian, etc. languages) that go beyond the framework of independent words (for example, expressions, abbreviations, emojis, hashtags, mimes, etc.). Many of these “words of the year” (such as suffix *-ism* or different memes) carry certain socio-political, pop-cultural, or even economic backgrounds which is connected to some event or actual social climate. The aim of the work is to examine which units are these and to determine the reasons and motives of their elections or nominations for the word of the year.

Keywords: word of the year, phrase, abbreviation, emoji, hashtag, mime.

УДК 811.162.1'367.62: 801.61:[050RZECZPOSPOLITA"2000/2005"
811.162.1'367.62: 801.61:[378.4(438 Varšava)"2011"
811.162.1'367.62: 801.61:[001.81"550*"2021"
811.162.1'367.62: 801.61:[81'276.3-053.81"2016/..."

Дејан В. Ајдачић *

Универзитет у Гдањску
Wydział Filologiczny UG

ПОЉСКИ КОНКУРС ЗА РЕЧ ГОДИНЕ И РЕЧ ГОДИНЕ МЛАДИХ

Аутор указује на оглашавање речи године у различитим језицима. У Пољској је најпре покренут избор речи недеље при недељнику *Rzeczpospolita* (2000-2005), а Марек Лазињски је са лингвистима Варшавског универзитета покренуо избор пољске речи године 2011. године. Реч године у Пољској плебисцитарно бирају корисници интернета гласањем, а жири лингвиста даје своје оцене са становишта креативног приступа опису стварности. У тексту се описују начела сакупљања речи и избора речи године, те веза речи године са речима дана, седмице, месеца и деценије. Наводе се изабране речи године до 2021. Избор „Речи године младих“ су 2016. године покренули речник PWN са електронским речником сленга. Наводе се неке речи из овог избора са коментарима. У тексту се помињу и штампане публикације посвећене изборима „речи године“ и „Речи године младих“.

Кључне речи: реч године, реч године младих, пољски језик, неологија.

„Реч године“ данас се оглашава или бира у разним државама и језицима. Први избор речи године у немачком језику је 1977. године покренуло Друштво за немачки језик из Визбадена уз подршку свог часописа *Der Sprachdienst* (WORT). Потом су сличне изборе почели да организују и за друге језике. Данас су највише праћени избори за реч године англојезичких речника Оксфорд, Кембриџ, Вебстер. У међувремену се поред речи која обележава годину, уведене и друге категорије, као нпр. новостворена реч године. Иако постоје разлике у начину бирања речи године, у свим изборима активно учествују лингвисти.

* dejajd@gmail.com, ORCID 0000-0002-4098-4660.

У словенским језицима речи године оглашавају или бирају Хрвати од 1992, Чеси од 2006, Руси од 2007, Пољаци од 2011, Украјинци од 2013 и Словенци од 2016. Разни су покретачи избора речи године – лексикографи, проучаваоци нових речи, лингвистички часописи, академске институције, па и појединци. Хрватски избор покренуо је часопис Хрватског филолошког друштва *Jeziik*, седамнаест пута није одабрана реч године, а два наест пута јесте.¹ Чешки избор речи године организује прашки дневни лист *Lidové noviny*². Руски избор је покренуо филолог и филозоф Михаил Епштејн³. У тексту ће детаљније бити представљена историја покретања избора речи године у Пољској, уз осветљавање рада лингвиста организатора, те начела и резултата ових избора. Организатор украјинског избора је онлајн речник сленга „Мислово“⁴. Словеначку реч године спроводи Институт за словеначки језик Франа Рамовша при Научноистраживачком центру Словеначке академије знаности и уметности⁵.

Пољска неологија крајем 20. века

Нове речи пољски филолози су проучавали најчешће са становишта творбе и употребе неологизама у писаним текстовима. Бројни лингвисти су писали о ауторским оцазионализмима и њиховим стилистичким аспектима у прозној фантастици Станислава Лема (в. АЈДАЧИЋ 2017: 168–169), Јацека Дукаја (в. АЈДАЧИЋ 2022: 108–110) и др. И у пољском језику се увећава број англицизама који означавају нове, глобално распрострањене друштвене и техничке реалије. О интернационализмима у пољском језику су писали Кристина Вашакова (WASZAKOWA 1996; 2005) и пољски англисти. Морфолошким аспектима нових речи бавили су се Анджеј Марковски и Кристина Хрушћинска (Вашакова), док је Тереса Смулкова у средиште

¹ У избору хрватског часописа 17 пута није изабрана реч године: 1995–1997, 1999 – 2005, 2007, 2012–2014, 2017, 2019, 2021. Дванаест пута је изабрана реч године: 1993 *suosnik*, 1994 *velezgoditnjak*, 1998 *dočitnica*, 2006 *uspornik*, 2008 *proširnica*, 2009 *osobnik*, 2010 *ispraznica*, 2011 *zatipak*, 2015 *alkomjer*, 2016 *istovrijednik*, 2018 *zapozorje*, 2020 *dišnik*. (Mihaljević 2022: 15–16).

² Чешке речи године биле су: 2006 *šibalové*, 2007 *blob*, 2008 *poplatky*, 2009 *rychlostudent*, 2010 *fotovoltaiika*, 2011 *odklonit*, 2012 *metanol*, 2013 *viróza*, 2014 *pussy*, 2015 *uprchlík*, 2016 *pražská kavárna*, 2017 *sorry jako*, 2018 *Rambohafík*, 2019 *motýle*, 2020 *lockdown*. Види https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovo_roku

³ В. Лазић Коњик 2022: 75–76.

⁴ Изабране украјинске речи године су: 2013 *Євромайдан*, 2014 *Кіборги*, 2015 *блокада*, 2016 *корупція*, 2017 *безвіз*, 2018 *томос*, 2019 *діджиталізація*, 2020 *коронавірус*, 2021 *вакцина*.

⁵ У Словенији су за речи године биле проглашене речи: 2016 *begunec*, 2017 *evropski prvaki*, 2018 *čebela*, 2019 *podnebje*, 2020 *karantena*, 2021 *PCT*.

стављала и поједине врсте речи – именице, придеве и прилоге – *Nowe słownictwo polskie: badania rzeczowników* (1976), *Nowe słownictwo polskie: przymiotniki i przysłówki* (1977). Јан Ваврињчик је осветлио хронолошке аспекте и изворе послератних пољских неологизама (WAWRZYŃCZYK 1992).

На пољу (нео)лексикографије Тереса Смулкова је усмеравала своју пажњу на новинске текстове *Nowe słownictwo w prasie* (1990), *Nowe słownictwo polskie: materiały z prasy lat 1985-1992* (1998), *Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 2001–2005* (2010-2014), а она је и коуредник речника *Słowa, słowa... Czy je znasz?* (2013). Место нових речи и начела њиховог укључивања у нове речнике одређивали су и њихови уредници и творци Мирослав Бањко (ISJP), Халина Згулкова (PSWP), Пјотр Жмигродски у *Великом речнику пољског језика* (WSJP), уредници речника PWN. Колектив „опсерваторије језика“ варшавских лингвиста ради над интернет речником нових речи и израза.

У Пољској су популарне и поштоване колумне и књиге лингвиста Еве Колођејек и Жежија Бралског са повременим описима и коментарима појаве нових речи и израза у пољском језику.

Историја пољског избора речи године

У покретању избора пољске речи године значајну улогу је одиграо Марек Лазињски, упознавши начела избора речи године код Немаца. Он је предложио недељнику *Rzeczpospolita* да на основу текстова уведу рубрику „реч недеље“. Марек Лазињски је са сарадницима из Корпуса пољског језика PWN и редакцијом недељника током пет година од 2000 до 2005 припремао и објављивао реч недеље (ŁAZIŃSKI 2019: 17). Круг лингвиста око речника пољског језика PWN је искористио лаку доступност лексичке грађе у дигиталној форми, убрзао лексикографске послове путем вишекорисничког паралелног приступа у изради речника и почео да укључује нове речи у интернет издање свог речника.

Укрштање морфолошко-синтаксичких знања са компјутерским програмским алаткама „Националног корпуса пољског језика“ (НКЈР) омогућило је напредак и неолошких пројеката. Са престанком освежавања овог корпуса због изостанка подршке Националног Центра за Науку (ŁAZIŃSKI 2019: 19), програмерска подршка са статистичким алгоритмом за учесталост речи у електронским корпусима се преместила у сервис *FrazeO* и *Monco* чији је аутор Пјотр Пенжик, један од твораца и НКЈР.

Круг варшавских полониста је створио групу која се бави новим пољским речима у оквиру „Језичке опсерваторије Варшавског универзитета“. У „Језичкој опсерваторији“ неологизме по подели Хане Јадацке деле

на позајмљенице (*content, deadline*), сложенице (*domówka, mlekomat, zbliżeniówka*), неосемантизме (*dopalacz, epicki, kaloryfer*), неофразеологизме (*być fit, tarka na brzuchu, parcie na szkło*). Пројектима Језичке опсерваторије Варшавског универзитета сада руководи Катажина Клосињска, која на „Радио Тројци“ од 2004. води емисије о језику. У оквиру њиховог рада се и преплићу и раздвајају пројекти под називима „Најновије пољске речи“ („Najnowsze Słownictwo Polskie“) и „Речи времена“ („Słowa na czasie“).

Начин сакупљања речи за избор „Речи године“

У „Језичкој опсерваторија Варшавског универзитета“ почели су да сакупљају лексикографску грађу комбиновањем неколико извора – радом самих сарадника опсерваторије, ангажовањем добровољаца који не припадају академској заједници (*crowdsourcing*) и преузимањем речи из дигиталног корпуса текстова. Увид у фреквенцијске листе употребе речи у водећим дневним листовима речи нуди „кровни“ сајт опсерваторије „Речи времена“ и потпројекти „Речи дана“, „Речи недеље“, „Речи месеца“.

Уношење речи на листу за гласање за реч године могуће је и путем пријављивања речи на веб страници пројекта. Пријављивање више предлога у једном наврату се не прихвата. Предлог може да чини и спој две речи. У „Правилнику“ од 11 тачака, указује се и на начела укључивања речи на листу кандидата за потоње гласање. Десета тачка правилника прописује да лична имена, називи места, партија и организација, наслови књига и филмова, увредљиве и вулгарне речи, те речи говора мржње – не могу да уђу на листу кандидата за гласање за реч године. У правилнику је изричито написано и да уредници пројекта одлучују о одбијању пријаве непожељних речи, а да на њихову одлуку учесници плебисцита немају право да се жале.

Електронско доба је довело до проширења могућности преплитања текстуалног и визуалног које се одвија на различите начине у плакатима, мемовима, емотиконима.

Начела гласања за реч године

Први избор речи године у Пољској је организован 2011. године и реч је изабрао само жири лингвиста. Начин гласања за реч године и реч деценије прописује „Правилник“. У првој тачки тог правилника пише „Универзитет у Варшави организује онлајн плебисцит за најважнију реч године и реч деценије“. Сам избор „Реч године“ има свој интернет сајт <https://sloworoku.uw.edu.pl/> повезан са поменутиим сајтовима посвећеним речима дана, недеље, месеца. Правилник одређује и начела гласања:

1. Универзитет у Варшави организује онлајн плебисцит за најважнију реч године и реч деценије. 2. Плебисцит је општенародни. У њему можете учествовати са било ког места, такође из иностранства, путем интернета. 5. Реч године не мора да буде нова или најчешћа, иако оба фактора доприносе осећају релевантности. 6. Гласање траје до 31. децембра 2021. године до 23.59. 7. Не може се дати више од 5 гласова дневно са једне ИП адресе.

Дакле, у гласању, названом интернет плебисцитом, нема ограничења по профилу учесника или земљи из које се шаље глас, једино је ограничен дневни број гласова. Једноставан збир на крају године даје и победника плебисцитарног избора. Плебисцит на интернету се формира по броју гласова при чему са једне интернет адресе током једног дана није могуће дати више од пет гласова. Последња, 11. тачка правилника одређује да поред онлајн гласања плебисцитом, реч године бира и жири лингвиста. У правилнику није назначено ко и како бира жири, али се састав жирија са угледним пољским лингвистима мењао у досадашњим изборима. Жири бира реч године, како Правилник одређује – са становишта креативног приступа у опису стварности. Одлука жирија не мора да се поклапа са резултатима плебисцита. Лингвисти, укључујући и чланове жирија објављују коментаре о појединим речима.

Организације и лингвисти

Већ једанаест година пољски избор речи године организује Институт пољског језика Варшавског универзитета заједно са стручњацима за корпусну лингвистику. Тако се поред организатора као партнер појављује интернет сервис *FrazeO.pl* Пјотра Пенжика који аутоматизовано свакодневно региструје учесталост употребе речи у водећим пољским новинама. У реализацији конкурса укључен је и Фонд за пољски језик. У периоду од 2015-2016. и 2018-2020. избор речи је финансиран као пројекат средствима Националног центра културе (Narodowy Centrum Kultury). Систем повезивања организација које учествују у припреми листа, изборима речи дана, месеца, године и деценије је еластичан и променљив.

Са лингвистичке тачке гледишта систем надгледа група коју чине полонисти Магда Дервоједова, Дорота Копћинска, Марек Лазињски и др. У књизи *Речи године - речи месеца – речи дана* Марек Лазињски указује на лингвистичка упоришта у културолошки усмереној когнитивној семантици у анализи речи и позива се на идеје о „кључним речима“ Ане Вјежбицке (ŁAZIŃSKI 2019: 24).

У мрежи повезаних сајтова Института пољског језика Варшавског универзитета је указана подела задужења сарадника који се баве интернет

гласањем (плебисцитом), праћењем профила на социјалној мрежи Фејсбук, одржавањем сајта „Słowa na Czasie“ (SnC), коментарима о речима, организацијом конференција и организацијом рада жирија. Круг сталних аутора коментара чини седморо лингвиста у редакцији, а сајт „Реч године“ (Słowo roku) уређује главна уредница Дорота Копчињска. Када неки од сајтова у мрежи промене адресе, старе верзије остају на интернету и не гасе се.

Прву реч године је 2011. изабрао само жири, који је те године био у саставу Жежи Бралчик, Анджеј Марковски и Валери Писарек. Потом се састав стручног жирија ширио и мењао, тако да је у њему учествовао већи број водећих лингвиста и чланова савета за пољски језик. Професор Института пољског језика Варшавског универзитета Марек Лазињски бави се фонетиком, семантиком, језиком младих, позајмљеницама из немачког, корпусима и паралелним корпусима. Ана Вилечек предаје на универзитету у Кјелцу и бави се социолектима младих, комуникативним компетенцијама и концептуализацијом вредности код деце и младих, језиком на интернету. Професор Ева Колођејек из Шћећина, аутор је бројних приручника и књига о савременом пољском језику, у шћећинским новимама већ тридесетак година објављује недељни прилог у рубрици „Językowa codzienność“ и одржава сајт посвећен језику. Жежи Бартмињски је био полониста, етнолингвиста и фолклориста, покретач и организатор многих издавачких и научних пројеката. Жежи Бралчик је популаран по радио прилозима у емисији *Slowo o słowie*, видео наступима и књигама (BRALCZYK 2007). Бави се нормативном лингвистиком, језиком медија, рекламе и политике. Члан жирија била је и Катажина Клоњињска која пише о фразеологији, језику политичких дискурса, новим речима, и води радио емисије о речима. Чланови жирија били су и поштовани Анджеј Марковски, Јан Мјодек, Рената Пшибилска, Халина Згулкова, Данута Кшижик, Мариуш Рутковски новинар и публициста Бартек Хаћињски и др.

Досадашњи избори и одједи

У досадашњих једанаест година, само стручни жири је изабрао 2011. године – реч *prezydencja*, а потом се избор интернет плебисцита поклопио шест пута са избором жирија лингвиста - *parabank* (2012), *gender* (2013), *uchodźca* (2015), *konstytucja* (2018) у години стогодишњице ослобођења Пољске, *koronawirus* (2020), *szczepienie* (2021). Поред речи *коронавирус* од 2020. године веома велику фреквенцију имале су и друге речи повезане са пандемијом: *lockdown*, *Covid-19*, *pandemia*, *kwarantanna*, *szczepionka*, *zdalny* (*zdalne nauczanie*, *praca*). М. Лазињски је у коментару написао:

Победа именице *koronawirus* не изненађује у години пандемије, и то не само на пољском плебисциту. Коронавирус као и друге речи које описују реалност пандемије у пољском језику најчешће садрже елемент *korona*, нпр. *koronalia*, *koronawakacje*, *koronawybory*, *koronials*; *Covid* се много ређе користи у творби речи. (ŁAZIŃSKI)

Занимљиве су разлике у избору речи године када су интернет гласачи гласали за једну реч, а жири за неку другу. Првопласиране речи пољских избора биле су: 2012 *separatysta* у избору жирија интернет гласача, а у избору жирија – *parabank*, 2014 *separatysta* – у избору жирија *kilometrówka* (негативно измишљени трошкови посланика), 2016 *pięćset plus* (плаћање 500 злота за свако дете) у избору жирија – *trybunał* 2017 *rezydent* (у значењу ‘млади лекар’, поводом усвојеног закона који ограничава права младих лекара) жири – *puszcza*, 2019 *LGBT* по интернет гласању, у избору жирија *klimat*. Жири плебисцита је 2021 као најзанимљивију реч прогласио *mrozi*, којом се исказује неодобравајући став према нечему срамном, а истакнут је и глагол *odciszyć (się)* којим се означава поново укључење звука на апаратима. 2022. године на интернет гласању су *inflacja*, *wojna*, док је у избору жирија редослед био обрнут *wojna*, *inflacja*.

Медијска пажња за избор речи године се појачава уочи и после објављивања резултата. У јавности и медијима више интересовања и коментара привлачи одлука жирија. (ŁAZIŃSKI 2019: 23). Од 2015 међународне научне конференције „*Słowa klucze*” – посвећена кључним речима у јавном дискурсу, о различитим питањима језика и дискурса, статистике, медиалингвистике, лексикографије и лексикологије. Стални су гости из немачког друштва пријатеља језика који организује избор „*Wort des Jahres*“.

Конкурс „Реч године младих“

Конкурс за реч године младих у Немачкој је покренут 2008. године (*Jugendwort des Jahres*). По угледу на овај конкурс са искуствима плебисцита „Реч године“, појавила се идеја организовања пољске речи младих. Акцију „*Młodzieżowe Słowo Roku*“ заједно организују речник PWN и онлајн речник сленга „*Miejski.pl*“. По установљеним правилима овог конкурса, „Реч године младих“ не мора да буде ни нова, нити реч из сленга, али треба да је одликује популарност међу младима. У називу „Реч године младих“ наглашен је генерацијски аспект, што ваља разумети као усмереност ка поколењима која активно реагују на актуелна дешавања и свој однос према стварности реализују и у речима које користе на генерацијски особен начин.

Први пут је овај избор обављен 2016. године. Резултати конкурса у периоду од 2016. до 2020. године су представљени у књижици *Zakamarki mlodej polszczyzny* на 32 стране која је бесплатно доступна на интернету. На крају те књиге налазе се прве три речи на интернет плебисциту у прве четири године, а речи изабране 2020 и 2021. године сам нашао на мрежи. Гласање на овом конкурс у се одвија на сајту PWN речника, бирањем са предложене листе речи. Када се на сајту овог речника притисне повезница за избор речи, отвара се мањи рор-уп екран са три поља – падајући мени омогућава избор међу двадесетак понуђених реча, следи email адреса на коју учесник гласања добија линк за потврду свог избора, док последње поље нуди избор две узрасне категорије: 13–17 година, 18 и више година. Са екрана је могуће „отићи“ и на лексикографски обрађене речи у PWN речнику.

2016. године реч младих је била реч *sztos*. Две филмске комедије са популарном музиком под тим насловом се дешавају у кругу превараната и дилера. Ова реч у пољском језику означава јак ударац. Популарности ове речи допринела је и песма „Штос“ из 2015. године пољске реп групе. Реч *sztos* није изгубила популарност, па је 2017. заузела високо друго место у избору речи младих.

2017. године највише ја гласова добио емотикон XD. Графички знак који чине ова два латиничка слова произлази из сличности „X“ са два зашклињена ока, док „D“ представља широм отворена уста која се смеју. XD емотикон означава нешто смешно, а увећавање броја слова која га чине увећава и сугерисани интензитет смешног. Али и величина појединачних слова - мало или велико, такође има своја додатна значења. Комбинација Xd означава ироничан однос. Тако великом броју гласова вероватно је допринела и књига Славомира Менцена *Filozofia XD* релативно младог пољског политичара и јутубера. Главна идеја његове књиге је да треба сачувати хуморан однос према стварности и задржати дистанцу према лошим појавама без вређања других. „Када наиђем на стресне ситуације, помислим: XD и све постаје лакше.“

2018. прве три речи на конкурс у за реч младих биле су 1. *dzban* 2. *masny/masno* 3. *prestiz/prestizowy*.

2019. Највише гласова те године је добила реч *alternatywka* а остала места заузеле су речи 2. *jesieniara* (мотивисана мемовима о одећи са јесењим бојама), 3. *eluwina* - поздрав из популарне истоимене песме поп-певача Кацпера Блонског (рођ. 1998) коју су користили млађи тинејџери као поздрав и при сусрету и при растанку.

2020. године реч младих није изабрана.

2021. године победила је реч *śpiulkolot* која означава место за спавање. По неким коментарима, ту реч млади не користе, али су је својим гласовима изгласали четрдесетогодишњаци.

2022. године је реч младих била *essa* која означава радост, опуштено, лако добијање нечега, али може бити коришћена и као поздрав или радосни узвик.

Коментари уз речи

Кратки текстови о речима који се налазе на листи за годишњи избор речи године заинтересованим посетиоцима сајтова нуде лингвистичке информације о пореклу речи или израза, објашњавају мотивацију, дају стилистичке коментаре, понекад и детаље о узрасним или социјалним цртама корисника који ту реч често употребљавају. Коментари понекад излазе из лингвистичких оквира и залазе у област културе и друштвених појава које олакшавају њено разумевање. Иако су њихови творци врсни лингвисти, сами текстови су написани популарнијим стилем без превише стручних термина. На пример, реч *nowak / nowaczka / nowacy* са конкурса за реч младих 2017. године, Марек Лазињски пише да она има слично значење као реч са стигматизујућим значењем „*uchodźca*”. Аутор реч доводи у везу са промишљањима Хане Арент, а потом се истиче да је именица „*nowak*” хомоним најпопуларнијег пољског презимена, и да из те чињенице произлази да „свако од нас“ јесте у неком смислу новаком, новакињом.

О речи *prestiz* која је у избору речи младих 2018. године заузела треће место Марек Лазињски је написао:

Ово одређење је популарно углавном међу млађом омладином, малолетницима (према подацима из колоне „старост” у табели пријава). У стандардном пољском језику, реч престиж је позајмљена из француског у 19. веку и повезују се са објектима као што су награда, такмичење, универзитет (подаци из Националног корпуса пољског – pkjr.pl). У језику тинејџера све може бити престижно.

Поводом речи *Gender* која 2013. године победила у оба избора и изазвала реакције у пољском друштву, Жежи Бартмињски, тада један од чланова жирија лингвиста је овако прокоментарисао.

Мени *Gender* представља занимљив пример муњевите каријере једне стране речи која је пре „цитат“ а не „позајмљеница“. Она треба да помогне у разликовању културног рода, из разлика које произлази из друштвених навика, од биолошког пола, за који смо већ усвојили реч *seks* (енг. *sex*). Може ли се *gender* заменити нечим домаћим? За сада, вероватно не. Довољно је сетити се да су академске студије о родним разликама у култури, о представама мушкости и женствености, још увек означене страном етикетом

gender studies. Најновију популарност речи *gender* (вероватно ће заживети у пољском језику) несумњиво су недавно заслужили бискупи својим писмом, а раније прилично бизарном кампањом десничарске штампе против *gender*, пуном семантичких упрошћавања, чак и клевете, што је изазвало протесте научне јавности.

Политички су обојени и разлози успеха речи *Жене* под утицајем десничарског закона уз подршку цркве за јако строго ограничавање абортуса. Иако је јасно да је то био разлог великог броја гласова, у коментару се тај аспект не помиње, већ се даје лингвистичко објашњење да етимолози нуде двадесет разних претпоставки о пореклу ове пољске речи. То је кратка и лепа скица о особености пољске речи *kobieta, kobiety*.

Неки од коментара осветљавају утицај енглеског језика на пољске речи у избору речи године. Ширење концепата и речи англоамеричке културе у пољској култури тичу се речи *Yolo* која представља акроним из енглеског „You only live once” која је у Сједињеним државама била у избору за реч године 2012, а 2016. године се нашла у пољском избору са истим значењем „живи се само једном“. Јасно је да би превод на пољски језик обликовао и акроним из израза „Tu żyjes tylko raz“ садржао превише сугласника. У избору речи младих за 2020. годину као кандидат се појавила скраћеница *SUS*, у значењу „сумњив“ од енглеског *suspicious* коју често користе играчи видео игре „Among Us“.

Визуализација културе у којој сличице добијају називе, а визуелне представе се претачу у речи уз јачање њихових међусобних веза лако се може пратити у великом расту мемова. Тако реч *jeseniara* која се очигледно повезује за јесен, има порекло у популарном мему везаном за облачење у боје јесени. *legitny* потиче од енглеских мемова „Seems legit” који представља саркастичну реакцију на нешто варљиво или сумњиво.

Емотикони као графички знаци који поред сликовне форме имају неки устаљени еквивалент са комбинацијом (латиничких) слова који личе на ту слику. Ови знакови се универзално употребљавају, па је отворено питање да ли их ваља третирати као појаву у националном језику или као нешто што је преузето из других култура. У пољским изборима речи године емотикони се укључују у могуће кандидате плебисцита. Неки од њих улазе и у речнике. Као пример, може се навести лексикографски опис емотикона *UwU* у речнику PWN:

UwU. емотикон који значи нешто слатко, умилно; израз топлих емоција. То такође може бити иронична реакција на нешто што је „преслатко“. Појављује се на интернету годинама и потиче из традиције јапанских каомоји емотикона, популарних у круговима фанова манга и анимеа. Слова "У" треба повезати са затвореним очима, а целина - са изразом блаженства

на лицу. Аналогно "OwO" (овде широм отворене очи) значи изненађење, запрепашћење, узбуђење. (PWN)

Реч деценије је изабрана 2020. године у избору интернет гласача (*internetnauta*). Највећи број гласова је добио израз године из 2016. године *pięćset plus* (500+) са 12,2% укупних гласова. Израз *500+ - pięćset plus* представља скраћену верзију назива државног програма „Породица 500+“, која се у Пољској спроводи од 1. априла 2016. године као државни програм у области социјалне политике по коме породица за свако дете до 18 година, без обзира на приходе добија 500 злота. Иницијатива се појавила у кругу левих партија, али је одлука донета када је већину у парламенту стекла партија „Право и правда“. Друго место у гласању је заузела *LGBT*.

*

Пољски програмери и лингвисти, су усавршили програме корпусне лингвистике и применили их у статистичкој обради учесталости речи, што је омогућило проширене увиде у језичке трендове и промене у језику. Многостране активности око праћења фреквенције речи у водећим пољским новинама је било је проширено могућношћу да заинтересовани Пољаци додају речи и да гласају за речи године, при чему се организују два избора – избор интернет гласача и избор жирија лингвиста. Лингвисти су почели да објављују лингвистичке и културолошке коментара уз речи и ти текстови привлаче пажњу пољских читалаца. Избор речи године је потекао из академских лингвистичких кругова, али је иницијатива стекла подршку и неких институције пољске науке и културе.

Ширење свести о појави и употреби нових речи потврђује и покретање избора речи године младих. Творци конкурса за реч године младих су искористили модел објављивања кратких текстова о новим речима који - осветљавају промене у језичким склоностима младих говорника, утицаје других култура на појаву нових речи које они користе, начине њиховог адаптирања, преплитање вербалних и невербалних чинилаца савремене комуникације и др. Пољски лингвисти су успели да учине занимљивим - разговоре о речима свог времена, али су и награђени укључењем заинтересованих говорника у активности сакупљања, па и праћења нових речи.

ИЗАБРАНИ ЛИНКОВИ

Nowe wyrazy. Najnowsze Słownictwo Polskie (Opserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego). <www.nowewyrazy.uw.edu.pl> (Budowa słownika) <<https://nowewyrazy.uw.edu.pl/budowa-slownika.html#czymjest>>

Słowo dnia. <<https://slowodnia.com/>>

Słowa dnia FB <<https://www.facebook.com/SlowaDnia/>>

Słowa na Czasie <https://www.facebook.com/slowanaczasie/?locale=pl_PL>

Słowo Roku. <<https://sloworoku.uw.edu.pl/>>

Młodzieżowe Słowo Roku (PWN). <<https://sjp.pwn.pl/mlodziejowe-slowo-roku/Rozstrzygniecie-plebiscytu;202299.html>>

Корпус и претраживачи

Monco <<http://monco.frazeo.pl>>

NKJP – Narodowy Korpus Języka Polskiego . <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/>

FrazeO. <<http://frazeo.pl>>

Организације

Astronomia języka (Radio Trójka). <<https://www.polskieradio.pl/9,Trojka/8835,Astronomia-jezyka>>

Fundacja języka polskiego. <<https://www.fundacjajezykapolskiego.pl/>>

ЛИТЕРАТУРА

АЈДАЧИЋ, Дејан 2017. О лингвистичким истраживањима словенске књижевне фантастике, *СловоСлавија Етнолингвистика и поредбена фразеологија*, Београд: Алма, с. 163–174.

АЈДАЧИЋ, Дејан 2022. Неологизми у фантастици пољског писца Јацека Дукаја и аспекти њиховог превода, *Новоречје*, бр. 6, с. 106–117.

BOGUSŁAWSKI, Andrzej, DANIELEWICZOWA, Magdalena 2005. *Verba polona abscondita. Sonda słownikowa. III*. Warszawa: Elma Books.

BRALCZYK, Jerzy 2007. *Nowe słowa*, Warszawa: Hachette.

CHRUŚCIŃSKA, Krystyna 1978. О formach potencjalnych i okazjonalnych. W: *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego* / Red. M. Szymczak. Wrocław: Ossolineum, s. 69–79.

ISJP. Mirosław Bańko. *Inny słownik języka polskiego*. Warszawa: PWN, 2000.

JADACKA, Hanna, *Neologizmy* [w:] *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 1625–1626.

ŁAZIŃSKI, Marek; ANDRZEJCZUK A. Słowa dnia, w: (red.) A. Przepiórkowski, M. Bańko, R.L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, Warszawa 2012, s. 275–280.

- ŁAZIŃSKI, Marek 2019. Słowa dnia, miesiąca i roku na Uniwersytecie Warszawskim *Słowa roku słowa miesiąca słowa dnia* / Redakcja Monika Kwiecień i Marek Łaziński, Warszawa, 2019, s. 17–26 .
- KWIECIEN ŁAZIŃSKI (red.) 2019. *Słowa roku słowa miesiąca słowa dnia* / Redakcja Monika Kwiecień i Marek Łaziński, Warszawa, 2019. (PDF) <http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2020/01/Slowa-roku-E-BOOK.pdf> 22.12.2022.
- PSWP. *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* pod red. Haliny Zgólkowej, t. 1–50, Poznań 1994–2005.
- SMÓLKOWA, Teresa. 2001. *Neologizmy we współczesnej leksyce polskiej*. Kraków: IJP PAN.
- SMÓLKOWA, Teresa. (red.) (2010–2014). *Nowe słownictwo polskie. Materiały z prasy lat 2001–2005*, cz. 1–5. Kraków: IJP PAN.
- SMÓLKOWA, Teresa, K. HOLLY, B. NOWAKOWSKA, , A. ŻÓLTAK, 2013. *Słowa, słowa... Czy je znasz?* Kraków: IJP PAN.
- SOKÓLSKA Urszula 2011. Neologizm jako element stylotwórczy // *Odmiany stylowe polszczyzny dawniej i dziś* / Red. Urszula Sokólska, Białystok : Wydawnictwo Uniwersytetu, s. 309–325.
- WASZAKOWA, Krystyna 2005. *Przejawy internacjonalizacji w słotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa.
- WASZAKOWA, Krystyna 1996. Problem produktywności formantów obcych .- "Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej" 33, 75-83
- WAWRZYŃCZYK, Jan 1992. *Chronologizacja słownictwa nowopolskiego. W poszukiwaniu źródeł dokumentacyjnych neologizmów powojennych*. Toruń: UMK.
- WORT. Wort des Jahres (Deutschland) <[https://de.wikipedia.org/wiki/Wort_des_Jahres_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Wort_des_Jahres_(Deutschland))>
- WSJP. *Wielki słownik języka polskiego* / Red. Piotr Źmigrodzki. <<https://wsjp.pl/>>
- ZAKAMARKI. *Zakamarki młodej polszczyzny*. Wydawnictwo Naukowe PWN (PDF 2016-2019) <<https://oferta.pwn.pl/offersite/extend/uploads/2021/11/Zakamarki-mlodej-polszczyzny.pdf>>

Dejan Ajdačić

POLSKIE SŁOWO ROKU I MŁODZIEŻOWE SŁOWO ROKU

Streszczenie

Autor wskazuje na proklamacje lub wybór słów roku w różnych językach, wskazuje więc na uruchomienie selekcji polskich słów tygodnia w „Rzeczpospolitej” (2000–2005). Marek Łaziński wspólnie z językoznawcami z Uniwersytetu

Warszawskiego ogłosili konkurs na polskie słowo roku 2011. Słowo roku w Polsce wybierane jest przez internautów w plebiscycie w drodze głosowania, a jury złożone z językoznawców wystawia jego oceny z punktu widzenia kreatywnego podejścia do opisu rzeczywistości. W tekście opisano zasady zbierania wyrazów i wyboru słowa roku, a także powiązania słowa roku ze słowami dnia, tygodnia, miesiąca i dekady. Zestawiono wybrane słowa roku do 2021 r. Słownik PWN wraz z elektronicznym słownikiem slangu uruchomił w 2016 r. selekcję „Młodzieżowe słowa roku”. Niektóre słowa z tego wyboru są wymienione z komentarzami. W tekście wspomniano także o publikacjach drukowanych poświęconych wyborom „Słowo Roku” i „Młodzieżowe Słowo Roku”.

Słowa kluczowe: słowo roku, młodzieżowe słowo roku, język polski, neologia, plebiscyt, kapituła.

УДК 811.163.41'373.43.45:050NOVOREČJE''20''
811.163.41'373:801.61:[050NOVOREČJE'' ''550*1''''20''
811.163.41'374:[004.738.5:007]:801.61''550*1''''20''

Ивана Лазих Коњик *

Институт за српски језик САНУ, Београд

МОДЕРНЕ ПОЈАВЕ У НЕОЛОШКИМ ПРОУЧАВАЊИМА – ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ИЗБОРА ЗА РЕЧ ГОДИНЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ У ОКВИРУ ЧАСОПИСА *НОВОРЕЧЈЕ*

У раду се разматрају могућности планирања будућих активности часописа *Новоречје* у контексту актуелних тенденција у области неолошких лексиколошких проучавања као и у области савремене онлајн лексикографије, која поред теоријских и практичних резултата корпусно засноване израде речника и њиховог објављивања у дигиталном онлајн формату, обухвата и новије трендове објављивања научно-популарних текстова на блогу и изборе за реч године, с циљем промоције и популаризације језика и језичке науке како би се језик и његово проучавање приближили њиховим корисницима. Истакнуте су карактеристике и значај манифестације *избор за реч године* која се одржава у бројним језицима и земљама дужи низ година и образложена потреба да се слична манифестација покрене у српском језику у оквиру активности часописа *Новоречје*. На тај начин би се, поред осталог, прикупљали релевантни подаци значајни за праћење и анализирање актуелног стања савременог српског живог језика и подстакла бројна друга истраживања у вези са лексичким системом српског језика и описивањем његовог развоја.

Кључне речи: избори за реч године, неологија, лексикографија, Новоречје, - српски језик.

* ivanakonjik@gmail.com, ORCID 0000-0003-0840-0140.

Увод – о Новоречју⁶

1. *Новоречје: Неолошки часопис* (у тексту *Новоречје*) специјализовани је научни часопис у којем се објављују радови из области неолошких и сродних лингвистичких истраживања јужнословенских и словенских језика, социолингвистичких, психолингвистичких, етнолингвистичких, културолошких и других. Покренут је 2019. год. као електронски научно-популарни часопис (на адресама сајтова Пројекат Растко: <https://www.rastko.rs/rastko/delo/16473> и издавачке куће Алма: <http://www.alma.co.rs/Novorecje/pdf.html>), са идејом објављивања нових и већ објављених текстова из области неолошких истраживања и са полугодишњом динамиком излажења. Од петог броја прераста у научни часопис који по формалним и по садржинским мерилима има академски ниво националног научног часописа. Тематски оквири усмерени су на лингвистичка проучавања појаве и употребе нових речи уз различите приступе, окренуте структури и творби речи, значењу, контактолошким аспектима, везама са друштвеним и културним окружењем и њиховим различитим дискурсима и профилима.

Новоречје у савременом окружењу

2. До сада је објављено пет бројева *Новоречја*, од којих је пети број изашао као научни часопис у коме су објављени оригинални и прегледни научни радови у рубрици „Чланци“, затим научна критика у рубрици „Прикази и осврти“, грађа за неолошке речнике у рубрици „Грађа“ и библиографија радова о неологизмима на словенским језицима и енглеском везана за актуелну пандемију у рубрици „Библиографије“.⁷

Рецепција *Новоречја*

3. У кратком периоду излажења часопис је добио позитивне оцене како од стране домаћих лингвиста тако и од страних. Т. Прћић (2021: 646) је истакао значај *Новоречја* за неолошка истраживања. У раду Лазић-Ко-

⁶ Иницијатор и покретач неолошког часописа *Новоречје* и његов главни уредник од првог броја је Дејан Ајдачић, којем се овом приликом срдечно захваљујем на свим информацијама које ми је пружио о историјату часописа, профилу, тематским оквирима и др.

⁷ До петог броја уредништво часописа су чинили Дејан Ајдачић, главни уредник, Ђорђе Оташевић, Слободан Новокмет, Јована Јовановић. Поред рубрика „Чланци“, „Грађа“, „Библиографије“, „Прикази“, постојала је и рубрика „Поново објављујемо“ – са раније објављеним текстовима уз дозволу аутора. Од петог броја уредништво је проширено и чине га: Дејан Ајдачић, главни уредник, Ђорђе Оташевић, Слободан Новокмет, Јована Јовановић, Ивана Лазић-Коњик, Андреја Желе и Милан Ајдановић.

њик, Новокмет (2022: 11–12) позитивно је оцењен његов значај са нормативног аспекта као часописа у којем се решавају актуелна нормативна питања везана за савремене појаве учесталог позајмљивања, адаптације нове лексике енглеског порекла у српски лексички систем, утицаја друштвених чинилаца на језик итд. Прва два броја часописа афирмативно су оцењена у раду пољског лингвисте П. Мирохе (2020), што показује да часопис стиче академску рецепцију и у иностранству.

Дигитални формат часописа

4.1. Часопис је регистрован као електронски полугодишњак. Објављени бројеви доступни су у отвореном режиму на адреси www.altma.co.rs/Novorecje, а садржај досадашњих бројева налази се и на интернет страници <http://rastko.rs/filologija/novorecje>. Неологија као дисциплина у процесу је сталног развоја што ствара услове и потребе да се издаје часопис посвећен изучавању нових појава у језичком и лексичком систему. *Новоречје* по свему изражава најсавременије научне и истраживачке лингвистичке токове и пружа свим заинтересованим истраживачима у области лексиколошких неолошких теоријских и практичних истраживања прилику да научну јавност упознају са резултатима свога рада.

4.2. Посебан значај у савременим неолошким истраживањима има неографија, израда неолошких речника, која је у знатно промењеним културно-језичким и друштвено-технолошким околностима добила нове одлике. Компјутеризација и дигитализација свих области друштвеног живота највише је, у области језичких проучавања, утицала на лексикографију, повезујући је са информационим технологијама и новом врстом дигитално обликованог простора интернета. Периодика излажења *Новоречја* и његова тематска и жанровска профилисаност, у недостатку лексикографских сајтова, представљају добру основу за ажурно објављивање прикупљене нове лексичке грађе у виду значајних језичких ресурса који ће у даљем процесу лексикографске обраде бити на одговарајући начин стручно праћени, процењени и описани. Значај *Новоречја* у том погледу, као надомештаја за недостајуће актуелне и ажурне онлајн неолошке речнике, већ је сада видљив, па он уједно представља важан ресурс за документовање језичких промена и за изучавање и праћење савременог стања српског језика.

Преглед најзначајнијих лексикографских веб-сајтова

5.1. Деведесетих година прошлог века отпочиње нова ера у изради и објављивању речника која носи обележја актуелног технолошког развоја епохе и новог медија. Промене су најпре уочљиве у енглеском језику, у

којем велике лексикографске куће (енглеске и америчке) као што су Оксфорд, Кембриџ, Макмилан, Колинс, Мериам-Вебстер и др., креирају електронске речнике на цд-у, а касније, у складу са технолошким иновацијама и као онлајн публикације које су дизајниране тако да у потпуности искористе предности овог моћног и приступачног медија.

5.2. Временом се усталила пракса да се на веб-сајтовима поменутих лексикографских кућа, поред класичних лексикографских остварења – једнојезичних дескриптивних речника, објављују и други језички садржаји и занимљиви текстови у којима се на популаран начин објашњавају различите лексикчке појаве.⁸ Тако се, данас, на њиховим сајтовима, могу наћи и други типови мањих специјалних речника (жаргона, емотикона, скраћеница итд.), објављују се садржаји везани за учење језика, језичке игре и квизови, граматички приручници и други мултимедијални садржаји, а готово све издавачке куће на својим сајтовима имају и посебне странице, тзв. блог, на којем се објављују тематски разноврсни текстови научно-популарног карактера посвећени, највећим делом, лексиколошким анализама које потписују еминентни стручњаци у области дескриптивне лексикографије. На њима се, поред осталог, редовно објављују подаци о новим речима и значењима који су се појавили у језику и тематским пољима из којих нове речи долазе. Усталила се пракса да се свакоднево бира и објављује по једна реч која се подробно објашњава; то је тзв. реч дана. Једанпут годишње се бира реч која је, према мишљењу уредништва, најистакнутија у тој години и на својеврстан начин је осликава; то је тзв. реч године.

Значај наведених садржаја за осликавање актуелног стања живог говорног језика и културно-друштвених и свакодневних прилика које су најтешње повезане са језиком показале се у даљем излагању навођењем података о приливу нових речи и значења који се редовно објављују на поменим веб-сајтовима као и анализом података о изборима за реч године у различитим језицима.

⁸ Практика да постоје лексикографске издавачке куће које имају своје веб-сајтове није карактеристична за руско друштво и језик будући да су у руском језику, као и у већини других словенских језика, речници углавном израђивани у државним научним установама и институтима као дугорочни пројекти, а не у окриљу приватних издавачких кућа. Стога су руски онлајн речници по правилу доступни на веб сајтовима ових установа као дигитализоване и претраживе верзије папирних издања (в. сајт Института руског језика В. Виноградов РАН <https://www.ruslang.ru/>), а постоје такође специјализоване веб-странице на којима се може приступити овим речницима (нпр. slovari.ru; gramota.ru; academic.ru).

Прилив нових речи

6.1. Подаци о регистровању нових речи и значења у енглеском језику у виду одговарајућих спискова који се додају постојећим речницима редовно се објављују на сајтовима енглеских и америчких лексикографских кућа, а њихова периодичност се из године у годину повећава. На пример, на сајту Оксфордског школског речника⁹ се спискови нових речи и значења и кратка анализа тематских поља из којих долазе објављују од 2015. године. Најпре су се објављивали једном годишње (за 2015. и 2016. год.), а од 2017. године то се чини два пута годишње. Најновији подаци објављени на овом сајту у септембру ове године показују да је у августу 2022. год. додата 91 нова реч, односно колокација или значење, а главне тематске области из којих су нове речи биле су бизнис и технологија.

6.2. На сајту Оксфордског речника¹⁰ динамика ажурирања нових речи је тромесечна, квартална. Ревидирају се верзије постојећих уноса тако што се додаје нови материјал, нове речи и значења. У септембру 2022. је према подацима објављеним на овом сајту додато преко 650 нових речи, значења и пододредница. Нове речи се уносе на основу опсежног праћења како аутоматизованог помоћу нарочитих лексикографских програма који прегледају огромне базе података, корпусе, друштвене медије и сл. тако и путем краудсорсинга тј. доприноса које шаљу корисници речника.

6.3. Кембриџов речник¹¹ је усталио сличну праксу да прикупљене нове речи у виду предлога за њихов унос у речник објављује на блогу под насловом „Нове речи”, на којем се корисницима даје могућност да гласају да ли дату реч треба укључити у речник као устаљену у језичкој употреби или не, или треба сачекати и видети да ли ће се дата реч почети чешће користити.

6.4. Сличну праксу имају и други енглески речници, Макмиланов¹² и Dictionary.com¹³ који воде рачуна о томе да се правовремено ажурирају и буду у току са променама које се дешавају у језику и, по правилу, у те сврхе, укључују и кориснике речника који томе доприносе, а који су сами генератори датих промена.¹⁴

⁹ <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

¹⁰ <https://www.oed.com/>

¹¹ <https://dictionaryblog.cambridge.org/>

¹² <https://www.macmillandictionary.com/>

¹³ <https://www.dictionary.com/>

¹⁴ На сајту Мериам-Вебстер речника (<https://www.merriam-webster.com/>) нису наведени подаци о приливу нових речи и динамици њиховог уношења у речник.

Наведени подаци о појави нових речи у енглеском језику које су стекле „право” да буду обрађене у дескриптивном речнику сведоче о актуелној динамици промена и убрзаном језичком развоју који је одраз наглих промена и стања у савременом друштву и има глобални карактер.

Избори за реч године

7.1. „Избор за реч године” је манифестација које се организује у разним земљама са циљем проглашавања најзначајније и најпопуларније речи или израза у јавном дискурсу за ту годину. Поред једне „речи године”, често се бира шири списак речи, постојећих и нових, које су на одређени начин обележиле дату годину. Реч године најчешће бирају стручњаци на основу интерно установљених параметара, а поред лингвиста често су укључени и други профили, књижевници, новинари, педагози, социолози, психолози и др. (нпр. у руском језику). Велике англо-америчке лексикографске куће реч године бирају на основу мишљења својих уредничких тимова и статистичких података о претрагама речи које током године прикупљају, о укупном броју претрага за целу годину и о наглom порасту броја претрага у одређеном периоду, што су релевантни показатељи да се нека реч издвојила, да је за њом повећано интересовање корисника и да се самим тим чешће употребљава у јавном и свакодневном језику, а анализе такође показују да је она, по правилу, у вези са одређеном актуелном друштвеном појавом.

У даљем прегледу представићемо изборе за реч године у појединим језицима, као и саме речи године, који одражавају конкретне критеријуме на основу којих се речи године бирају, што ћемо у тексту истицати подељаним фонтом. Они су такође својеврсне скице друштвених и културних збивања у протеклом периоду, слика развоја савременог живог језика, а на ширем, историјском плану у великој мери идентификују главне друштвене, културне и научне токове.

7.2.1. Оксфордски издавачки центар, који објављује Оксфордски речник, од 2004. год. редовно бира реч године. Према речима уредника **није обавезно да то буде нова реч** која се у језику појавила у протеклих дванаест месеци, али **мора бити истакнута реч** током тог времена на начин да одражава „етос, расположење или преокупације те одређене године” (<https://languages.oup.com/word-of-the-year-faqs/>). За 2021. год. изабрана је реч *vax* (вакцина), због **изразитог пораста употребе те речи у току те године**, као и због бројних деривата које је реч *vax* мотивисала, а који се користе у различитим неформалним употребама. За 2020. год. није изабрана реч године што је оправдано чињеницом да се она не може свести само на једну реч будући да су се у тој години дешавале бројне и брзе промене ко-

је су се односиле на кризу изазвану болешћу ковид-19, политичку и економску нестабилност, друштвени активизам, проблеме везане за животну средину и потребу да се брзо усвоје знања везана за нове технологије како би се омогућио несметан рад и живот на даљину у измењеним друштвеним околностима. У 2019. год. за реч године је изабран термилошки израз *climate emergency* (климатска криза „ситуација у којој је потребна хитна акција како би се смањиле или зауставиле климатске промене и избегла потенцијално неповратна штета по животну средину која је последица тога“). Разлози за избор овог новоскованог термина били су с једне стране **нагло повећање његове употребе** у 2019. год., а са друге **неочекиваност и новина овог споја** који је првенствено требало да има прагматички стилски ефекат. У 2018. год. реч године је била придев *toxic* (токсичан, отрован) која је према подацима оксфордског речника **упадљиво повећала број прегледа** и била коришћена у бројним колокацијама. У 2017. год је то била реч *youthquake* „значајна културна, политичка или друштвена промена која произилази из деловања или утицаја младих људи“; у 2016. придев *post-truth* „који се односи на или описује околности у којима објективне чињенице мање утичу на обликовање јавног мњења од позивања на емоције и лично уверење“; у 2015. је за реч године изабран емотикон „лице са сузама радосницама“ итд.¹⁵

7.2.2. Кембрицов речник од 2015. године сваке године проглашава реч године. То **не мора бити нова реч**, већ **реч која се** по неком критеријуму према процени уредничког тима овог речника **издвојила у тој години**. У 2021. години је то била реч *perseverance* (истрајност, упорност), а разлози које наводе уредници су да је та реч имала **велики број претрага у Кембрицовом речнику** током 2021. године, које су резултат актуелних друштвених дешавања, нарочито после Насине мисије и последњег слетања Насиног теренског возила са именом *Perseverance* на Марс, при чему је број претрага и у даљем периоду у току године такође растао. Они су се руководили и **семантичким разлозима** односно значењем ове речи која показује неустрашиву вољу људи широм света да никада не одустану, упркос многим изазовима у 2021. години, као и **везом са актуелном стварношћу** и изазовима и поремећајима у нашим животима од болести ковид-19, климатским катастрофама, политичком нестабилношћу и сукобима. У 2020. години реч године је била реч *quarantine* (карантин) која је изабрана на основу критеријума **укупног броја прегледа и пораста претраге** у 2020, а уочена је и **нова семантичка нијанса** синонимна са лексемом *lockdown* која је додата у речник. Мерила за избор речи године су током година делимично варијирала, па је тако 2019. год. за реч године била

¹⁵ <https://languages.oup.com/word-of-the-year/>

изабрана реч *upsycling* („активност прављења новог намештаја, предмета итд. од старих или коришћених ствари или отпадног материјала”), која је као реч дана имала **највећи одјек међу пратиоцима на Инстаграм налогу** овог речника, будући да је добила више лајкова од свих других речи дана, па је самим тим и број преглед на онлајн речнику порастао. У 2018. год. реч године је изабрана **на основу гласова корисника на страници речника на друштвеним мрежама**, тако што су најпе уредници направили ужи избор од четири речи за које су сматрали да су најрелевантније за 2018. годину, а које су у тој години додате у речник, а затим су корисници гласали. Изабрана је реч сливеница *nomophobia* („страх или забринутост због идеје да останете без свог мобилног телефона или да не можете да га користите”). У 2017. год. је то била реч *populism* (популизам), у 2016. придев *paranoid* (параноичан), а у 2015, када је и отпочела пракса избора за реч године од стране Кембрицовог речника, то је била реч *austerity* (штедња).¹⁶

7.2.3. На сајту Dictionary.com реч године се бира од 2010. год. За 2021. год. је изабрана реч *allyship* „статус или улога особе која се залаже и активно ради на укључивању маргинализоване или политизоване групе у све области друштва, не као припадник те групе, већ у знак солидарности са њеном борбом и тачком гледишта и под њеним руководством”. Уредници истичу да је то први пут да је за реч године изабрана нова реч која је унета те године у речник. Они, такође, наводе и друге речи које су ушле у ужи избор за реч године као што су *critical race theory*, *burnout* и *vaccine* (критичка теорија расе, сагоревање и вакцина) које, свака на свој начин, сведоче о важним аспектима 2021. год. У 2020. год. за реч године проглашена је реч *pandemic* (пандемија) која је имала **огроман број претрага** и која је била свеprisутна и **најистакнутија реч у тој години** и утицала на то да се језик нагло преобликује захтевајући бројне друге нове речи и изразе како би се могло говорити о нашој новој стварности и која је, на крају, постала део свакодневног језика. У 2019. год. реч године је био придев *existential* (егзистенцијалан), у 2018. именица *misinformation* („лажне информације које се шире, без обзира на то да ли постоји намера да се обмане“); 2017. *complicit* („који је умешан у незаконите или сумњиве радње са неким“) итд.¹⁷

7.2.4. Уредници америчког речника Мериам-Вебстер избор за реч године такође заснивају на **статистичким подацима о претраживању корисника** у онлајн речнику који су, према њиховом мишљењу, индикатори

¹⁶ Списак свих изабраних речи за реч године Кембрицовог речника и образложења уредништва, в. на <https://dictionary.cambridge.org/editorial/woty>.

¹⁷ <https://www.dictionary.com/e/word-of-the-year/>

културних дешавања, јер су културна дешавања то што покреће претраге корисника. Избори се одржавају од 2008. године. У 2021. год. за реч године је према овом речнику проглашена реч *vaccine* (вакцина) чија је дефиниција ревидирана и проширена новим сазнањима, а претрага ове речи у речнику је значајнао порасла у току 2021. (према подацима на сајту за 601% у односу на претходну годину). Њихова је пракса да поред победничке речи објаве још 10 речи које су се могле наћи на том месту (нпр. за 2021. год то су речи *insurrection* „чин или случај револта против грађанске власти или успостављене владе“, *perseverance* „континуирани напор да се нешто уради или постигне упркос потешкоћама, неуспеху или противљењу; радња или стање или случај истрајности; непоколебљивост“, *woke* „свесни и активно пажљиви према важним чињеницама и питањима (нарочито питањима расне и социјалне правде).“ итд.). Подаци показују да су многи кандидати истоветни кандидатима или изабраним речима других енглеских лексикографских кућа. У 2020. год. реч године је била реч *pandemic* (пандемија), у 2019. заменица *they* (они), која је показала да речи године и речници нису само извори о значењима културних и друштвених догађаја него примарни извори информација о самом језику и променама које се у њему дешавају, у значењу и употреби речи. Заменица *they* је почела да се употребљава за означавање једне особе чији је родни идентитет или непознат или неодређен или небинаран. У 2018. именица *justice*, у 2017. *feminism* итд.

7.2.5. Осим у енглеском и у другим језицима (земљама) се такође спроводе избори за реч године. Ова пракса је, заправо, започела у Немачкој, у којој је још 1971. године први пут изабрана реч године на иницијативу Друштва за немачки језик, да би се од 1977. год. она одржавала редовно сваке године. Идеју су потом преузели Американци 1991. године, од када Америчко дијалектолошко друштво (*American Dialect Society*) сваке године одређује реч године у америчком енглеском. Од 1999. год на иницијативу Универзитета у Грацу бира се реч године у Аустрији, од 2003. године акција се одржава и у Швајцарској, од 2002. године у Лихтенштајну, као и у Британији, Италији, Данској, Норвешкој, Португалији, Шпанији, Јапану и др.¹⁸

7.2.6. У словенским земљама такође су се уобичајили избори за реч године. У руском језику се избори за реч године одржавају од 2007. годи-

¹⁸ Подаци су преузети са странице *Слово года* руске Википедије на којој су наведени релевантни и проверљиви извори цитирања https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE_%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0#cite_note-4. Неке податке о историјату манифестације Избор за реч године в. у раду Dragičević 2021: 13–16.

не на иницијативу филолога и културолога Михаила Епштејна који је установио овај пројекат у виду Фејсбук групе *Слово года* у којој се дискутују и потом бирају најкарактеристичније речи године као вид језичке саморефлексије руског друштва.¹⁹ Реч године, према уверењу овог филолога, треба у највећој мери да **одражава специфичности дате године, њене карактеристике, главне трендове, шта је то што је у датом тренутку за нас битно и шта ће памтити наши потомци.** Тако је у 2021. год. реч године руског језика била *вакцинација*, у 2020. год. *обнуление* (нулирање), у 2019. год. *протест*, у 2018. *Новичок* итд.²⁰

7.2.7. Од 2018. год реч године проглашава и Државни институт за руски језик А. С. Пушкин. Према речима стручњака Института, кандидати за реч године се одређују употребом машинских метода и проценом експерата, а као извори служе текстови објављени у медијима на руском језику и на друштвеним мрежама. За реч године бира се реч за коју се утврди да је њена **употреба имала највећи пораст** у тој години у односу на ранији период. У 2021. год је то била реч *спутник* (назив руске вакцине против ковида-19), у 2020. проглашене су две речи *самоизоляция* и *обнуление*, у 2019. *пожар* и у 2018. *шпиль* (торањ).

7.2.8. У словеначком језику избор за реч године први пут је одржан 2016. године на иницијативу Института за словеначки језик Франа Рамовша Научно-истраживачког центра Словеначке академије наука и уметности.²¹ Реч године у Словенији бира се на основу неколико критеријума по угледу на енглеске изборе који су у односу на претходно описане конкретније формулисани: реч године треба да буде **својеврсна слика дешавања и промена у друштву у протеклој години** који су је обележили као значајни догађаји, појаве или прекретнице, то уједно треба да буде **нова или релативно нова реч у језику која се брзо раширила у употреби или ново значење неке постојеће речи чија се учесталост у употреби нагло повећала** а у вези је са конкретним догађајем који је облежио протеклу годину. Комисија састављена од стручњака лингвиста бира десет речи од предлога које су послали лаици, језички корисници, као представници јавног мњења, који уједно гласају за једну реч од десет издвојених. У 2021. год. реч године је била скраћеница РСТ „преболео, цепљен, тестиран”, у

¹⁹ О пројекту *Слово года* у руском језику детаљније в. у раду Chernikova 2017.

²⁰ <https://www.facebook.com/groups/slovogoda>

²¹ <https://www.zrc-sazu.si/sl/novice/katera-bo-beseda-leta-2021-0> и <https://beseda-leta.si/>

2020. реч *karantena* (карантин), 2019. *podnebje* (клима), 2018. *čebela* (рчела) итд.²²

Наведени примери избора за реч године у енглеском и руском језику и још неким словенским језицима осим што одражавају критеријуме према којима се бирају речи године, показатељи су модерних тенденција у регистровању и разматрању нових језичких појава и промена који се, осим у стручним и научним радовима у институционалним оквирима, све чешће одвијају у неформалној форми на сајтовима, блогвоима, форумима и у језичким групама на друштвеним мрежама. Развој информационих и језичких технологија и нови медиј интернета утицали су на преобликовање традиционалних приступа проучавању језика и омогућили да се они даље развијају.²³

Сврха избора за реч године није стриктно научна. Они нису установљени на објективним лингвистичким критеријумима, него на комбинацији објективних и субјективно заснованих језичких и културолошких критеријума, због чега већи број лексема задовољава општа мерила по којима се нека реч квалификује или проглашава за реч године. По својој суштини, међутим, они јесу значајни језички догађаји који кроз везу језика и културе откривају кључне језичке карактеристике оријентисане на савременост, широко захватајући друштвени и културни контекст.

²² О одржавању словеначког избора за реч године, досадашњим искуствима и резултатима говорила је Симона Клеменчич чије је излагање такође објављено у овом броју часописа, в. рад S. Klemenčič: *Slovenska akcija „Beseda leta“*. Избор речи године у пољском језику представио је Дејан Ајдачић, в. рад Д. Ајдачић: *Пољски конкурси за реч године и реч године младих*.

²³ На нове модерне начине регистровања и решавања језичких и правописних промена са аспекта језичког нормирања и развоја језичке културе скренута је пажња у радовима Николић 2016 и Лазић-Коњик, Новокмет 2022: 18–20. Примери наведени у овом раду, заједно са примерима наведеним у раду И. Лазић-Коњик и С. Новокмета, показатељи су измењених друштвених околности у којима су медији преузели водећу улогу у социјализацији, информисању, па и едукацији, што се неизбежно одражава и на темељне принципе који одређују другачији положај научних истраживања у новом виртуелном простору у односу на онај физички, у коме сада на специфичан начин учествује и најшири круг публике, а у коме још увек нису успостављени стабилни стандарди, што доводи до поремећаја односа између академизма и образовног формализма с једне стране и аматеризма с друге стране. Језичке групе на друштвеним мрежама релевантан су показатељ да корисници језика нису равнодушни према језичким питањима.

Значај избора за реч године и иницијатива за покретање избора за реч године у српском језику у оквиру часописа Новоречје

8.1. Главни задатак избора за реч године је да идентификује најрелевантније, најзначајније и најпопуларније речи године која је протекла или, као у енглеском језику, речи које су најчешће тражене у речнику (на основу броја упита), што је уједно показатељ да је реч стекла већу учесталост у јавном и свакодневном језику. О изборима за реч године писала је Р. Драгићевић, као о пошаста која је захватила не само енглески језик него се проширила и на друге језике и друге земље. Њено је мишљење да су та такмичења углавном далеко од лингвистике будући да критеријуми за избор нису језички²⁴ и да поједини избори речи буде сумњу да иза свега стоје маркетиншки разлози чији је крајњи циљ зарада. Иако негативно оцењује саму манифестацију, коју првенствено доживљава као естрадну шараду, Р. Драгићевић ипак истиче њен значај за лингвистичка и лексиколошка проучавања: „Речи године као и бројни кандидати за ову титулу указују на тенденције у развоју лексичког система у свим језицима, па и у српском. Због тога има смисла пратити ова такмичења” (Драгићевић 2016а: 141). Таквом закључку у прилог иде чињеница да су се избори за реч године не само одржали дуги низ година у енглеском језику него су се проширили на већину других европских језика и земаља.

8.2. Нека истраживања су показала да резултати избора за реч године могу бити релевантан предмет научне анализе. И. Онхајзер је на примерима номинованих и изабраних речи године у руском анализирао творбене тенденције у овом језику (Ohnheiser 2013: 71–79). Њено истраживање је показало да речи године на директан и очигледан начин одражавају актуелне тенденције у творби и употреби речи у свакодневном језику које се у руском између 2007. и 2011. године најизразитије огледају у учесталом позајмљивању, пре свега из енглеског, а затим у уочљивој творбеној активности која обухвата различите регуларне типове творбе, као и различите начине композиције, сливања и скраћивања, засноване на калкирању и хибридизацији, који су раније чинили периферију творбеног система, а сада су се пренели у његов централни део. На прагматичком плану, приметна је тенденција брисања граница међу различитим стиливима заснована на њиховом свесном мешању које је често одраз индивидуалне креативности говорника и језичке игре.

²⁴ У другом свом раду Р. Драгићевић наводи да су критеријуми за изборе за реч године лексиколошки релевантни јер се приликом избора у обзир узимају неолошки карактер лексеме, њена фреквентност у протеклој години и степен узуалности (Драгићевић 2016б: 21).

8.3. Руски лингвиста и културолог М. Епштајн манифестацију „Реч године“ у руском језику описује као прилику да се у најкраћем сумирају вербални и концептуални резултати одлазеће године и да се за будуће на-раштаје забележе њене најзначајније карактеристике (Епштајн 2016). За разлику од енглеског језика, у којем су избори за реч године уједно добар начин за рекламирање речника, у руском таква мотивација организовања оваквих избора у потпуности изостаје. Научни радови који за предмет интересовања имају изборе за реч године како у руском језику, тако и на упоредном плану анализе у различитим језицима, показују њихов значај модерног језичког феномена и релевантност резултата избора с аспекта лингвистичке анализе (в. Владимировна 2020). Без обзира што са лингвистичке тачке гледишта нису утврђени строги критеријуми који регулишу „исправност“ избора за реч године и што реч године може бити не само нова реч за нови појам, већ и околионализам, недовољно адаптирана позајмљеница или постојећа реч чије се појмовно значење преиспитује у складу са промењеном стварношћу, то не умањује њихов значај.²⁵ Тако је М. Владимировна, на основу когнитивно-комуникативне анализе победника и кандидата избора речи године 2017. и 2018. у неколико језика, утврдила да се метафора јавља као универзални интелектуални сценарио који лежи у основи процеса сазнања и категоризације знања у вези са аналогном која је у природи људског мишљења и да богато стечено искуство служи за сагледавање новог и сложеног кроз већ познато и једноставније. На тај начин је реч године својеврсни индикатор који реконструише реалност и вредности које су значајне за национални идентитет, идентификујући на основу њих симболе који оличавају дух и специфичности протекле године и одражавају друштвено и културно искуство говорника датог језика.

8.4. У књизи Џона Ејта *Век нових речи* (*A Century of New Words*, 2007) са дијахроног аспекта су анализирани најзначајније речи сваке деценије у протеклом веку у енглеском језику у контексту друштвено-историјских и културних дешавања и показано је да речи године осим што осликавају опште друштвено-политичке и културне догађаје у датом историјском периоду, одражавају промене у начину живота и друштвених оријентација.

8.5. Са лингвистичког аспекта, уз све претходно истакнуто, речи године имају нарочит значај као показатељи најважнијих карактеристика савременог лексичког стања, што је иначе предмет праћења и проучавања у лингвистичким радовима. То је разлог више да се манифестација *избор за*

²⁵ Енглески избори за реч године показали су да реч године не мора бити реч у традиционалном смислу него исто тако може бити емотикон, вишечлана реч и сл. (в. пасусе 7.2.2 и 7.2.3).

реч године покрене и у српском језику. Стога је наш предлог да се српски избор за реч године покрене у оквиру активности часописа *Новоречје*, као посебна рубрика на сајту овог часописа, по узору на представљене словенске и европске примере добре праксе, и уз учешће не само стручњака за језичка питања, лексиколога и лексикографа и уредника овог часописа, него и широког круга језичких носилаца који би својим активним учешћем и предлозима за кандидате за реч године доприносили овом избору. На тај начин ће се уједно створити услови да се прикупи већи број података значајних за анализу актуелног и најновијег језичког стања на пољу лексике и за праћење језичког развоја у различитим сферама. Досадашња истраживања су показала да су лексичке иновације најизраженије у одређеним тематским областима, као што су политика, естрада, лепота, мода, нове технологије, спорт и др. Повећан је број нове лексике у савременом језику и изражени процеси језичког позајмљивања и глобализације лексичког система. На делу су промоција неологизама и жаргона, терминологије, повећана употреба изражајне, експресивне лексике у јавном језику на рачун неутралне, мешање и брисање граница међу различитим стилевима, а нарочито међу повишеним и сниженим стилем, доминација јавног језика, публицистичког стила и супстандарних урбаних идиома, и др. Будуће анализе и праћење језичког развоја, између осталог и на основу избора за реч године, показале промене које долазе.

Избори за реч године могу бити значајан покретач различитих лексиколошких и језичких истраживања. Они, међутим, нису од интереса само за стручњаке у области језика, већ могу бити важан извор проучавања и представницима других хуманистичких дисциплина.

8.6. На крају, не мање значајан аспект је промоција и популаризација језика и језичке науке како би се језик и његово проучавање приближили језичким говорницима. Један од циљева избора за реч године је потицање интересовања за језик код широког круга његових корисника што доприноси развијању свести о језику и његовом бољем познавању. Покретање српског избора за реч године представљаће добру спону између истраживања/истраживача и друштва, а исто тако повољну прилику да се научне теме представе на разумљив и популаран начин. Досадашњи одзиви у медијима у којима се преносе информације о изборима за речи године у представљеним језицима, не само у енглеском него и у другим језицима, потврђују такав закључак (в. Muhvić-Dimanovski, Skelin-Horvat 2008). На тај начин би се српска језичка наука и на овом пољу укључила у иновативне и модерне европске истраживачке токове.

Закључни резиме

9. У раду је представљена делатност неолошког часописа *Новоречје* покренутог 2019. год. на ширем плану неолошких лексиколошких проучавања у области савремене онлајн лексикографије с циљем иницирања будућих активности овог часописа и његовог укључивања у најмодерније лингвистичке неолошке токове. Показано је да модерне тенденције у области неолошких лексиколошких проучавања, као и у области савремене онлајн лексикографије, поред теоријских и практичних резултата корпусно засноване израде речника и њиховог објављивања у онлајн формату, обухватају и најновије трендове објављивања научно-популарних текстова на блогу и изборе за реч године, с циљем промоције и популаризације језика и језичке науке како би се језик и његово проучавање приближили њиховим корисницима. Истакнут је и образложен значај манифестације *избор за реч године*, која се одржава у бројним језицима и земљама дужи низ година како са друштвено-историјског и културног аспекта, тако и са лингвистичког и социолингвистичког аспекта. Изложен је предлог чији је циљ да се покрене слична манифестација у српском језику у оквиру активности часописа *Новоречје*, као посебна рубрика на сајту овог часописа, по узору на постојеће европске и америчке изборе. На тај начин ће се не само популаризовати лексичка проучавања, а језик приближити својим говорницима, него ће се прикупити релевантни лексички подаци значајни за анализирање и праћење актуелног стања савременог српског живог језика, а српски избор за реч године ће подстаћи и бројна друга истраживања у вези са лексичким системом српског језика и праћењем његовог развоја.

ЛИТЕРАТУРА

- ВЛАДИМИРОВНА, Ларионова Марина 2020, Слово года как современный языковой феномен: сравнительный анализ лингвистического своеобразия (на материале русского, испанского и английского языков), *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, Том 13, Выпуск 6, 278–284. <<https://www.gramota.net/materials/2/2020/6/52.html>>
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна 2016а, О речима године и лексичком планирању српског језика, у: С. Танасић (гл. ур.) *Српски језик и актуелна питања језичког планирања*, Зборник Института за српски језик САНУ III, Београд: ИСЈ, 137–145.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна 2016б, О изборима за реч године и њиховој оправданости, *Преводилац XXXV/1-2*, 21–31.

- ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана, Слободан НОВОКМЕТ 2022, Српска нормативистика у 21. веку с посебним освртом на резултате српске лексикографије, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 65, 7–24.
- НИКОЛИЋ, Марина 2016, Језичко планирање и интернет, у: С. Танасић (гл. ур.) *Српски језик и актуелна питања језичког планирања*, Зборник Института за српски језик САНУ III, Београд: ИСЈ, 176–186.
- ПРЋИЋ, Твртко 2021, Значај научног бављења неологизмима у српском језику: лексиколошки и лексикографски аспекти, у: С. Ристић, И. Лазић Коњик, Н. Ивановић (ур.) *Лексикографија и лексикологија у светлу актуелних проблема*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 643–668.
- ЭПШТЕЙН, Михаил 2016, Куда движется язык? Слова и лейтмотивы 2016 г. <<https://mikhail-epstein.livejournal.com/202586.html>> 27.10.2022.
- AYTO, John 2007, *A Century of New Words*. Oxford: Oxford University Press.
- CHERNIKOVA, Elena 2017, Action "Slovo Goda" in Russia: 2007 - 2017 <http://lit.lib.ru/c/chernikova_e_w/text_0560.shtml?fbclid=IwAR2I3eIHF2isshsS6ohvnGBxPZvXqMv96IDOr1R_6uclMfbVECTzXp_ULM> 27.10.2022.
- DRAGIĆEVIĆ, Rajna 2021. Globalizacija i leksika srpskog i drugih slovenskih jezika u XXI veku, u: Rajna Dragičević, Dalibor Sokolović, Mina Đurić, Dejan Ajdačić, *Slovenska susretanja: jug i zapad*, red. Jerzy Molas, Varšava: Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej, Wydział Polonistyki UW: 11–45.
- HNHEISER, Ingeborg 2013. „Стирание стилевых границ в словообразовании и словоупотреблении“, Word-Formation and the New Functional Styles of Slavic Languages, Papers in Thematic Session XVI International Congress of Slavists, Belarus, Minsk, 20– 27. 08. 2013, ed. Elena Koriakowcewa, Sidlce: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, 6 –82. <http://iml.basnet.by/files/files/KSS/S%C5%81OWOTW%C3%93RST-WO%20A%20NOWE%20STYLE%20FUNKCJONAL-NE%20J%C4%98ZYK%C3%93W%20S%C5%81OWIA%C5%83SKICH_Siedlce_2013.pdf> 27.10.2022.
- MIROCHA, Piotr 2020, Działalność czasopisma „Novorečje” na tle serbskich i polskich badań nad neologizmami, *Poznańskie studia slawistyczne* 19, 429–443. Објављено у преводу на српски: Пјотр Мироха: Делатност часописа „Новоречје“ у оквиру српских и пољских истраживања неологизама (превод текста из часописа „Poznańskie Studia Slawistyczne 19, 2020), *Новоречје* 4, 2012, 186–197.
- MUNVIĆ-DIMANOVSKI, Vesna, Anita SKELIN-HORVAT 2008, Contests and nominations for new words – why are they interesting and what do they show. *Suvremena lingvistika*, 65, 1–26.

Ivana Lazić Konjik

MODERN PHENOMENA IN NEOLOGY STUDIES - AN INITIATIVE FOR
STARTING A "WORD OF THE YEAR" IN THE SERBIAN LANGUAGE
WITHIN THE FRAMEWORK OF THE "NOVOREČJE"

Summary

The paper discusses the planning possibilities of the future activities of the journal "Novorečje" in the context of current trends in the field of neological lexicological studies as well as the field of modern online lexicography. This also includes recent trends – writing of scientific and popular texts on the blog and choice of the "Word of the Year". The profile of the journal "Novorečje" was presented first, and then the characteristics and the significance of the "Word of the Year". It has been held in numerous languages and countries for many years. Therefore, the need to start a similar event in the Serbian language as part of "Novorečje" activities is also underlined and initiated.

Key words: word of the year, neology, lexicography, "Novorečje", Serbian language.

УДК 811'373.231-053.3(497):81'1''20''
811'373.231-053.3(497):004.738.5''20''
811'373.231-053.3(497):316.7''20''

*Elma Durmišević**

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo

(VAN)LINGVISTIČKI KRITERIJI PRI IZBORU OSOBNIH IMENA

Rad analizira moguće razloge odabira dječijeg imena, kao i lingvističke i vanlingvističke utjecaje na izbor imena. Predmet našeg rada su naslovi i tekstovi objavljeni na regionalnim internetskim portalima, te društveni događaji koji u *mainstream* stilu utječu na izbor osobnog imena i stav pojedinca o osobnom imenu. Osvrnut ćemo se i na forume na kojima se raspravlja o najljepšim/najmodernijim/najgorim/ružnim imenima.

Ključne riječi: osobno ime, dječije ime, lingvistički utjecaji, vanlingvistički utjecaji, internetski portali, internetski forumi.

Uvod

Osobno je ime oduvijek bilo predmet interesovanja, ali i naučnog proučavanja, počevši od filozofskih promišljanja, preko tradicionalnih onomastičkih i etimoloških radova, pa sve do sociolingvističkih, pragmalingvističkih i kognitivnolingvističkih radova. No, opće je uvjerenje da se savremena lingvistika nije posvetila problemu osobnog imena kao jezičke kategorije (Vodanović 2006: 2019), a temeljno lingvističko pitanje jeste da li vlastita imena imaju smisao, pa ako imaju kakva je veza između referentnosti i smisla (Ibid., 223).

U društveno-kulturnom kontekstu, pojedinca, ali i zajednicu nerijetko zanima porijeklo nečijeg osobnog imena, kao i motivi odabira baš tog imena. U imenu, kao i u objašnjenju motiva odabira imena, (in)direktno se otkriva priča o identitetu/identitetima – religijskom, etničkom, nacionalnom, ideološkom, političkom, jezičkom, kulturološkom, umjetničkom. No, prije svega, u savremenim,

* elma.durmisevic@ff.unsa.ba, ORCID 0000-0002-7756-3448.

pravno uređenim društvima osobno ime predmet je i *Zakona o ličnom imenu*,²⁶ pa tako neki zakoni izričito mogu zabraniti roditeljima/starateljima davanje određenih imena djeci – a razlozi mogu biti različiti – od izuzetne frekventnosti imena²⁷, pa sve do negativne konotacije²⁸ koju nosilac tog imena može doživjeti. Ovdje jasno dolazi do izražaja činjenica da osobna imena pričaju priče o roditeljskim²⁹ hirovima, željama i ljubavima (Grahovac-Pražić i Vrcić-Mataija 2005: 470). Iako postoji sloboda izbora osobnog imena, “postoje nepisana ograničenja koja proizlaze iz vremena i prostora u kojima žive imenovani i imenovatelj” (Frančić 2001: 78). Da li će imenovatelj težiti da dâ ime koje je u skladu s tradicijom i običajima ili će se, pak, voditi vlastitim alternativnim stavovima (nerijetko i pomodarstvom³⁰), ovisi o pojedincu – no, nesumljivo je da se o vlastitom imenu raspravlja, te da izaziva pozitivne i negativne reakcije u društvu.

Osobno ime – od znaka preko pragmema do konceptualne metafore

Jedno od tumačenja osobnog imena potječe od latinske izreke da je *ime znak* – *Nomen est omen*, pa su tradicionalna shvatanja bila usmjerena na samo značenje imena i prijenos tog značenja na nosioca ili nositeljicu – pa su tako imena *Lav* i *Vuk* s razlogom davana dječacima, ne bi li oni bili snažni poput zoonimnih leksema *lav* i *vuk*, odnosno *Ruža*, *Ljubica* ili *Višnja* – djevojčicama, ne bi li one bile nježne i krhke poput fitonimnih leksema *ruža*, *ljubica* ili *višnja*. O ovome pišu Brozović Rončević i Žic Fuchs (2003–2004: 91–104) predstavljajući put nadijevanja imena od, u ovom slučaju, prvotnog zoonimnog ili fitonimnog poticaja, pa sve do slojevitog uvida u kulturološke činjenice i konceptualne mehanizme odabira imena. Ime je i sociolingvistički znak (Šabić 2014: 27), ta-

²⁶ O pravnom kontekstu osobnog ili ličnog imena u Bosni Hercegovini vidjeti više u: *Zakon o ličnom imenu*, <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/zakon-o-licnom-imenu.html> (pristup: 17. 12. 2022).

²⁷ Argentinske vlasti tako su uspjele spriječiti da se novorođenčadi daju imena po prezimenu najboljeg argentinskog fudbalera – Messi (Lionel Messi), - <https://www.klix.ba/lifestyle/putovanja/jeste-li-znali-da-je-u-ovom-argentinskom-gradu-djeci-zabranjeno-dati-ime-messi/221213050> (pristup: 16. 12. 2022).

²⁸ Evropski matični uredi zabranjuju imena kao što su: Adolf Hitler, Osama bin Laden, ali i Princ Charles, Nutella, Mini Cooper, Ikea i sl., <https://ba.n1info.com/lifestyle/a244890-zabranjena-djecija-imena-u-europi/> (pristup: 12. 12. 2022).

²⁹ Ovdje se, naravno, podrazumijeva da ime novorođenčetu, osim roditelja, koji najčešće daju ime svom djetetu, može dati i neko iz šire porodice, neko od rodbine, prijatelja ili kumovi – ali roditelji su ti koji, na kraju, odobravaju, pa, onda, posredno i daju ime.

³⁰ O tome svjedoče mnoga imena data prema glavnim glumcima i glumicama televizijskih serija (španskih i turskih, obično) ili popularnih pjevača i pjevačica, pa čak i imena s evropskih kraljevskih dvora.

ko da i vanlingvistički elementi utječu na širi značenjski okvir imena. Pintarić (2002: 183), kao i Bulić (2018: 89), u osobnim imenima vide pragmatične osobine, odnosno pragmatičnu važnost i djelovanje.³¹ Pragmatički, a pogotovo kognitivnolingvistički pečat osobnom imenu naglašava i Marković (2010), zaključujući na kraju svog rada da “imena *imaju* leksičko značenje” (Ibid., 198). O tome je već ranije pisao i Barcelona (2003), potcrtavajući metonimijsku ulogu kod vlastitih imena iz engleskog, francuskog, italijanskog, njemačkog i španskog jezika. O poetskoj funkciji osobnih imena u umjetničkom tekstu piše Puriš (2015: 150), dajući im funkciju i stilema, a njihovu motivirajuću funkciju u nastanku novotvorenica istraživala je Nenezić (2016) u jeziku crnogorskih onlajn medija. Ljevo-Ovčina (2021: 149–161) analizira upotrebu vlastitih imena u bosanskohercegovačkoj i ruskoj štampi, ističući kako je stvaranje određene onomastičke antroponimističke metafore u uskoj vezi “s aktualnošću neke ličnosti u kolektivnoj svijesti pripadnika jednog društva u datom trenutku” (Ibid., 155). Za Lazića i Nigoević (2019: 103) imena su svjedoci kulture i “nepogrešiv odraz vremena i prostora u kojemu se javljaju, mijenjaju i nestaju iz uporabe” (Ibid.). Koji su to kriteriji i motivi koji utječu na pojedinca prilikom odabira ili promjene imena, vidjet ćemo u sljedećim poglavljima.

Estetski kriterij u izboru osobnog imena

Osobno ime obično je prva informacija koju čujemo prilikom upoznavanja osobe koju prvi put susrećemo. Kada čujemo ime sugovornika ili sugovornice, nerijetko pomislimo da li nam se to ime sviđa ili ne, pa nam se neka “imena sviđaju upravo zato jer nam se sviđaju ljudi koji ih nose” (Grahovac-Pražić i Vrcić-Mataija 2005: 469); da li smo ga prvi put čuli ili je uobičajeno za naše lingvo-kulturološko okruženje; da li poznajemo nekoga ko se tako zove te kakva osjećanja gajimo prema nosiocima tog imena. Činjenica je da nismo neutralni kada dobijamo informaciju o nečijem imenu,³² odnosno “(p)rema imenima zauzimamo subjektivan i emocionalan stav” (Ibid.).

Termin *estetski* koji se nalazi u naslovu, možemo posmatrati u onom najuobičajenijem značenjskom odnosu *lijepo* : *ružno*, a takvom dihotomijom smo svakodnevno okruženi, i to, između ostalog, naslovima na internetskim portali-

³¹ O upotrebi osobnih imena u obraćanju među sugovornicima vidjeti više u Šehović, 2012: 76–80, gdje se jasno vidi sociolingvistički i pragmatički kontekst.

³² U bosanskohercegovačkoj kulturi, koja u posljednje vrijeme teži otklonu od patrijarhalnog koda, a što se vidi u komentarima *Samo nek je živo i zdravo!*, nakon što se sazna da je dijete došlo na svijet, još uvijek dominira pitanje: *A kako se zove beba?* Iako se smatra da je to banalno, pa čak i infantilno pitanje koje se postavlja, a zanemaruju ona puno bitnija o, npr., zdravlju majke i bebe, pitanje o imenu je nezaobilazno.

ma, te provokativnim temama na internetskim forumima koje se tiču osobnih imena.

Internetski portali elektronski su medij omniprisutan i omnidostupan korisnicima koji samo jednim klikom dolaze do željene informacije, bilo da se ona tiče dnevnopolitičkih tema ili sporta, odnosno rješenja zdravstvenih, ljubavnih i porodičnih problema. Tako novinari i urednici, posvećeni temama kao što su kulinarstvo, moda, zabava, ljubavni i porodični odnosi, a prateći zahtjeve tržišta i čitalaca, odlučuju svojim korisnicima biti na usluzi, pa im pomoći u jednom od najvažnijih događaja u životu, a to je davanje imena novorođenčetu. U tome su vrlo neposredni, direktni i lični, pa se naslovom obraćaju neodlučnoj majci³³: “Razmišljaš o savršenom ženskom imenu? Neka ti kao inspiracija posluži ovih osam imena koja dolaze iz latinskog jezika. Možda nisi ni promišljala o njihovom podrijetlu, no većina ovih imena ne prestaje biti popularna. S razlogom...” (<https://zena.rtl.hr/bolja-ja/trudnoca-i-majcinstvo/naljepsa-latinska-imena-za-djevojci-ce-9f6b51f6-2467-11ed-af2d-2aadb93e6136/1>, pristup: 15. 11. 2022) Naslov nam sugerira da je cilj pronaći *savršeno* ime, dok dalje u samom članku otkrivamo da su sljedeća imena najljepša autorima članka: *Veronika, Antonela, Vita, Stela, Lara, Luna, Paulina* i *Adriana*. Neodvojiv dio novinarskog teksta jesu komentari koji predstavljaju reakcije čitalaca na napisano³⁴ i koji se “ne posmatraju (se) izolovano” (Nenezić 2016: 291) u odnosu na novinarski tekst; oni jesu vid “participativnog ili građanskog novinarstva” (Ibid.). Pročitavši ovaj članak, čitateljica daje zanimljiv komentar: “Meni ni jedno nije lijepo. Moja je kćer Paula, ne Paulina”, gdje jasno dolazi do izražaja subjektivni doživljaj svijeta i estetike: *lijepo je samo ono što je meni lijepo*.

Do nedoumica i neodlučnosti u izboru imena može doći kada se sukobe tradicionalno i moderno u kontekstu osobnog imena. Tako naslov članka “Ovo su najljepša tradicionalna imena za djevojčice i dječake” (<https://www.index.hr/mame/clanak/ovo-su-najljepsa-tradicionalna-imena-za-djevojci-ce-i-dje- cake/2397209.aspx>, pristup: 10. 11. 2022) sugerira da se sa tradicionalnim imenom ne može pogriješiti, a dalje u samom članku čitamo da je teško odoljeti ovim tradicionalnim imenima: Dorotea, Petra, Klara, Tonka, Rita, Luka, Jakov, Toma, David, Šimun. Moramo naglasiti da je u članku pored svakog imena napisano i značenje i porijeklo, ali i subjektivno tumačenje, vjerovatno, autora članka. Navest ćemo primjer imena Dorotea: “Dorotea ili Dora je tradicionalno

³³ Uglavnom su naslovi usmjereni ka budućim majkama; nerijetko je poruka upućena i budućem ocu i budućoj majci, no nikada samo budućem ocu, što bi feministička kritika protumačila ironično da majka ima vremena baviti se tim naoko trivijalnim temama, a otac je taj koji osigurava budućnost porodici, čitajući važnije, za život potomstva, neophodnije teme i naslove.

³⁴ Nerijetko su čitaniji od samog teksta. Smatra se da su naslov novinarskog teksta i komentari najčitaniji tekstovi na internetskim portalima.

žensko ime koje ne izlazi iz mode već dugi niz godina te ga roditelji često biraju za svoje djevojčice. Nastalo je od grčkih riječi ‘doron’, što znači dar, i ‘theos’, što znači bog. Značenje imena je stoga božji dar. Ovo predivno ime imalo je i važnu ulogu u poznatom Šenoinom književnom djelu *Zlatarovo zlato*. Smatra se da su djevojčice koje nose ime Dora vrlo inteligentne, komunikativne i vesele.” (Ibid.) Ako se prisjetimo Šenoinog romana *Zlatarevo zlato*, Krupićeva Dora je bila tiha, nježna, plemenita, vrijedna, pa čak i naivna, potpuno suprotno atributima kojim su u članku opisane djevojčice koje nose ime Dora. Međutim, upitno je danas koliko bi upitanih/anketiranih ime Dora povezalo sa Šenoinom Dorom – prva asocijacija, vjerovatno, bila bi im junakinja istoimenog crtanog filma *Dora Istraživačica*,³⁵ koja je inteligentna, vesela i komunikativna, baš kako u članku i navode da su takve djevojčice imena Dora.

Na internetskim forumima, također, možemo pronaći teme o osobnim imenima – obično buduća mama obavijesti korisnike foruma da čeka kćerku ili sina: “Koje vam se musko ime najviše dopada? Vec sam 5mj trudna i prije par dana mi je doktor rekao da ce biti musko... Zanima me koja imena su trenutno popularna...” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljenja-f123/ime-bebet59097.html>, pristup: 20. 12. 2022); te da je neodlučna koje ime odabрати, i onda krenu savjeti, motivi, nerijetko i rasprave: “Mislim da ti je pristup pogresan. Ne mozes davat imena zbog toga sto su popularna?! Ime treba da je simbol ljudskog bica koje ce ga pratit cijeli zivot. Imena po deterdzentima, izmisljena imena, i ona koja imaju u sebi samoglasnik L ili N (tipa Alen, Anel, i sl. te zvuce moderno) izbjegavaj. To ti je moj iskreni savjet. Eh sad, ako si muslimanka dadni ispravna islamska imena. Npr. ime Emir (arapsko) - vladar, ili Jusuf (starohebrejsko) - prema najljepsem Bozijem poslaniku, ili Hamza - lav itd. Krscani daju imena specificna za njihovu vjeru, Ivan, Matej, Marija itd. pa ako si krscanka, onda dadni ispravna krscanska imena, a ne izvedenice tipa Ivo. Ako nisi nista od ovog, nazalost onda ti ostaje ‘ovo sto je popularno’, estradna imena, deterdzenti, Anex, Medox, Ariel, itd... Imenom, takodjer odredjujes neciji identitet, pa imaj to u vidu. ” (Ibid.). Nerijetko i naslovi tema na forumima nose u sebi kategoriju lijepo/ružno/dosadno/najgore ime: “Najgora i najružnija imena koja ste čuli i vidjeli” (<https://www.forum.hr/showthread.php?t=369570>, pristup: 21. 11. 2022); ali i naslovi na portalima: “Objavljena lista najgorih svjetskih imena za djecu, na vrhu ime popularno u Hrvatskoj” (<https://www.index.hr/magazin/clanak/objavljena-lista-najgorih-svjetskih-imenaza-djecu-na-vrhu-ime-popularno-u-hrvatskoj/2372548.aspx>, pristup: 22. 12. 2022). Komentari na forumima samo još više pojačavaju taj dojam koji je započet naslovom, npr.: “zvuče ruralno i ružna su.” (<https://forum.klix.ba/razne->

³⁵ Vidjeti više: https://sr.wikipedia.org/wiki/Dora_istra%C5%BEuje (pristup: 18. 12. 2022).

diskusije-f11/najcesca-imena-u-fbih-t157441s650.html, pristup: 20. 12. 2022); “meni je grozno za muške sad vrlo popularno Toma, a za cure Franka tako mi zvuči grubo i seljačko to ime, ne kužim popularnost” (<http://www.forum.hr/showthread.php?p=68963585>, 19. 12. 2022).

Iz svega rečenog, jasno proizlazi da je univerzalni kriterij za lijepo/ružno teško odrediti – uglavnom se radi o subjektivnom dojmu i ukusu pojedinca, kao i društvenom iskustvu koje nesumnjivo utječe na izbor osobnog imena.

Egzotičnost kao kriterij u izboru osobnog imena

Stalna je težnja pojedinca da bude prihvaćen u društvu, pogotovo u onim segmentima koje on smatra važnim. S druge strane, želi da dođe do izražaja i njegova autentičnost, posebnost – bilo da se radi o specifičnom modnom izričaju, alternativnom pristupu muzici, religiji, filmu, hrani. Nerijetko i osobnim imenom želi pokazati svoju kreativnost. Jedan od razloga za egzotičnost prilikom izbora osobnog imena može biti i želja za distanciranjem od duha vremena u kojem pojedinac živi, a s kojim se ne mora slagati (npr., tradicionalno-patrijarhalni kod), ali i stvar prestiža (i materijalnog i duhovnog). To nam potvrđuje i jedan od naslova i tekstova s internetskih portala: “100 istinski egzotičnih imena za djevojčice za vašu bebu” (<https://hr.veganapati.pt/100-truly-exotic-girl-names-311136>, pristup: 10. 12. 2022) – u samom se članku navodi da će dijete biti u prednosti bude li nosilo jedno od ovih imena (Ibid.). Ovakvoj egzotičnosti često se protive religijski i tradicionalni uzusi, gdje se tvrdi da “milozvučnost i ma kakva egzotičnost takvoga imena ne može ni opravdati, a niti nadomjestiti nepostojanje njegovog etimološkog značenja, a na njemu bi trebalo biti osnovno težište svakog imena” (Agić 2003: 8). U sljedećem se naslovu roditeljima sugerira neobično ime: “Ovo neobično žensko ime ima predivno značenje, a sve je popularnije i u Hrvatskoj” (<https://www.index.hr/mame/clanak/ovo-neobicno-zensko-ime-ima-predivno-znacenje-a-sve-je-popularnije-i-u-hrvatskoj/2395416.aspx>, 20. 9. 2022). Dalje u tekstu otkrivamo da je to jedno, naizgled, moderno ime, ali u suštini je tradicionalno, pa bismo mogli zaključiti da sve pozitivne vrijednosti leže u tradiciji: “Riječ je o imenu Noemi, koje u prijevodu znači ‘moja ljepota’ ili ‘moja krasota’. Iako na prvu možda zvuči kao moderno ime i izvedenica iz stranih imena, zapravo je riječ o starom biblijskom imenu koje se još davnih dana davalo djevojčicama. Ime Noemi prvi se put spominje u starozavjetnoj Knjizi o Rut. Ona je bila Obedova majka, Rutina svekrva i velika Božja službenica. Osim u Hrvatskoj, ime je izrazito popularno i u Italiji, gdje je jedno od najraširenijih.” Nesumnjivo da bi, uglavnom, oni koji čuju ovo ime odmah pomislili na varijantu tog imena *Naomi* (“Naomi – Nedovoljno upotrebljavani naziv Starog zavjeta, Naomi je jedinstveniji od tradicionalne Rute ili Sarah.

Značenje ugodnosti, rasprsnula se u modu sa supermodelom Naomi Campbell.”, <https://hr.yptpmagazine.com/23-biblical-girls-names>, pristup: 26. 12. 2022), koje nosi jedna od najljepših i najpoznatijih manekenki i modela na svijetu – Naomi Campbell.³⁶

Ime koje je prije desetak godina izazvalo burne rasprave na društvenim mrežama i internetskim forumima jeste ime *Sin*, a koje su djetetu dali poznati i popularni roditelji u Bosni i Hercegovini, društveno angažirani i alternativno umjetnički orijentirani pojedinci.³⁷ Komentari su bili najčešće podrugljivi, šaljivi i ironični.³⁸ “Jedan nas glumac je sinu dao ime Sin. Teži slučaj. OK, zvuuči kao fazon ali je u principu prilično debilno. Interesuje me, kako to zvuci kad ga zovne na ulici. Siiiiineeee! Koliko se djece okrene. Haj' što na našem znači muški potomak ali na engleskom znači grijeh. Forward thinking level: Dumbass.” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/neobicna-imena-t135908s25.html>, 10. 11. 2022) Roditelji su u brojnim intervjuima naglašavali razloge davanja ovog imena svom djetetu: “‘Bilo nam je važno da naše dijete neće, čim izgovori ime, biti svrstano u neku nacionalnu, etničku ili bilo kakvu grupu koje se grozimo’, naglašavaju. U početku ni njihovi najbliži nisu mogli vjerovati, ali svi su prihvatili Sina s oduševljenjem. ‘Posebno naši roditelji, koji su pored svoje djece dobili još i Sina.’” (<https://arar.facebook.com/magazingracija/photos/senka-i-almir-kurt-ako-je-ve%C4%87-sin-neka-bude-sin-senka-kurt-urednica-programa-rsg/206731073942/>, pristup: 19. 11. 2022) Danas možemo reći, zapravo, potvrditi da je “svakog čuda tri dana dosta”, pa ovo ime više nije predmet rasprava ili čuđenja na internetskim forumima, ali i dalje je neobično.³⁹

Prethodni primjer izbora osobnog imena nam govori više o roditeljima, njihovim stavovima i principima. Međutim, postoje i primjeri kada pojedinac u odrasloj dobi, svjesno i namjerno mijenja ime koje mu je dato. Zakoni u Bosni i Hercegovini omogućavaju promjenu i imena i prezimena “bez obzira na razlog zbog kojeg osoba želi ime promijeniti” (<https://advokat-prnjavorac.com/promjena-prezimenai-ili-imena-u-bosni-i-hercegovini.html>, pristup: 18. 12. 2022). Izdvojili smo primjer koji je opet izazvao rasprave na internetskim

³⁶ Vidjeti više: https://hr.wikipedia.org/wiki/Naomi_Campbell (pristup, 22. 12. 2022).

³⁷ Radi se o bračnom paru Kurt – Senki Kurt, novinarki, i Almiru Kurtu Kugli, svestranom umjetniku, muzičaru, grafičkom dizajneru, glumcu. Vidjeti više: <https://arar.facebook.com/magazingracija/photos/senka-i-almir-kurt-ako-je-ve%C4%87-sin-neka-bude-sin-senka-kurt-urednica-programa-rsg/206731073942/> (pristup: 19. 11. 2022).

³⁸ Većina negativnih komentara je izbrisana, ali ih se autorica članka sjeća dok je radila istraživanje o pueritivima (2012) te je svjedočila i direktnim raspravama na forumima između anonimnih članova foruma i majke (Senke Kurt), koja je branila svoje pravo da vlastitom djetetu da ime koje želi.

³⁹ Također, postoji i ime Staklo, te Prozor, pa ime *Sin* u poređenju s ova dva sve manje izgleda egzotično. Vidjeti više: <https://www.nezavisne.com/zivot-stil/zivot/Sinu-dali-ime-Sin/291395> (pristup: 10. 12. 2022).

forumima (“je li ovo onaj lik sto se onomad zvao Muhamed pa jednog dana skontao da je to ime previse ‘nazadno’ pa odlucio da se europeizira tako sto se prekrstio u Dennis Gratz? Je li sada bolji covjek sa tim novim imenom?”); <https://forum.klix.ba/bosna-i-hercegovina-f177/dennis-gratz-odgovorio-demokratskoj-fronti-t132409.html>, pristup 23. 12. 2022), kao i u komentarima na internetskim portalima (“mrs jadu jadni,od muhameda do denisa,sram te bilo”; <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ime-sam-promijenio-iz-inata/110330048/komentari>, pristup: 20. 11. 2022), a radi se o bosanskohercegovačkom političaru Dennisu Gratzu,⁴⁰ ranije Muhamedu Graciću: “Ime nisam promijenio ni u Njemačkoj ni u Austriji, kako se navodi, već po povratku u BiH. Bavim se umjetnošću, pišem, slikam, snimao sam filmove i odabrao sam umjetničko ime. Uvidjevši na kakav otpor je naišla ta moja odluka u BiH, odlučio sam da to ime i zvanično uzmem, te sam ga i promijenio, i to iz inata. **Ne pristajem, naime, na to da se o ljudima sudi na osnovu njihovog imena** (istakla E. D.), smatram da je puno bitnije to kakvi smo ljudi i šta i kako radimo nego kako se zovemo. To je poruka koju sam time želio poslati. Oni koji me poznaju vrlo dobro znaju koliko držim do svog identiteta, a oni koji mi spočitavaju to što sam promijenio ime idu ispod granice pristojnosti, jer je to moje pravo.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/ime-sam-promijenio-iz-inata/110330048>, pristup: 20. 11. 2022)

U ovom slučaju, ime Dennis nije egzotično ni neobično, no ovaj primjer izdvajamo zbog činjenice da je sama promjena imena (iako pravno dozvoljena) prilično neuobičajena, i to od tradicionalnog imena *Muhamed* u jedno moderno *Dennis*. Dodatnu egzotiku unosi i činjenica da je promijenjeno i prezime, a to je *Gratz*, uzevši u obzir i način pisanja koji se razlikuje od očekivanog fonološkog pravopisa.

Temom (pre)imenovanja osobnih imena bavili su se Lazić i Nigoević (2019), ali u uvjetima okupacije, tj. specifičnih društveno-historijskih prilika, pa tako navode prisilno preimenovanje osobnih imena za vrijeme italijanske okupacije Splita (2019: 104). Nije rijetkost da su mnogi bosanskohercegovački građani, izbjegavši u skandinavske zemlje tokom ratnih dešavanja devedesetih godina 20. vijeka, mijenjali svoja imena radi lakšeg prilagođavanja i asimilacije, obično tražeći neko ime slično vlastitom tradicionalnom imenu, a da je dio nove stvarnosti u kojoj trenutno žive (Selvija > Ela; Milijana > Anna).⁴¹

⁴⁰ Vidjeti više: https://bs.wikipedia.org/wiki/Dennis_Gratz (pristup: 23. 12. 2022).

⁴¹ Priče ispričane autorici članka i zabilježene u njenim vlastitim bilješkama od 2000. do 2002. godine. U posljednje vrijeme nije neobično da bosanskohercegovački građani mijenjaju ime prije odlaska u neku od zemalja Evropske unije (izuzimajući Hrvatsku i Sloveniju) – radi lakše asimilacije. Vidjeti više: <https://banjalucanke.com/2018/03/10/mijenjaju-ime-pa-odlaze-u-inostranstvo/> (pristup: 23. 12. 2022).

Politička atraktivnost imena kao kriterij izbora osobnog imena

Haris Silajdžić bio je jedan od najpopularnijih političara u Bosni i Hercegovini krajem XX i početkom XXI vijeka. Iako se već od 2006. godine aktivno ne bavi politikom, i dalje se smatra važnom političkom ličnosti u Bosni i Hercegovini. Na posljednjim Općim izborima održanim u Bosni i Hercegovini (2022) jedno ime je privuklo pažnju i medija i glasača – Haris Silajdžić: “Ogromnu pažnju javnosti Haris Silajdžić je uspio privući nakon održanih Općih izbora 2022. koji su ga plasirali u Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Radi se, naime, o dvadesetosmogodišnjaku, do sada nepoznatom široj javnosti, kojeg smo pitali da li je bilo (svjesne) zloupotrebe imena i prezimena u kampanji.” (<https://ba.n1info.com/vijesti/haris-silajdzic-o-izbornom-materijalu-bez-slike-zelio-skrenuti-paznju-na-broj/>, pristup, 20. 11. 2022) Mladi političar s ponosom ističe da je ime dobio upravo po Harisu Silajdžiću: “Obzirom da se Haris Silajdžić kao ministar vanjskih poslova tada isticao angažmanom u Ujedinjenim nacijama za pomoć Goraždu, mnogi roditelji su djeci znali davati ime Haris, a ja nisam izuzetak. Dobio sam ime sto posto po njemu. Bio sam jedan od pet Harisa u razredu...” (Ibid.) Ono što je specifično za ovu priču jeste upotreba vlastitog imena (a tuđeg političkog naslijeđa) u marketinške svrhe, gdje je promotivni materijal s njegovim imenom bio štampan bez slike: “Naravno da je bilo (materijala op.a.) i bez slike. To sam ja lično uradio. Želio sam skrenuti pažnju na neki način u toj masi kandidata koji su bili u mojoj izbornoj jedinici... Stranka za BiH⁴² je imala 70 kandidata, morao sam se probati istaći među njima. Želio sam na tom listiću koji je printan bez slike skrenuti pažnju na svoj broj.” (Ibid.) Ovdje jasno vidimo koliko su glasači bili pod dojmom imena (i prezimena) koje je dugo vremena bilo simbol patriotizma i borbe za državu Bosnu i Hercegovinu, te su na osnovu te emocionalne privrženosti i imenu i političaru, očigledno dali glasove i “novom i mladom” Harisu Silajdžiću.

Drugi primjer koji navodimo jeste primjer političke kampanje Bakira Izetbegovića,⁴³ političara koji svoju popularnost uglavnom duguje ocu – Aliji Izetbegoviću,⁴⁴ prvom predsjedniku Bosne i Hercegovine. Političku kampanju (2022) Bakir Izetbegović je zasnivao na prezimenu: Izborni plakat sa njegovim likom, podignutom rukom kao pozdravnom gestom⁴⁵ i velikim štampanim slo-

⁴² Važno je napomenuti da se radi o stranci čiji je osnivač i počasni predsjednik upravo Haris Silajdžić, iskusni dugogodišnji političar.

⁴³ Vidjeti više: https://hr.wikipedia.org/wiki/Bakir_Izetbegovi%C4%87 (pristup: 23. 12. 2022).

⁴⁴ Vidjeti više: https://bs.wikipedia.org/wiki/Alija_Izetbegovi%C4%87, pristup: 23. 12. 2022.

⁴⁵ Aluzija na prepoznatljivi gest pozdravljanja njegovog oca.

vima napisano prezime: IZETBEGOVIĆ,⁴⁶ bez imena (Bakir), što je očigledna aluzija na očevo političko naslijeđe. Također, neophodno je navesti isticanje vlastitog imena kao imena uzora generacijama koje su sljedbenici politike Bakira Izetbegovića. Naime, on vrlo samopouzđano ističe na političkim tribinama kako su “(l)judi (su) davali moje ime⁴⁷ svojim sinovima da bi imali Bakira kao što ga je Alija imao” (<https://www.dnevnik.ba/vijesti/izetbegovic-ljudi-su-davali-moje-ime-svojim-sinovima-da-bi-imali-bakira-kao-sto-ga-je-alija-imao-2642309>, pristup: 23. 12. 2022). Naravno, politički neistomišljenici, avangardna (a)politična i feministička scena je odmah reagirala na društvenim mrežama: “Nije lako zvati se Bakir...”, (<https://twitter.com/HadziomerovicB/status/1574747070346690561?cxt=HHwWgoDQsb-H0NorAAAA>, pristup: 28. 9. 2022), piše upravo Bakir Hadžomerović,⁴⁸ koji ironično ismijava Izetbegovića; “Moj sin Bakir dobio sina i dao mu ime Bakir”, (<https://twitter.com/mladenerjavec/status/1569255301660155905>, pristup: 20. 10. 2022); “Ja sam ćerki dao ime Bakir”, <https://twitter.com/LajkseRose/status/1569371014525583361>, pristup: 23. 12. 2022; “Ima sinu daDnem ime Bakir.”, (https://twitter.com/markiza_andjela/status/1572230179472429059, pristup: 23. 12. 2022); “A neki ne mogu prežaliti da im babo nije dao ime Bakir.” (<https://twitter.com/JStjepandic/status/1584141991923027968>, pristup: 23. 12. 2022); “Kad SDA dodje biće i trava zelena. I svi ćemo djeci dati ime Bakir” (<https://twitter.com/arminbuljusic/status/1570060538423435265>, pristup: 23. 12. 2022).

Navedeni primjeri osobnih imena u ovom poglavlju neposredno pokazuju kako ime može biti snažna aluzija i ekspresivan simbol, u ovisnosti o ličnim pozitivnim ili negativnim iskustvima pojedinaca.

⁴⁶ Čak su i radijske i televizijske reklame ove političke stranke slale poruku glasačima: “Izetbegovića za predsjednika!”, očigledno podsjećajući na prvog predsjednika.

⁴⁷ Autorica članka navodi vlastito iskustvo još iz 2010. godine kada su je poznanici (pa i prolaznici u parku, domu zdravlja, pozorištu, kinu) u neobaveznom razgovoru pitali da li je ime njenog tek rođenog sina (Bakir!) motivirano upravo (tada još uvijek poprilično nepoznatim) političarem Bakirom Izetbegovićem. Na njeno očito iznenađenje da ime njenog sina nema nikakve veze s Bakirom Izetbegovićem, nailazila je ponekad na začuđujuće poglede i reakcije (pa zašto ne po Bakiru Izetbegoviću?), da bi desetak godina kasnije (2022) to ime zaista bilo korišteno kao političko-marketingški trik. Autoricin sin Bakir ime je dobio zbog etimologije imena: “1) koji rano rani, ranoranic, 2) koji znanje traži; proučavalac; učen; bogat, oštar; velik; lav.” (Agić 2003: 30); kao i zbog početnog slova B koje u imenu ima i autoricina sestra te zbog fonostilemičnosti eksplozivnog glasa [k].

⁴⁸ Vidjeti više: https://hr.wikipedia.org/wiki/Bakir_Had%C5%BEiomerovi%C4%87, pristup: 23. 12. 2022.

Specifični društveni događaji kao kriterij izbora osobnog imena

Specifični društveni događaji⁴⁹ jesu događaji koji pojedincu, ali i zajednici uopće, donose posebno iskustvo – emocionalno, kulturno, umjetničko, sportsko i sl. U takvom kontekstu neminovno se izdvaja jedno ime, odnosno, ličnost koja je nosilac tih događaja. Navest ćemo sportski događaj koji se smatra jednim od najvećih sportskih i fudbalskih uspjeha u Bosni i Hercegovini, a to je plasman fudbalske reprezentacije Bosne i Hercegovine na Svjetsko prvenstvo u Brazilu⁵⁰ 2014 godine. Bosanskohercegovačka javnost, naprosto je bila oduševljena tom činjenicom, a članovi bosanskohercegovačke fudbalske reprezentacije – fudbaleri – bili su glavna tema svih internetskih portala, foruma, društvenih mreža, ali su obilježili i živote “običnih” navijača, ljubitelja najvažnije sporedne stvari na svijetu. Kako je pobjednički pogodak – pogodak koji reprezentaciju Bosnu i Hercegovinu vodi na Svjetsko prvenstvo u Brazilu – postigao fudbaler *Vedad Ibišević*, tako je to ime postalo veoma popularno, pa su novopečeni roditelji (uglavnom, očevi) u tim euforičnim danima nerijetko davali baš to ime novorođenoj djeci: “Brano Jakubović iz Dubioza kolektiva za RSG radio i Antenu Sarajevo ...VEČERAS ĆU POSTATI TATA. SIN ĆE SE ZVATI VEDAD!” (<https://www.facebook.com/RSG.ba/photos/brano-jakubovi%C4%87-iz-dubioza-kolektiva-za-rsg-radio-i-antenu-sarajevo-ve%C4%8Deras-%C4%87u-p/652096514824889/>, pristup: 23. 12. 2022) Druga porodica je odlučila ime sinu dati po golmanu bosanskohercegovačke reprezentacije – *Asmiru Begoviću*: “Bračni par Etemi sinu dao ime po bosanskohercegovačkom golmanu, šokirali se kada im se Asmir javio (...) Inače, Etemijevi su veliki ljubitelji fudbala, a utakmice Svjetskog prvenstva nisu propuštali uprkos činjenici da je Belma bila pred sami porod.” ((<https://radiosarajevo.ba/metromahala/manjineba/bracni-par-etemi-sinu-dao-ime-po-bh-golmanu-sokirali-se-kada-im-se-asmir-javio/159185>, pristup: 23. 12. 2022)

Društveni događaj koji je, itekako, ostavio traga u bosanskohercegovačkom kulturno-umjetničkom kontekstu dogodio se prije dvadesetak godina (2002), kada je Danis Tanović⁵¹ osvojio nagradu Oskar, i to zahvaljujući filmu *Ničija zemlja*. Pobjednička euforija opet je zavládala cijelim bosanskohercegovačkim društvom, pa je film kao sedma umjetnost postao popularniji, a i filmski radnici, zasluženó bili na naslovnícama dnevnih novina, magazina; omiljeni go-

⁴⁹ O terminima *događaj*, *društveni događaj* te *specifični društveni događaj* vidjeti više u Vrtiprah i Sentić 2018: 267–284.

⁵⁰ Vidjeti više: https://hr.wikipedia.org/wiki/Svjetsko_prvenstvo_u_nogometu_%E2%80%93_Brazil_2014 (pristup: 23. 12. 2022).

⁵¹ Vidjeti više: https://bs.wikipedia.org/wiki/Danis_Tanovi%C4%87 (pristup 23. 12. 2022).

sti televizijskih i radijskih emisija. Ime *Danis* postaje popularno, što potvrđuje i sljedeća rečenica: “Novotvoreno ime na našim prostorima koje je postalo popularno nakon dodjele Oskara bosanskom režiseru Danisu Tanoviću.” (<https://www.znacenje-imenam.com/danis>, pristup: 23. 12. 2022) Na internetskim forumima, također je tema o kojoj se piše: “Jao⁵² znam dosta dječaka s tim imenom koje je baš postalo popularno nakon dodjele oskara!” (https://www.ringeraja.ba/forum/najljepša-imenam/m_55/mpage_79/tm.htm, pristup: 23. 12. 2022)

Nije neobično da važni društveni događaju budu metonimijski zamijenjeni važnim pojedincima koji su obilježili te događaje (*Oskar – Danis Tanović* i sl.), pa se onda njihova osobna imena populariziraju do te mjere da budu davana tek rođenoj djeci kao uspomena na taj trenutak koji se smatra bitnim.

Zaključak

U radu smo analizirali različite kriterije za odabir osobnog imena, to su lingvistički: etimološki i semantički, i vanlingvistički, od kojih izdajamo estetski kriterij, egzotičnost imena te društvene događaje koji asociraju na pojedinca kao na snažnu ličnost, koja postaje asocijacija na taj događaj (*Vedad Ibišević : Svjetsko prvenstvo u fudbalu 2014*) ili je određeni događaj baš specifičan zbog te ličnosti (*Oskar : Danis Tanović*). Osobno ime, kao simbol različitih identiteta pojedinca, u početku stvara predstavu o roditeljima (koji odlučuju o imenu djeteta), no s vremenom, kako dijete odrasta – ime se sve čvršće veže za njega i ono ga nosi i stvara nove slike i predodžbe o tom imenu. Kriterij egzotičnosti pokazao je koliko (ni)smo kao društvo spremni za novo, neobično i drugačije (*Sin*). Naše je istraživanje pokazalo kakva je uloga imena u političko-marketinškom kontekstu (*Haris Silajdžić*) i odgovorilo na pitanje može li se imenom (i prezimenom) manipulirati (*Bakir Izetbegović*). Važan dio istraživanja jeste i primjer promjene imena, te kako društvena zajednica reagira na to (*Muhamed Gracić > Dennis Gratz*). Tekstovi na internetskim portalima i rasprave na forumima dobar su pokazatelj stavova pojedinca i društva kad su osobna imena u pitanju.

IZVORI

www.forum.hr

www.forum.klix.ba

⁵² U arapskom jeziku značenja imena *Danis*, kako se navodi na forumima jesu: prljav, nečist, zamazan, okaljan, obeščašćen; pa zbog toga uzvik *jao* ima negativno značenje.

www.index.hr
www.klix.ba
www.n1info.com
www.nezavisne.com
www.paragraf.ba
www.radiosarajevo.ba
<https://advokat-prnjavorac.com/>
<https://ar-ar.facebook.com/>
<https://banjalucanke.com/>
<https://bs.wikipedia.org/>
<https://hr.veganapati.pt/>
<https://hr.wikipedia.org/>
<https://hr.ytpmagazine.com/>
<https://sr.wikipedia.org/>
<https://twitter.com/>

LITERATURA

- AGIĆ, Senad 2003. *Muslimanska lična imena sa etimologijom, etimološkom grafijom i semantikom*, Rijaset Islamske zajednice u Sarajevu, El-Kalem, Sarajevo.
- BARCELONA, Antonio 2003. “Names: A metonymic ‘return ticket’ in five languages”, *Jezikoslovlje*, br. 4/1, str. 11–41. (<https://hrcak.srce.hr/31337>), pristup: 18. 12. 2022.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Dunja i ŽIC FUCHS, Milena 2003. “Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja”, *Folia onomastica Croatica*, br. 12/13, str. 91–104. (<https://hrcak.srce.hr/22313>), pristup: 11. 11. 2022.
- BULIĆ, Halid 2018. *Pragmatički aspekti romana Ponornica Skendera Kulenovića*, Institut za bosanski jezik i književnost u Tuzli. Tuzla.
- FRANČIĆ, Anđela 2002. “Uvid u osobna imena rođenih u 2001.”, *Folia onomastica Croatica*, br. 11, str. 77–93. (<https://hrcak.srce.hr/180378>), pristup: 12. 11. 2022.
- GRAHOVAC-PRAŽIĆ, Vesna i VRCIĆ-MATAIJA, Sanja 2005. “Pogled u gospićko imenoslovlje”, *Senjski zbornik*, br. 32 (1), str. 469–481. (<https://hrcak.srce.hr/17803>), pristup: 10. 11. 2022.
- LAZIĆ, Josip i NIGOJEVIĆ, Magdalena 2019. “Osobna imena u okupiranome Splitu 1942. godine”, Mehmed Kardaš i Emira Mešanović-Meša (ur.), *Drugi bosansko-hercegovački slavistički kongres*, str. 103–111. Slavistički komitet, Sarajevo.
- LJEVO-OVČINA, Amela 2021. *Jezik bosanskohercegovačke i ruske štampe 2008–2021. Izabrani gramatički, leksički i semantički aspekti dnevnika i sedmičnika*, Ślask Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe i Stowarzyszenie Incjatyw Wydawniczych, Katowice.

- MARKOVIĆ, Ivan 2010. "O uporabi i značenju imenâ u hrvatskome", *Folia onomastica Croatica*, br. 19, str. 175–202. (<https://hrcak.srce.hr/79851>), pristup: 15. 11. 2022.
- NENEZIĆ, Sanja 2016. "Vlastita imena kao motivatori nekih novotvorenica u jeziku crnogorskih online medija", Branko Tošović i Arno Wonisch (ur.), *Tvorba riječi i internet*, str. 289–300, Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität Graz, Graz.
- PINTARIĆ, Neda 2002. *Pragmemi u komunikaciji*, Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- PURIŠ, Bernisa 2015. *Žamor večernjaka u koščelama. Lingvostilistikom kroz Grozdalin kikut*. Institut za jezik, Sarajevo.
- ŠABIĆ, Indira 2014. "Apotropejska motiviranost imenovanja ljudi u srednjoj Bosni i Humu", *Književni jezik*, br. 25/1-2; str. 27–44.
- ŠEHOVIĆ, Amela 2012. *Jezik u bosanskohercegovačkim dramama (sociolingvistički pristup)*. Institut za jezik, Sarajevo.
- VODANOVIĆ, Barbara 2016. "Imenovanje", *Folia onomastica Croatica*, br. 15, str. 217–240. (<https://hrcak.srce.hr/22302>), pristup: 26. 12. 2022.
- VRTIPRAH, Vesna i SENTIĆ, Sanja 2018. "Dogadaji u funkciji boljeg plasmana turističke destinacije, primjer Dubrovnika", *Ekonomski misao i praksa*, br. 27/1, str. 267–284. (<https://hrcak.srce.hr/202284>), pristup: 23. 12. 2022.

Elma Durmišević

(EXTRA)LINGUISTIC CRITERIA IN THE CHOOSING OF PERSONAL NAMES

Summary

This paper analyses potential reasons for choosing a baby name, as well as the linguistic and extralinguistic factors that affect the selection of the name. The paper deals with headlines and texts that have been published on regional websites, and social occurrences that, in a mainstream-like manner, affect the choice of a personal name and an individual's attitude toward a selected name. We also review the Internet forums where people discuss the most beautiful/the most contemporary/the worst/the most awful baby names.

Key words: first name, baby name, linguistic influence, extralinguistic influence, websites, the Internet forums.

УДК 811.163.41'374:81'276:[004.738.5:81'374VUKAJLIJA]"20"
811.163.41'373.43.45"20"
81'374:81'276(497)"20"

*Вања Миљковић**

Институт за српски језик САНУ, Београд

ИНТЕРНЕТ ПЛАТФОРМА ВУКАЈЛИЈА И ЛЕКСИКОГРАФИЈА САВРЕМЕНОГ СРПСКОГ СЛЕНГА

У овом раду размотрићемо могућност коришћења богате текстуалне грађе доступне на сајту *Вукајлија*, својеврсној пародији онлајн речника, у будућој лексикографској пракси. Указаћемо на предности и недостатке те грађе, имајући у виду проблеме са којима се лексикографија сленга на овим просторима суочава. Први део рада представља, стога, осврт на постојеће жаргонске речнике, у коме се посебна пажња посвећује питању одабира релевантног корпуса за израду речника. У другом делу разматрају се начини на који корисници Вукајлије пародирају лексички чланак, како бисмо у трећем делу на неколико примера показали на који се начин језички материјал доступан на овој платформи може искористити у унапређењу лексикографског описа савременог српског сленга.

Кључне речи: сленг, жаргон, жаргонизми, окационализми, неологизми, лексикографија, српски језик.

Лексикографија данас у великој мери користи технолошке предности савременог доба – речници се израђују и публикују у електронском облику, што не само да их чини доступнијим већ олакшава ажурирање и ревизију њиховог садржаја. Тај други аспект је посебно битан када се говори о речницима сленга, будући да се овај регистар, како је то у литератури одавно познато, најбрже мења (Bugarski 2003; Милорадовић 2012). Ипак, коришћење интернета у домаћој лексикографији, рекли бисмо, није се значајно променило од пресека који је урађен 2009. године (Лазивић Коњик, Јелић 2009). Ми ћемо се у овом раду бавити једним нелингвистичким пројектом – платформом Вукајлија, која својом формом подсећа на крауд-

* ORCID 0000-0001-5730-533X.

сорсинг речник сленга, али по својој суштини то није. Наш циљ јесте да покажемо да богата грађа која се налази на овој платформи и која се свакодневно допуњава, као и чињеница да садржај Вукајлије ствара велики број корисника, могу бити искоришћени у унапређењу постојеће домаће лексикографије сленга. Прво ћемо се, стога, осврнути на неке проблеме са којима се овдашњи жаргонски речници суочавају, а потом ћемо кроз одговарајуће примере показати како би лингвистичка обрада сирове језичке грађе доступне на Вукајлији могла да допринесе њиховом решавању.

1. Осврт на домаћу лексикографију сленга

Сленг је, као супстандардни језички варијетет, дуго био на маргинама интересовања овдашњих лингвиста, што се и те како одразило на домаћу лексикографску праксу.¹ Док сакупљање и објављивање лексике сленга у англистици има дугу и богату традицију (в. Coleman 2009), речници сленга су на нашим просторима релативно нова појава.² Пионирски подухват на овом пољу учинио је 1976. године Драгослав Андрић, англиста и преводилац, објављивањем „Двосмерног речника српског жаргона и жаргону сродних речи и израза“. Иако је познато да се сленг брзо мења и да је непрестани прилив нове лексике једна од његових основних карактеристика, неколико деценија Андрићев речник је био једини на овом пољу. Његово друго, допуњено издање изашло је 2005. године. Поред њега, на располагању нам је и „Београдски фрајерски речник“ Петрита Имамија из 2007. Најактуелнији је свакао „Речник српског жаргона“ Борислава Герзића, из 2012. године. Како вулгаризми по својој природи припадају сленгу, овом се списку у одређеном смислу може придодати и „Речник опсцених

¹ У термилошку проблематику (*жаргон* или *сленг*) овом приликом нећемо дубље улазити. Рецимо само то да је у домаћој лингвистици термин *жаргон* уобичајен, али полисемантичан (в. Bugarski 2003; Radovanović 2003; Милорадовић 2012). Бугарски, тако, уводи дистинкцију између појединачних *жаргона* и тзв. *општег жаргона*, примећујући да термин *општи жаргон* делује „donekle kontradiktorno“ (2003: 11–12). Чини нам се, стога, прикладним увођење термилошке дистинкције *жаргони* (као неформални колоквијални варијетети професионалних и других група чији припадници деле иста специфична знања и интересе) – *сленг* (као опште доступни супстандардни варијетет чија је основна карактеристика онеобичавање свакодневног, устаљеног, уобичајеног језичког израза). Ова је дистинкција на трагу разлике која постоји у англосаксонској литератури (в. Adams 2009; Atkins, Rundel 2008: 186), а њоме се заобилази проблем вишезначности термина *жаргон*.

² Сленг није доследно бележен ни у великом Речнику САНУ. Вулгарне речи су у ранијим томовима изостављане, а она лексика сленга која се ипак нашла између речничких корица, обележавана је различитим квалификаторима, понекад као *жарг.* [жаргонски], понекад као *шатр.* [шатровачки], а понекад само као *разг.* [разговорно].

речи“ Данка Шипке. На први поглед, стога, могло би се рећи да домаћа лексикографија сленга има релативно добру продукцију. Ипак, од најмлађег међу поменутих речницима до данас прошло је више од десет година, што значи да је много тога новог још увек лексикографски непосведочено.³

Питање актуелности грађе у речницима сленга уско је повезано са формирањем релевантног корпуса и његовом ексцерпцијом. Састављање корпуса, иначе, представља вероватно најделикатније место у процесу планирања и израде оваквих речника. Како је сленг неформални и преваходно говорни језички варијетет (Бугарски 2003), његово детектовање у писаним изворима је отежано и проблематично, пре свега зато што јавно доступни писани текст, бар у блиској прошлости, није био примарни медијум за реализацију супстандардног језика. Та се препрека донекле превазилази посезањем за оним текстовима у којима се повремено појављује и лексика сленга, какви су, нпр., савремени романи и драме (у којима се та лексика може користити за карактеризацију ликова и постизање одговарајуће атмосфере), као и медијски текстови (посебно они таблоидне приорорде). Међутим, употреба лексике сленга у поменутих контекстима је често вештачка и исконструисана, а њена фреквенција је, притом, врло ограничена, па се може рећи да она ту представља, заправо, неку врсту намерног ексцеса а не спонтане употребе. Са убрзаним развијањем интернет комуникације, појавом онлајн форума и друштвених мрежа, говорни језик је добио своју писану реализацију – тзв. *нетспик*, нови варијетет писаног језика са комбинованим одликама стандардног језика и супстандардног говорног језика (в. Crystal 2006). Као такав, нетспик представља природно писано окружење у коме се може очекивати и сленг. Интернет је, тиме, отворио нове просторе за превазилажење проблема састављања адекватног писаног корпуса за израду речника актуелног сленга. Иако се интернет данас сматра битним извором за лексикографске корпусе (Atkins, Rundell 2008: 78), употреба овог медија у домаћој лексикографији и даље је врло ограничена.

Ненавођење примера употребе још је један недостатак коју домаћа лексикографија сленга није потпуно превазишла. Док примера уопште нема у првом ни у другом издању Андрићевог речника (1976; 2005), код Герзића (2012) местимично их сусрећемо, али је приметно да је и даље велики број одредница остао без њих. Са тим је у вези, можда, управо природа

³ Недостатке у лингвистичкој обради, пре свега у систематичности и информативности самих дефиниција и унутарречничком повезивању, оставићемо за потребе овог рада по страни, усредсређујући се само на оне аспекте који су релевантни за каснију дискусију о лексикографској употребљивости Вукајлије – добављање адекватне грађе и њена добра илустрација.

корпуса на којима су настајали домаћи речници сленга – у жељи да речнички инвентар буде што потпунији лексикограф уноси у њега и лексику која није пронађена у грађи (па зато и нема наведених примера), али за коју поуздано зна да постоји у разговорном језику. Наведимо као илустрацију, рецимо, глагол *цимати*, који је врло расростањен у неформалном говору (и стога би било необично да не буде забележен у савременом речнику сленга), а који је код Герзића дефинисан кратко као „*наговарати*“, без примера који би то значење поткрепили и појаснили. Када би се у корпус уврстили, рецимо, интернет форуми и коментари на медијским сајтовима, проблем непостојања адекватних примера могао би бити успешно решен.

Непостојање адекватних корпуса као базе за лексикографски опис сленга одражава се и на саму лингвистичку обраду. Домаћи речници сленга су углавном опремљени већим бројем квалификатора који лексику повезују са специфичним р, чиме се ствара утисак свеобухватности грађе. Поред жаргона који су и раније узимани у обзир (као што су жаргон младих, ђачки, војнички, музички и сл.), Герзић доноси у попису квалификатора и жаргоне који раније нису били у лексикографском фокусу (рецимо *нарк.* „наркомански“, *нав.* „навијачки“, *хом.* „хомосексуални“). Питање именовања тих жаргона можемо, овом приликом, оставити по страни,⁴ али морамо приметити да је укупни удео тако обележене лексике у инвентару речника не тако завидан – квалификатор *хом.* добило је свега неколико лексема⁵, што јасно показује да корпус на коме је лексикограф радио није успео да покрије сва поља која су била планирана. Укључивање онлајн доступних ресурса – добро одабраних и пажљиво обрађених, свакако би позитивно утицало на лексикографски обухват и лексички опис појединачних жаргонска.

⁴ Рецимо само да би неки од тих термина морали бити неутралнији, понегде и прецизнији. Уместо „наркомански жаргон“ предложили бисмо „жаргон корисника психоактивних супстанци“, а у место „хомосексуални жаргон“ адекватније би било „геј жаргон“. Неки жаргони, притом, још увек нису ни лексикографски потврђени ни лексички истраживани – такав би свакако би *дрег жаргон* (или *жаргон дрег краљица и краљева*), који је вероватно један од најмлађих жаргона српског језика, али и, нпр., *жаргон љубитеља парфема*, који није толико млад а чији је лексички инвентар изузетно богат и потпуно неистражен.

⁵ Притом, неке од тих одредница нису поткрепљене примерима, па није јасно како је лексикограф до њих дошао, нити колико су, заправо, релевантне и актуелне у жаргону коме се приписују (рецимо, одредница *цесика плаво* је дефинисана овако: „плави дуксеви и тренерке омиљене међу хомо популацијом“).

2. Вукајлија – између лаичког речника сленга и пародије онлајн речника

Сајт Вукајлија је покренут 2007. године, а првобитно је замишљен као речник сленга отвореног типа, по узору на такав речник енглеског језика – *Urban dictionary*⁶ (Вујовић 2020).⁷ Регистровани корисници ове платформе свакодневно објављују текстуалне садржаје у облику који подсећа на лексикографски чланак. Међутим, већ погледом на првих неколико страница тзв. „дефиниција“ постаје јасно да је у великом броју случајева у питању својеврсна пародија речничког формата – по чему се Вукајлија јасно разликује од отворених онлајн речника. Неке од одредница су, свакако, и потенцијалне одреднице речника сленга – лексеме и изрази карактеристични за сленг, али велики број „одредница“, заправо, представља тему коју ће корисник разрадити у „дефиницији“ и „примерима“. Притом, често су у питању осврти на друштвена дешавања, када „дефиниција“ има функцију корисничког коментара на неку актуелну појаву, а „примери“ представљају његов дијалогски продужетак и не тако ретко уопште не садрже саму „одредницу“. Чак и у ситуацијама када је одредница заиста жаргонизам, дефиниције које осмишљавају корисници имају субјективни тон и неформални израз, а врло често и необичну, упечатљиву перспективу, чија је сврха да се њихов чланак на духовит начин издвоји из масе како би га други корисници наградили лајковима и коментарима. Јасно је да се, стога, Вукајлија не може поредити са речницима сленга које имамо у штампаном формату – ни по својој намени ни по свом уређењу ова се интернет платформа не такмичи са правим лексикографским подухватима. Другим речим, Вукајлија није лингвистички пројекат, али, из неколико разлога, јесте изузетан ресурс за истраживаче и лексикографе који се баве сленгом.

Пре свега, Вукајлија окупља велики број корисника који свакодневно објављују нове „одреднице“, међу којима поред оних које несумњиво представљају неку врсту језичког „вица“ постоје и актуелне сленг речи и изрази. Оказионална лексика и лексички каламбури, којих на Вукајили има прегршт, иако не представљају део живог језичког инвентара, и те како су значајни за творбена и семантичка истраживања. И поред тога што саме дефиниције на Вукајлији не теже речничком стилу и лингвистичкој прецизности – већ допадљивости, иновативности и необичности (често су то читави пасуси, понекад и цели есеји о теми датој као одредница), оне су

⁶ <https://www.urbandictionary.com/>

⁷ В. и <https://sr.m.wikipedia.org/sr-ec/Вукајлија>

обично писане неформалним разговорним супстандардним језиком и представљају управо оно што нам је у истраживањима сленга недостајало – његову спонтану употребу у писаној форми. У том смислу, чак и ако „одредница“ није заиста потенцијална одредница речника сленга или ако примери које је корисник навео нису лексикографски одговарајућа илустрација одреднице (или је уопште не садрже), корисникова дефиниција, посебно ако је дужа и исцрпна, заједно са примерима, може бити лексикографски искористива као извир.

Издвојили смо, илустрације ради, неколико чланака са Вукајлије, који се крећу у распону од материјала који није релевантан за будућу лексикографску обраду до праве лаичке лексикографије. На тим ћемо примерима видети да употребљивост чланка са Вукајлије у будућим лингвистичким описима савременог српског сленга варира. Неки чланци дефинишу одреднице које, заправо, нису лексеме или изрази, већ само представљају тему која је била занимљива кориснику (нпр. *Џони Деп, Рат у Украјини*). Са друге стране, неке „одреднице“ јесу лексеме, али не припадају инвентару сленга, а дефиниција и примери представљају, заправо, простор за изражавање одређеног вредносног суда (нпр. *шминка*). Неке дефиниције пак могу бити употребљене као примери за друге сленг одреднице (нпр. *корона, ши-ши, канц*). Међу одредницама се, такође, налазе и неологизми (нпр. *коронашица*), као и оказионализми и индивидуални лексички каламбури (нпр. *пљуговача, женопауза, скриптарош*).

Одредница	Džoni Dep	Пример лексикографски нерелевантног чланка, у коме се алудира на актуелне вести из домена шоубизниса (конкретно, на судску парницу коју је холивудски глумац водио са својом женом).
Дефиниција	Prvi i poslednji čovek koji je pobedio u svađi sa ženom.	
Аутор	Maxi	

Одредница	Rat u Ukrajini	Пример лексикографски нерелевантног чланка, у коме се алудира на актуелна друштвена дешавања (конкретно, неоправдано повећање цена издавања некретнина у Београду због доласка руских и украјинских држављана).
Дефиниција	Isplanirana akcija tajnog društva pod komandom stanodavaca iz Beograda.	
Аутор	LHVAR	

Одредница	Šminka	Пример лексикографски нерелевантног чланка, у коме корисник кроз дефиницију износи вредносни суд о одређеној друштвеној појави.
Дефиниција	Ono što tinejdžerke ponesu umesto mozga svako jutro u školu.	
Пример	Profesorka ispituje učenicu i besni zbog njenog neznanja. „Molim? Pa vi deco ništa ne znate! Crno dete, što ne ponese jutros mozak umesto šminke?!“	
Autor:	[ZeZaToR]	

Одредница	Korona	Пример лексикографски нерелевантног чланка, у коме се алудира на актуелна друштвена дешавања (конкретно, ширење коронавируса из Кине).
Дефиниција	Verovatno prvo kinesko sranje koje radi.	
Autor:	bombas	

Одредница	Dži-Dži	Пример лексикографски релевантног чланка, у коме се објашњава постојећи жаргоназам. Одредница долази из гејмерског жаргона и корисник у дефиницији објашњава њено порекло и употребу. Дата су и два примера, који потврђују оно што је наведено у дефиницији. Сама дефиниција представља и пример употребе за сленг речи <i>блејати</i> и <i>комп</i> .
Дефиниција	U pisanoj formi “gg”. Bukvalno značenje “good game”, a realno da je nešto gotovo, kraj. Kod nas ga izgovaraju klinci I svi ostali koji bleje za kompom ceo dan ili prate strani humor.	
Пример	- Još tri ispita I to je to, dži-dži. - Gledaj Milanče prišao tamo nekoj ribi... gledaj joj facu... šta se ovaj okreće ka nama... dži-dži, vraća se	

Новоречје 7

	ovamo.	
Autor:	Пепси и Фанта	

Одредница	Koronaš(ica)	Пример лексикографски релевантног чланка, у коме се објашњава неолошка лексика. У тренутку објављивања, речи <i>коронаш</i> и <i>коронашица</i> још су увек биле тек потенцијалне, околиналне лексеме, па Вукајлија доноси један од првих писаних трагова њихове употребе. Сама дефиниција је, примећујемо, информативна и није писана супстандарним колоквијалним језиком, што није тако честа појава на Вукајлији.
Дефиниција	Osoba obolela od najnovije varijante SARS virusa, Covid-19, koji je na početku dobio ime korona virus jer pripada toj grupi virusa. Naziv korana virus se odomaćio i otuda kolokvijalni naziv koronaš(ica) za obolele.	
Пример	Dabogda ti koronaš kinuo u lice!	
Autor:	Mariox	

Одредница	Канс	Пример лексикографски релевантног чланка, у коме је обрађен колоквијализам настао скраћивањем – <i>канц</i> . Дефиниција је, као и сам пример, натоплена субјективним тоном, који сугерише да је корисников циљ био изрицање вредносног става. Сама дефиниција представља и потврду за одредницу <i>курчење</i> .
Дефиниција	Skraćenica za kancelariju. Uglavnom se koristi kao skromno kurčenje od strane odних što rade po američkim korporacijama u open-spejs kancelarijama u nekoj novogradnji.	
Пример	-Idem po laptop, ostavio sam ga u kancu. . . -Putuj Igumane, idi sisaj Bezosu kurac.	
Autor:	Пепси и Фанта	

Одредница	Pljugovača	Пример чланка у коме се објашњава околинална реч, коју је корисник створио или чуо. Иако је у питању језичка игра (творбени модел за извођење назива за алкохолна пића
Дефиниција	Potamnела voda sa pikavcima, u flaši ili	

	limenci koja ima ulogu piksle usled nedostatka iste.	од назива воћа суфиксом <i>-овача/евача</i> , користи се изван своје примарне употребе), реч је ситуационо употребљива. Пример може бити искоришћен и као илустрација за друге одреднице (<i>зајебати се, цепати</i> , и израз <i>бити глуп као курац</i>)
Пример	-Nemojte da pijete iz ove limenke, bacao sam pikavce u nju... - (Pffft)... FUUUUUUJ, zajebao sam se! - Hahahahahah to to, cepaj tu pljugovaču kad si glup k'o kurac.	
Autor:	Пепси и Фанта	

Одредница	Skriptaroš	Пример чланка у коме се објашњава оказионална реч, са реалним лексичким потенцијалом, која је можда креација самог корисника. Дефиниција је дужа и појам насловљен одредницом се у њој детаљно описује. У дијалошком примеру нема употребе речи <i>скриптарош</i> , већ је један од саговорника <i>скриптарош</i> , па је пример неискористив у потенцијалној лексикографској обради те речи.
Дефиниција	Student čiji moto glasi: „samo skripta“. Jedan od lenje većine koja ne voli da se previše cima, ali želi da [p]ostane akademski građanin provlačeći se nekako kroz faks, od ispita do ispita, naravno zaobilazeći knjige u širokom luku... Pored realnih manjkavosti ovakvog načina pristupa univerzitetu i životu, postoje i pozitivne strane medalje. Naime, jezgrovito usredsredivši se na suštinu, obično je u stanju da razume materiju na najbolji način. Takođe, vremena za izlaske (ili igrice) ima na pretek.	
Пример	- Brate, aj mi objasni Talesa, čitam ovo, ništa ne kapiram. - Ništa prostije. Znaš da na točkovima imaš felne?	

Новоречје 7

	<p>- Da... (Kakve veze imaju felne i Talesova teorema. Čekaj, točkovi su u obliku kruga, možda ovo vodi negde...)</p> <p>- E sad, zamisliš jednu što ide celom dužinom. Nađeš još dve bilo koje tačke na točku i spojiš ih pravom linijom, dobićeš pravougli trougao...</p> <p>- НАНАН. Koji si car. Hvala ti!</p> <p>- Ništa brate.</p>	
Autor:	oksfordskiRecnik	

Одредница	Ženopauza	<p>Пример чланка чија је одредница лексички каламбур.</p> <p>Одредница је продукт језичке игре, сливеница коју је, вероватно, сам корисник створио (<i>менопауза + жена</i>) и која постоји само као својеврсни језички виц, без реалног потенцијала да постане права реч.</p>
Дефиниција	Kada ti se više ne diže a i nije te ni briga.	
Пример	<p>-Eh, konačno ženopauza, sada mogu da se posvetim šahu i dnevno-političkim temama. Pu, šta nam rade. Probudi se Srbije, gaze te ko...</p> <p>- Dragi, gola sam u sobi.</p> <p>- Esi luda ti, znaš da grejemo samo dnevni boravak? Prehladićeš se, kozo. Navuci moj džemper i dolazi vamo.</p>	
Autor:	kamenofil	

Одредница	Koronostracija	<p>Пример чланка који доноси оказионалну сливеницу (<i>фрустрација + корона</i>), вероватно креацију самог корсника, која није заживела.</p>
Дефиниција	Frustracija izazvana koronom	
Autor:	neko-9atmlvzy	

3. Вукајлија и домаћа лексикографија сленга

Видели смо у претходном одељку да се Вукајлија не може сматрати правим оналјн речником сленга из бар два разлога. Прво, инвентар „одредница“ на овој платформи је, очигледно, шири од инвентара сленга, пре свега због слободног и некритеријалног одабира „одредница“. Друго, уместо лексикографског метајезика „дефиниције“ су најчешће писане неформалним супстандардним разговорним језиком, по чему се суштински разликују од информативних и концизних речничких дефиниција. Примери које доносимо у овој секцији показују да и поред тога што Вукајлија доноси тек сирову, лингвистички необрађену грађу, она може имати значајну функцију у будућој лексикографији сленга, пре свега као извор за ексерпцију примера.

Тетка

Преглед свих дефиниција које за одређену реч дају корисници Вукајлије често указује на ширу полисемантичку структуру дате одреднице од оне коју бележе постојећи речници сленга. То можемо илустровати на примеру лексеме *тетка*, коју Герзић (2012) бележи у шест значења.⁸ Са друге стране, тридесетак корисника Вукајлије написало је своје „дефиниције“ ове речи у сленгу. И поред тога што полисемантичка структура коју даје Герзић није мала, испоставља се да на Вукајлији налазимо још 4 додатна значења. Тај однос сумиран је у следећој табели.

значења речи <i>тетка</i> у сленгу	одговарајућа „дефиниције“ (и пример) одреднице <i>тетка</i> са Вукајлије	одговарајуће значење код Герзића (са редним бројем значења)
привлачна старија женска особа	Жена средњих година, доброг дупета и сиса (Pirkez89, 2011) Old skul sleng za dobro očuvanu i jebozovnu ženu srednjih godina. I pored toga što bira masan burek a ne musli, umesto aerobika tegli karirane cegere na pijac da ishrani decu i muža alkosa, a plažu je još od raspada Juge zamenila suncem u bašti, ona kao sfinga drčno prkosi vremenu i	непосведочено

⁸ Последње значење које наводи Герзић има број 7, али се оно, заправо, односи на фразеологизам *тетка из Црвенке*, па не припада полисемантичкој структури лексеме *тетка*.

Новоречје 7

	muškarcima, koji su uvek nešto hteli od nje, a malo šta hteli da pruže [...] (Pepe González, 2012). Milfača u starom zaboravljenom srpskom slengu (dokle_vise, 2013).	
(пејоративно) мушкарац чије понашање неко проценјује као блиско стереотипном женском понашању; уопште геј мушкарац	Osoba sa kojom najcesce poredimo pricljive muskarce (Дебилко и Моронко, 2010). - <i>Kome ti tetka? Ti ja dam tetku u zube...</i> (sultanija, 2007)	4. хомосексуалац (који у сексуалном односу игра улогу жене); тра[нс]вестит. в. педер.
у геј жаргону: (пејоративно) геј мушкарац изразито фемининог понашања ⁹	непосведочено	непосведочено
задњица	непосведочено	1. задњица, в. буља.
вена (при интравенској конзумацији психоактивних супстанци)	Izraz za venu, odnosno ubrizgavanje heroina u venu. <i>Pustio se u venu</i> (Marko, 2007).	2. нарк. вена, в. невека.
тетоважа	Alternativni izraz za tetovažu (neetzach, 2007). Tetovaža (dante 93, 2010).	непосведочено
ТТ пиштољ	Pistolj tetejac, 7.62ТТ (ruski, a moze i kragujevacka verzija) (sultanija, 2007). - <i>Kome ti tetka? Ti ja dam tetku u zube...</i> (sultanija, 2007) Pištolj marke "Zastava" iz Kragujevca, model M-57 ТТ (Tula-Tokarev) (dante 93, 2010).	6. пиштољ „ТТ“, исто тетовка.
скупоцени аутомобил марке Ауди ТТ	Popularan naziv za Audijev kupe ТТ, koji su ljudi na ovim prostorima mogli da priušte samo ako su obradili neku tetku kojoj muž nije ostavio dugove, već ogromnu lovnu (Marko, 2012).	непосведочено

⁹ На постојање овог значења указује, рецимо, следећи пример: „Statistički gledano svaki peti profil na geј društvenim mrežama u opisu navodi da ne želi da ga kontaktiraju *tetke i ženturače* i da su u potrazi isključivo za *pravim muškarcima*“ (<https://www.gay-serbia.com/homoseksualci-u-srbiji-traze-iskljucivo-prave-muskarce-ko-je-tetka-a-ko-maco-8777/>).

	Audi TT. Automobil kojim ljomberi, sa tetama Dečana i Sopoćana i tetkama za pojasom, privlače zgodne tetkice (KanameTosen, 2013).	
--	---	--

Табела 1. Значења именице *тетка* у сленгу и њихова посведоченост у „дефиницијама“ на Вукајлији и у *Речнику српског жаргона* (Герзић, 2012).

У табели није наведено секундарно значење лексеме *тетка* које припада општем колоквијалном језику (а не само сленгу) – „одрасла (обично старија) женска особа“. Оно, вероватно из истог разлога, није посведочено ни у Герзићу (2012), а на његово постојање указује неколико чланака и на Вукајлији. Поред тога, Герзић бележи и значење „школска спремачица“, али – колико нам је познато, у том се контексту данас користи искључиво реч *теткица*. Међу „дефиницијама“ које на Вукајлији налазимо, као што је и очекивано, има и оних које нису релевантни за полисемантички опис лексеме *тетка* у сленгу. То су најчешће чланци у којима се насловљени појам реинтерпретира у свом примарном значењу („очева или мајчина сестра“), односно сагледава се из другачије перспективе ради постизања хумористичног ефекта – рецимо: „рендген апарат за сваку моју цуру коју сам довео кући!“ (бури, 2010); „рођака без портфеља“ (paninago, 2014). Ту спада и неколико чланака који се надовезују на познату реплику из серије „Балкан експрес“ (*Само текти да однесм лек*).

Наведени примери, дакле, показују да је грађа доступна на Вукајлији лексикографски искористива. Нису сви чланци за поједину реч који се налазе на Вукајлији, наравно, релевантни за лексикографски опис, али, очигледно, међу њима се налазе и они који сведоче о значењима која досадашња лексикографска пракса није успела да детектује. Не само да проналазимо чак четири значења која Герзићев речник не бележи, већ нам и непосведоченост значења „задњица“, које се, неочекивано, нашло на првом месту у Герзићевој обради, може указати на то да оно данас има окаринални карактер.¹⁰ Ипак, потврда за значење које реч *тетка* има у геј жаргону није посведочена ни на Вукајлији. Штавише, летимична претрага речи карактеристичних за геј и квир жаргон на Вукајлији, показује нам да постоје жаргони чији лексички инвентар овде није посведочен, односно да Вукајлија, иако добар извор грађе за општи жаргон – сленг, није исцрпан када је

¹⁰ То, можда, раније није био случај. Шестотомни речник Матице српске (РМС) бележи ово значење лексеме *текта* као секундарно, али га у новијем једнотомнику (РСЈ) нема.

реч о жаргонизмима појединих (и на неки начин стигматизованих) друштвених група.

Геј и кринџ

Англицизам *геј*, за који се може рећи да данас представља уобичајену колоквијалну реч у српском језику, може имати функцију придева (*геј парти*, *геј парада* и сл.) или именице (*појавила су се два геја*). Та је конверзија посведочена у Герзићевом речнику (2012).¹¹ На Вукајлији се одредница *геј* појављује тридесетак пута. У највећем броју случајева дефиниције доносе само негативни вредносни суд корисника и, као такве, нису релевантне за детекцију полисемантичке структуре. Ипак, једна од дефиниција гласи: „*емотивна дијареја, патетично стање менталног сврша*“, што се илуструје примером: - *Шта си најлепше урадио за своју девојку? – Волео је више од свих! – Брате... то је геј!*¹² У истом правцу креће се и следећа дефиниција: „*узвик који испушта 85% мушкараца сваки пут када неко употреби неку романтичну реченицу или гест*“, која је праћена примером: *Закључак на саставу о Ромеу и Јулији: „Кад нађеш ту Неку Посебну, њено име стоји уместо оног Н на компасу [...]“ Друг, кроз кашаљ: Кхм, геј, кхм...“*.¹³ Наведени чланци са Вукајлије показују да је у сленгу реч *геј* развила метафоричко значење, које лексикографски још није регистровано, а које би се могло дефинисати као „превише емотивно, патетично (стога и бламирајуће)“.¹⁴ То се значење додирује са значењем једног још млађег англицизма, одомаћеног у жаргону младих – *кринџ*. Лексеме *кринџ* („који изазива осећај блама“), нема у Герзићевом речнику, што и не чуди – најстарија дефиниција коју налазимо на Вукајлији написана је 2018. године.¹⁵

Неологизми *бинџ*, *бинџовати*, *бинџер*

Судећи по датумима објављивања дефиниција на Вукајлији (најстарија је настала пре 6 година¹⁶), и неологизми са основом *бинџ* врло су млади, па је разумљиво да их у Герзићевом речнику нема. У савременом колоквијалном језику речи из овог гнезда односе се на гледање више епизода неке те-

¹¹ Као примарно значење Герзић наводи придевско, са дефиницом „хомосексуалан“ и одговарајућим примером. Секундарно значење Герзић одређује као „хомосексуалац, хомић“, али пример који се ту наводи може бити интерпретиран и придевски: *Како можеш да знаш да је неко геј?*

¹² <https://vukajlija.com/gej/664996>

¹³ <https://vukajlija.com/gej/590955>

¹⁴ Реч је о метафори БИТИ ПРЕВИШЕ ЕМОЦИОНАЛАН ЈЕ БИТИ ГЕЈ, која се наслања на стереотипну представу о мушкарцу и жени, по којој се од типичног мушкарца очекује извештајан степен емоционалне хладноће, односно непоказивање емоција.

¹⁵ <https://vukajlija.com/krindz/736549>

¹⁶ <https://vukajlija.com/bindz>

левизијске серије заредом. Међутим, грађа на Вукајлији нам показује да су и ови англицизми развили секундарно значење уопштавањем – *бинцова-ти*, тако, секундарно означава „вршење неке активности у великој мери одједном“. *Бинцер* је, рецимо, на Вукајлији шаљиво дефинисан као „лик који не стаје док не поједе све из шерпе“¹⁷, а као одредница постоји и *бинцовање испитног рока*, са дефиницијом: „када наивно верујеш да ћеш положити све испити у једном року на државном факултету а ниси ни предавања одслушао како ваља“¹⁸. Не само да је на Вукајлији регистрована употреба ових неологизама у основном значењу¹⁹, већ је забележено и њихово релативно брзо полисемантичко ширење.

Оказионализам *ојевати*

Иако је творбено гнездо вугаризма *јевати* изузетно богато, *о-*префиксал представља нову и још увек не тако распрострањену појаву. Он, наравно, није лексикографски посведочен, али га на Вукајлији налазимо у неколико коментара и као одредницу. Одредница је дата у облику крњег перфекта *ојевало*, а дефинисана је овако: „покидало, објаснило на више нивоа, симбиоза *јебања* и *објашњавања* у нешто нестварно добро, нема даље, *љомбери* би рекли да *раскива*“²⁰. Како је реч о само једној дефиницији, написаној пре 10 година, и како се она појављује у свега неколико коментара, може се претпоставити да се ради о okazaionalној речи чија је употреба остала ограничена, односно која до сада није успела да, као други префиксали са истом основом, постане стабилни део сленг вокабулара. У том смислу, иако је реч творбено-семантички занимљива, одлука да ли би је требало уврстити у неки будући речник сленга (и да ли би је, притом, требало оквалификовати као okazaionalизам) захтевала би да се њена фреквенција провери и у другим електронским изворима, као и да се њена распрострањеност у говорном језику (посебно говорном језику млађих генерација) испита, рецимо, кроз одговарајућу анкету.

4. Вукајлија као лексикографски извор

На крају овог малог осврта на грађу коју доноси Вукајлија, можемо формулисати неколико методолошких смерница за коришћење овог ресурса у лексикографији сленга. Пре свега, неопходно је нагласити да Вукајлију не треба посматрати као прави речник – због непостојања адекват-

¹⁷ <https://vukajlija.com/bindzer>

¹⁸ <https://vukajlija.com/bindzovanje-ispitnog-roka>

¹⁹ „Гледање у цугу једне или више сезона омиљене серије“, <https://vukajlija.com/bindzovanje> (пре 4 године)

²⁰ <https://vukajlija.com/ojebalo/557752>

не лингвистичке обраде материјала, али ни као збирку речи – јер, видели смо, одреднице на Вукајлији нису увек заиста праве одреднице. Материјал који објављују корисници Вукајлије, стога, не може бити директно пренет у неки будући речник жаргонизама, али он и те како може допринети решавању проблема са којима се овдашња лексикографија сленга суочава. Ту, пре свега, мислимо на проблем непостојања адекватних примера у постојећим жаргонским речницима – у свим текстуалним сегментима (у дефиницијама, примерима и коментарима) корисници овог сајта се најчешће служе сленгом, што Вукајлију чини драгоценим јавно доступним извором за проучавање и описивање овог регистра. Како се садржај свакодневно допуњава, нова колоквијална и жаргонска лексика брзо проналази своје место на овој платформи. Не треба, притом, изгубити из вида чињеницу да се корисници Вукајлије међусобно надмећу у домишљатости и кретивности, што је засигурно један од фактора који доводи до појаве великог броја оказионалних сливеница и индивидуалних лексичких каламбура, који често имају мали потенцијал да заиста заживе као праве речи. Иако њихово укључивање у неки будући речник сленга зависи од више фактора (пре свега од њихове даље језичке судбине и њиховог лексичког потенцијала), нема сумње да и они представљају изузетно корисну грађу за истраживања творбених и семантичких процеса који су на располагању говорницима савременом српског језика. На крају, можемо закључити да би се, уз добру лингвистичку анализу грађе коју налазимо на Вукајлији, а која би подразумевала поређење лексикографски забележеног стања са сировим материјалом доступним на овој платформи, могло, несумњиво, доћи до потпунијег семантичког описа лексике савременог сленга. Ипак, треба имати у виду да нам о појединим жаргонима оних друштвених група које су више или мање скрајнуте у јавности, Вукајлија не говори пуно, што значи да би приликом израде будућих жаргонских речника било неопходно пронаћи и додатне електронске изворе.

РЕЧНИЦИ И ИЗВОРИ

GERZIĆ, Borislav 2012. *Rečnik srpskog žargona*, Beograd.

ИМАМИ, Petrit 2002. *Beogradski frajerski rečnik*, NK Internacional, Beograd.

*

АНДРИЋ, Драгослав 1976. *Двосмерни речник српског жаргона и жаргону сродних речи и израза*, БИГЗ, Београд.

АНДРИЋ, Драгослав 2005. *Речник жаргона, двосмерни речник српског жаргона*. *Zepter Book World*, Београд.

- РСАНУ 1959–. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, САНУ, Београд.
- ШИПКА, Данко 2011. *Речник опсцених речи и израза*, Корнер, Београд, Прометеј, Нови Сад.
- Вукајлија, www.vukajlija.com

ЛИТЕРАТУРА

- ADAMS, Michael 2009. *Slang: The People's Poetry*. Oxford University Press, Oxford.
- ATKINS, B. T. Sue, Michael Rundell 2008. *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press, Oxford.
- BUGARSKI, Ranko 2003. *Žargon, lingvistička studija*. Biblioteka XX vek, Beograd.
- COLEMAN, Julie 2009. "Slang and Cant Dictionaries", A. P. Cowie (ed.), *The oxford history of english lexicography, Vollume II*, 314–336, Oxford University Press, Oxford.
- CRYSTAL, David 2006. *Language and the Internet*, Cambridge University Press, Cambridge.
- RADOVANOVIĆ, Milorad 2003. *Sociolingvistika*, treće izdanje, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, Novi Sad.

*

ВУЈОВИЋ, Душанка 2020. „Интернетски речник сленга Вукајлија“, *Новоречје*, II/3, 174–187.

ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана и Марјан Јелић 2009. „О речницима српског језика на интернету“, Точанц, Д. и Јовановић, М (ур.), *Примењена лингвистика 10*, 113–124, Друштво за примењену лингвистику Србије, Филолошки факултет у Београду, Филозофски факултет у Новом Саду, Београд – Нови Сад.

МИЛЮРАДОВИЋ, Софија 2014. *Музички жаргон младих*, Етнографски институт САНУ, Београд.

Vanja Miljković

INTERNET PLATFORM VUKAJLIJA AS A SOURCE FOR A
LEXICOGRAPHICAL DESCRIPTION OF CONTEMPORARY SERBIAN
SLANG

Vukajlija is a humoristic web portal where users write definitions of Serbian slang words. Although *Vukajlija*, just at first glance, looks like an online slang dictionary, it is not a linguistic project, and the main aim of its users is to create entertaining and funny content. Entry words are not always in the correct morphological form, and many do not belong to the slang register. Instead of

informative linguistic definitions, there are often humoristic or satiric comments on actual social issues. In this paper, we showed that *Vukajlija* is a parody of the dictionary format, but it can be used as a source for semantic and word formation investigations of contemporary Serbian slang and for a lexicographical description of the slang register.

ГРАЂА

*Весна Ђорђевић**

Институт за српски језик САНУ, Београд

*Марина Николић**

Институт за српски језик САНУ, Београд

*Ђорђе Оташевић**

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (7)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводи се од три до пет илустративних примера (цитата). Они су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пруже додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде простора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

* vesna.djordjevic@isj.sanu.ac.rs

* marina.nikolic@isj.sanu.ac.rs

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

Семантички неологизми су означени звездом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке између угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

Аутори Грађе и уредништво *Новоречја* ће бити захвални свим читаоцима који нам укажу на рогобатне неологизме страног порекла који се још нису одомаћили у српском језику и пошаљу предлоге за речи домаћег порекла којима се они евентуално могу заменити (за одомаћене речи страног порекла, колико год да су незграпне и неуклопљене, највероватније је сувише касно). Такве предлоге ћемо наводити у осмој целини речничког чланка.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик	прид.	— придев
мн.	— множина	прил.	— прилог
м.р.	— именица мушког рода	сврш.	— глагол свршеног вида
непром.	— непромењива реч	с.р.	— именица средњег рода
нераспр.	— нераспрострањено		

ри́бӯт и рӣбӯт м. р.

❶ дефиниција *нова верзија филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

❷ цитати Тизер по атмосфери и музици делује примамљиво, али треба бити опрезан јер са изузетком „Буђења силе” ниједан рибут, приквел или сиквел великих франшиза последње трећине XX века (Индијана Џонс, Звездане стазе, Терминатор, Супермен, Робокап, Конан, Страва у улици Брестова) није испоручио оно што се маркетиншким подгревањем емоција и носталгије, очекивало (rtv.rs, 7. 9. 2017); „Фантастична четворка” ће доживети своје четврто филмско издање, али ће овога пута екипа бити нешто другачија и овај филм, од кога фанови очекују много, представља рибут франшизе (politika.rs, 29. 7. 2015); Блеков „Предатор” је званично рибут, али је и четврти део ове познате франшизе која је започела 1987. године и остала запамћена захваљујући Арнолду Шварценегеру, који се нашао у главној улози вође

специјалне јединице послате у џунгле Јужне Америке да спаси таоце (dnevnik.rs, 28. 6. 2018); Нови амерички „рибут” о краљу чудовишта снимљен је са истинитом катастрофом у позадини (glassrpske.com, 8. 6. 2014); Продукцијска кућа Ворнер брос ради на рибуту филмске трилогије Матрикс. Све је још у фази преговора и није јасно да ли ће сестре Вачовски писати и режирати планирани филм, нити да ли ће у њему глумити оригинална глумачка постава (rs.n1info.com, 16. 3. 2017); Захваљујући својој заради филм је у предстојећих 5 година добио 2 наставка под насловима Клетва 2 и Клетва 3, док је *рибут* најављен за 2019. (sr.wikipedia.org);

③ порекло енгл. reboot.

④ варијанте ребут.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игре.

рибу̀товāње и рѝбутовāње с. р.

① дефиниција *прављење нове верзије филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

② цитати Razmaci između nemogućih misija se proređuju, doduše ni on neće biti mlađi. Na redu je *ributovanje* „Top gan-a” (rtv.rs, 23. 9. 2018); Ukidaju fenomenalne serije jer „puno košta” a onda bacaju pare na *ributovanje*, rimejkovanje nečega što niko nije tražio (twitter.com, 13. 11. 2019); Napravite novu seriju, dosta *ributovanja* više (twitter.com, 11. 11. 2020).

③ порекло према енгл. reboot.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игре.

рибу̀товати и рѝбутовати, -ујѐм свр.

① дефиниција *направити нову верзију филма, телевизијске серије или компјутерске игре с измењеним или допуњеним сценаријом.*

② цитати Posle deceniju i po pauze, i čitavog niza oprečnih filmova katastrofe (Twister, Danteov vrh, Vulkan, Dan Nezavisnosti, Godzila, King Kong...), ali i oživljavanja Ratova Zvezda, Indijane Džonsa i drugih srodnih franšiza, studio Univerzal je *ributovao* dinosauruse, u SVETU IZ DOBA JURE, koji je 2015-te iznenađujuće prošao, zaradivši preko milijardu dolara (blic.rs, 1. 7. 2018); Kruže i glasine o ekranizaciji serijala „Flešpoint”, odnosno o snimanju događaja koji je „*ributovao*” stripski univerzum (fantasticnivodic.com, 1. 7. 2018); Kirnan Šipka mi je uvek delovala kao zla devojčica i izgleda da nisam samo ja to primetio, već i Netflix koji je *ributovao* čuvenu seriju Sabrina, samo što nije u pitanju slatka komična serija (de-

damilorad.com, 20. 9. 2018); Kao što znamo, Criterion je već *ributovao* Hot Pursuit i Most Wanted, pa se Underground čini kao logičan sledeći korak (gamefun.rs, 12. 4. 2013).

③ порекло према енгл. reboot.

⑥ област филм, телевизија, компјутерске игрице.

свињски грип м. р.

① дефиниција *високозаразна болест проузрокована вирусом H₁N₁, која се 2009. године раширила светом и довела до пандемије.*

② цитати *Izazivač svinjskog gripa* (tzv. Мексиčkog gripa) je virus influenza H₁N₁. Nastao je mutacijom humanog, ptičjeg i svinjskog virusa (izjzkg.rs); Истраживачи у Кини открили су нови тип сvinjskog gripa који је способан да изазове пандемију, каже се у студији која је објављена у понедељак у америчком научном часопису PNAS. Под именом G4, вирус има генетиčko порекло од соја H₁N₁, који је изазвао пандемију 2009. године (glasamerike.net, 30. 6. 2020); Последња пандемија проглашена на светском нивоу пре корона вируса била је пандемија вируса А(H₁N₁), познатijег и као свињски грип, проглашена 2009. године и на снази је била више од годину дана (danas.rs, 15. 3. 2002); Где је nestao свињски грип, поставља питање све већи број људи шиrom света и то у тренутку када број случајева заразе опада, а расту залихе неупотребљених вакцина, навео је Би-Би-Си (rtv.rs, 19. 2. 2010); За означавање болести је у почетку коришћен термин „свињски грип”. Због бојазни да ће употреба тог термина довести до смањене потражње за свињским месом, почели су да се користе и други називи за ово обољење, као што су „мексички грип”, „нови грип”, „grip H₁N₁”, „северноамерички грип”, „novel grip” и др. (telegraf.rs, 23. 1. 2020).

⑤ синоними грип H₁N₁, мексички грип, новел грип, нови грип, северноамерички грип.

⑥ област медицина.

северноамерички грип м. р.

① дефиниција *високозаразна болест проузрокована вирусом H₁N₁, која се 2009. године раширила светом и довела до пандемије.*

② цитати *Za označavanje bolesti je u početku korišćen termin „svinjski grip”.* Због бојазни да ће употреба тог термина довести до смањене потражње за свињским месом, почели су да се користе и други називи за ово обољење: „мексички грип”, „нови грип”, „grip H₁N₁”, „северноамерички грип”, „novel grip” (rts.rs, 1. 11. 2009); Светска организација за здравље животи

тиња предлаже да се вирус назове „Северноамерички грип”, по географском пореклу, као што је то био случај са „шпанским грипом” који је 1918–1919. однео више од 50 милиона људских живота (politika.rs, 27. 4. 2009); Isprva је u medijima nazvan svinjskim gripom, mada је kasnije WHO preporučila да је umesniji naziv „severnoamerički grip”, naročito jer širenje zaraze nema veze sa konzumiranjem svinjskog mesa (vreme.com, 30. 4. 2009); Nije opravdano bolest nazvati tako, а ujedno се nameće pitanje зашто се променио standard, jer ако се azijski grip nazvao по kontinentu или пак španska groznica по zemlji u kojoj се појавио зар nije логично да се grip nazvao „meksički grip” или „severnoamerički grip”? (intercaff.com).

⑤ синоними грип H₁N₁, мексички грип, новел грип, нови грип, свињски грип.

⑥ област медицина.

СИКВЕЛ м. р.

① дефиниција *књижевно дело, позоришна представа или филм који настављају причу или развијају идеју раније објављеног дела.*

② цитати И као по рецепту за добру рекламу за кафу, чија је атмосфера наглашена породичним окупљањима, топлином дома и осталим прилично традиционалистичким темама, овај еросом набијени шокантни позив на поверење, стишава страсти увођењем старије генерације. Сиквел (да употребимо филмску терминологију – наставак) ове рекламе поново преиспитује појам поверења – муж од жене сакрива новац, а она, пак, тајно тај исти новац односи у банку (politika.rs, 18. 8. 2007); Филип К. Дик је имао намеру да можда напише наставак, *сиквел*, свог романа *Човек у високом дворцу* (fantastika.in.rs); Najiščekivaniји filmski sikvel за legendarno дело Ridlija Skota ukazuje да će bitka biti mnogo опаснија od sukoba sa par odbeglih replikanata (vice.com, 9. 5. 2017); Шта су то „сиквел” и „приквел”? Ја сам чуо за српске речи „наставак” и „преднаставак” (juznevesti.com, 5. 1. 2016); Kada је u pitanju reč „sikvel” (sequel), naravno да се она може заменити rečју – nastavak, s tim да је она овде iskorišćena u kontekstu razlikovanja epizoda u serijalu „Ratovi zvezda” које су snimljene као hronološki nastavci („Zvezdani ratovi/ Nova nada”, „Imperija uzvraća udarac” и „Povratak Džedaja”) од оних који су snimljeni kasnije („Fantomaska pretnja”, „Napad klonova” и „Osveta Sita”) (juznevesti.com, 8. 1. 2016).

③ порекло енгл. sequel.

⑤ синоними наставак.

⑥ област УМЕТНОСТ.

скајбџ м. р.

① дефиниција *спорт који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави.*

② цитати Skajbol je sport sličan skvošu i najatraktivniji je kada se igra na pesku ili travi. U Evropi je slabo zastupljen, jer fabrika koja proizvodi terene se nalazi samo u Južnoj Africi (blic.rs, 10. 8. 2018); Skajbol je jedan od najmlađih sportova na svetu. Osnovan je 1998. godine u SAD. U Evropi je prvi put osnovan 2000. u Nemačkoj. U Srbiji postoji od 2003. godine, kada je osnovan Skajbol savez Srbije, a brzo je krenulo sa predstavljajima i promocijama (skyballsrbija.com); Možda i najmlađi sport koji se predstavio na Sajmu sporta, bio je skajbol. Sport sličan skvošu, ali možda i atraktivniji, jer se najbolje igra na pesku ali i na svim drugim podlogama. Najmlađi skajbolaš Dositej odigrao je nekoliko poteza sa ministrom, izazvavši oduševljenje kod prolaznika. (kurir.rs, 2. 12. 2015); Na pedesetak štandova predstavljeni su sportovi poput karatea, fudbala, ragbija, biciklizma, pikada, jedrenja i bridža, kao i softbol, skajbol (danar.rs, 26. 7. 2009); Igrači skajbola, mladog sporta na ovim prostorima, seniorsku sezonu završili su mečevima Prvenstva Srbije. Mečevi su igrani na veštačkoj travi u Beogradu (atastars.rs).

③ порекло енгл. skyball.

⑥ област СПОРТ.

⑦ детерминативи Redovna Skupština Skajbol saveza Srbije biće održana 29. januara u Beogradu (skyballsrbija.com, 14. 1. 2018); Pod pokroviteljstvom Ministarstva omladine i sporta održan je kamp skajbol sporta u Karatašu. (sport.blic.rs, 10. 8. 2017); Скајбол репрезентација Србије тестирана је данас у Републичком заводу за спорт. Њих петоро су прошли моторичка тестирања (rzsport.gov.rs, 25. 1. 2011); Nijedan skajbolaš ili skajbolašica ne može da nastupi na skajbol takmičenjima u organizaciji Skajbol saveza Srbije dok nije registrovan (skyballsrbija.com); Skajbol savez Srbije, na sednici, održanoj 29. januara 2018. godine, a na predlog predsednika Skupštine i Upravnog odbora Skajbol saveza Srbije, kao i članova Skupštine, donosi SPORTSKA PRAVILA SKAJBOL SAVEZA SRBIJE (skyballsrbija.com, 29. 1. 2018).

скајбòлāш, -āша м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави скајболом (= спортом који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави); мушка особа која се бави скајболом.*

❷ цитати *Можда и најмлађи спорт који се представио на Сајму спорта, био је скајбол. Спорт сличан сквошу, али можда и атрактивнији, јер се најбоље игра на песку али и на свим другим подлогама. Најмлађи скајболаш Dositej одиграо је неколико poteza са министром, изазвавши одушевљење код пролазника (kurir.rs, 2. 12. 2015); Nijedan скајболаш или скајболашица не може да наступи на скајбол такмичењима у организацији Скајбол saveза Србије док није регистрован (skyballsrbiја.com); Klubови су дужни да до 1. марта сваке године у saveзу пријаве уколико имају скајболаше или скајболашице аматере са потписаним уговором или професионалце (skyballsrbiја.com).*

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболер.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајбòлāшица ж. р.

❶ дефиниција *женска особа скајболаш.*

❷ цитати *Nijedan скајболаш или **скајболашица** не може да наступи на скајбол такмичењима у организацији Скајбол saveза Србије док није регистрован (skyballsrbiја.com); Klubови су дужни да до 1. марта сваке године у saveзу пријаве уколико имају скајболаше или скајболашице аматере са потписаним уговором или професионалце (skyballsrbiја.com); Скајболаши и скајболашице свих категорија морају бити регистровани у Скајбол saveзу Србије. Сви регистровани скајболаши и скајболашице обавезни су да се придржавају Statута Скајбол saveза Србије и Pravила, Pravilника које propиsuje УО (skyballsrbiја.com).*

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболерка.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајболер м. р.

❶ дефиниција *особа која се бави скајболом (= спортом који се игра у двоје рекетом и лоптицом на трави, песку или вештачкој трави); мушка особа која се бави скајболом.*

❷ цитати Andrejević najbolji skajboler. / Skajboleri su održali završni turnir u seniorskoj konkurenciji (mešoviti). Domaćin je bio SC Lokomotiva (savremenisport.com, 6. 10. 2015); Softbolaši, dizači tegova i skajboleri prikupili 28.500 za nastradale u poplavama (atastars.rs, 13. 6. 2018); Ostaje žal što u završna tri kruga takmičenja nije igrao Branko Kerkez, prvak Evrope iz 2010. i najtrofejniji skajboler u Srbiji (skyballsrbija.com); A sve su to pratili mladi skajboleri koji su bili na Kampu u Zavodu za sport u Košutnjaku (b92.net, 7. 12. 2018); Ciljne grupe i krajnji korisnici su nam bili mladi i talentovani sportisti, softbolašice, softbolaši, skajboleri i skajbolerke (sportskisavezbeograda.org.rs, 7. 8. 2018).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболаш.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

скајболерка ж. р.

❶ дефиниција *женска особа скајболер.*

❷ цитати Igraće se turnirski, skajboleri i skajbolerke ce prikupljati bodove i praviće se tabela (skyballsrbija.com); Ciljne grupe i krajni korisnici su nam bili mladi i talentovani sportisti, softbolašice, softbolaši, skajboleri i skajbolerke (savremenisport.com, 7. 12. 2018).

❸ порекло према енгл. skyball.

❹ синоними скајболашица.

❺ област спорт.

❻ напомене Нераспрострањено.

❼ напомене Не препоручује се изворно писање (*skyrunning*).

скиатлџн м. р.

❶ дефиниција *скијашко такмичење у коме такмичари један део стазе прелазе класичним скијањем, а други део скијањем на дасци.*

❷ цитати Такмичење у женској конкуренцији у скиатлону одржано је на скијашком комплексу „Лаура” у оквиру XXII Зимске олимпијаде у Сочију. Такмичарке су половину стазе (7,5 km) скијале класичним, а половину слободним стилем (rs.rbth.com, 9. 2. 2014); На Олимпијским играма 2014. године одржаним у Сочију освојио је две златне медаље, злато на дистанци од 15 km класичним стилем као и злато на дистанци од 30 km у дисциплини скиатлон (sr.wikipedia.org); Сутра се одржава скиатлон (комбинација класик и слободног стила) (avangarda.in, 27. 12. 2011); Скиатлон је спорт који, упркос садашњем називу, није нов. Тркачка скијашка трка, која постоји од 1924. године, 2003. године добила је модеран формат, назван потера. У јуну 2011. године преименована је одлуком Савета ФИС-а у Љубљани, тако да би било погодно да се та такмичења разликују од оних који се односе на трке са хендикепом (srp.sokosport.com).

❸ порекло енгл. ski + грч. áthlon : борба.

❹ варијанте скијатлон.

❺ област спорт.

❻ напомене Не препоручује се изворно писање (*skiathlon*). Предност треба дати неологизму *скијатлон* над варијантом *скиатлон*.

скијатлѡн м. р.

❶ дефиниција *скијашко такмичење у коме такмичари један део стазе прелазе класичним скијањем, а други део скијањем на дасци.*

❷ цитати Skijatlon je jedna vrlo posebna disciplina na zimskim Olimpijskim igrama u Sočiju, koja od učesnika zahteva neverovatnu izdržljivost, pa i ne čudi što je na kraju trka retko ko uspeo da se održi na nogama (sport.blic.rs, 10. 2. 2014); Норвешки крос кантри скијаши освојили су три медаље у скијатлону на Зимским олимпијским играма у Пјонгчангу (b92.net, 11. 2. 2018); Шведска скијашица Шарлота Кала освојила је злато у скијатлону, првој дисциплини у којој су додељене медаље на Зимским олимпијским играма у Пјонгчангу (naslovi.net, 10. 2. 2018); Руски скијаш Aleksander Boljšunov trijumfoвао је на првом скијатлону сезоне који је у оквиру Svetskog kupa одржан у норвешком Lilehameru (sportklub.rs, 7. 12. 2019); Мушки скијатлон је подељен у две етапе од по 15 километара [...] У суботу је Marit Bjergen donela Норвешкој злато у првој трци у скијатлону у Сочију (vesti.rs, 9. 2. 2014).

❸ порекло енгл. ski + грч. áthlon : борба.

❹ варијанте СКИАТЛОН.

⑥ област спорт.

⑧ напомене Не препоручује се изворно писање (*skiathlon*). Предност треба дати неологизму *скијатлон* над варијантом *скиатлон*.

спòрā хрāна ж. р.

① дефиниција *храна произведена и спремљена на традиционалан начин, која се jede без журбе.*

② цитати Dinamčan stil života jedan je od razloga što se danas hranimo brzo i nezdravo. Sa takvim stilom povećala se ne samo potreba za uličnom hranom već i način na koji je gajimo i koristimo. Upravo iz tog razloga nastala je spora hrana koja se gaji na tradicionalan način (agromedia.rs, 28. 7. 2020); Italijan Karlo Petrini, osnivač Pokreta spore hrane, 1986. godine rekao je sad već antologijsku rečenicu – Mi smo ono što jedemo. Spora hrana je nastala kao odgovor na brzu hranu, ali se razvila u nešto mnogo više od toga. Spora hrana nudi sve što nudi bilo koja ishrana – sve vrste mesa, morske plodove, ribe, voće i povrće, mesne prerađevine koje se koriste isključivo domaće pripremljeni (gsigma.rs, 19. 2. 2018); Spora hrana je nastala kao odgovor na brzu hranu, ali se razvila u nešto mnogo više od toga. Sada je to čitav pokret, nastao kao bunt protiv otvaranja Mekdonalds restorana na Španskim stepenicama u Rimu (b92.net, 3. 8. 2010); „Kao репрезентативна спора храна, добра за здравље и дијете, К-храна ће помоћи људима да остану у физичкој форми,” говорио је Су и алудирао на концепт „споре хране” која промовише локална јела и традиционално кување. Спора храна, замишљена као супротност брзој храни, охрабрује гајење семена, биљака и домаћих животиња карактеристичних за локалне еколошке системе (ilustrovana.com, 18. 9. 2018); Ovu hranu vas ne teraju da jedete sa nogu, naprotiv! Ovaj pokret je nastao pre dvadesetak godina u Italiji kao neka vrsta inata u odnosu na mejnstrim – brzu hranu. Sve što brza hrana jeste, to spora hrana nije (nadijeti.com, 17. 10. 2016).

③ порекло према енгл. slow food.

⑥ област исхрана.

судòку м. р.

① дефиниција *табеларна логичка загонетка с бројевима од један до девет, пореклом из Јапана.*

② цитати Sudoku је игра која počiva на математичким принципима и коју је пронашао Leonard Euler, швајцарски математичар, 1793. године. 1979, у Америци се појављује игра Number Place. Игра је представљена у Јапану

1984, pod imenom koje na japanskom u bukvalnom prevodu znači ‘brojevi se mogu pojaviti samo jednom’. Nakon nekog vremena, to ime se krati u Sudoku. 2004. i 2005, brojne dnevne novine počinju da izdaju sudoku jedinačine i igra tada zapravo dobija na svojoj popularnosti. Osnovni Sudoku kvadrat je veličine 9×9, podeljen na 6 manjih kocki dimenzija 3×3. Svaka od ovih kocki, kolona ili redova mora da sadrži svih 9 brojeva od 1 do 9, bez ponavljanja (kakopedija.com, 10. 3. 2011); Sudoku je „igra za mozak” / Sudoku unapređuje logiku, dedukciju i konstruktivno rešavanje problema (sudokumagazin.wordpress.com, 25. 3. 2015); Ako volite da rešavate sudoku i u društvu važite za najinteligentniju osobu, možete pokušati da rešite najteži sudoku na svetu. Finski matematičar Arto Inkala proveo je tri meseca dizajnirajući tablu za sudoku koja ima samo jedno rešenje (blic.rs, 30. 6. 2012); Rešite sudoku dana: Cilj igre je ispuniti sva polja brojevima od 1 do 9; svaki broj sme da se pojavi tačno 9 puta (telegraf.rs, 12. 8. 2020).

❸ порекло јап. 数独 [sūdoku].

❹ област забава.

трејлер м. р.

❶ дефиниција *врста кратке рекламне најаве за нови филм, телевизијску серију и сл. у којој се налазе инсерти из тог дела.*

❷ цитати Novi trejler za film „Blade Runner 2049” će vas oduvati (vise.com, 9. 5. 2017); Prvi tizer trejler dužine jednog minuta za biografski film o Stivu Džobsu koji režira Deni Bojl i koji će nositi naziv „Steve Jobs”, je upravo stigao. Trejler nam ne otkriva mnogo o predstojećem filmu, ali nam daje prvi pogled na Majkla Fazbendera koji će igrati Stiva Džobsa (benchmark.rs, 18. 5. 2015); Објављен први трејлер филма о Елвису, улоге остварили Остин Батлер и Том Хенкс / [...] У трејлеру видимо младог Елвиса који изгледа нервозно док излази на сцену при чему га једна особа из публике изнервира и каже му да се „ошиша”, а остатак масе почиње да се смеје (rtv.rs, 20. 2. 2022); Изашао трејлер серије о првим дамама САД: Невјероватне трансформације три познате глумице / [...] Објављен је трејлер за прву сезону серије, коју је режирала Сузан Бир, а у једном дану имао је више од 400.000 прегледа (glassrpske.com, 18. 2. 2022).

❸ порекло енгл. trailer.

❹ област уметност.

трéјлерскѝ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се односи на трејлер (врсту кратке рекламне најаве за нови филм, телевизијску серију и сл. у којој се налазе инсерти из тог дела)*

❷ цитати Bodroža је „Über lajf” okarakterisao i kao „trejlersko iskustvo” „Često se dešava da imate utisak da je trejler za neki holivudski film bolji od samog filma, a mi smo imali ideju da napravimo jedan dugačak trejler u kome može da se uživa. To je jedna vrsta interaktivne trejlerske forme”, rekao je on (arhiva.vesti-online.com, 1. 11. 2010); Kod najave Bratislava Brace Petkovića za budućeg ministra kulture *trejlerske* neizvesnosti gotovo da nema (pescanik.net, 23. 7. 2012); Bejli је на свом „Jutjub” каналу „Honest trailers” objavio brojne parodije na filmske trejlere, a sada је свој дубоки глас употребио да се нашали са sugрађанима. Он је пратио ljude на улици и komentarisao njihov izgled i ponašanje „trejlerskim” glasom (blic.rs, 7. 9. 2013); Jadni moji roditelji, presitno im је све што пише у video клубу на tv, па морају да trpe да im listam film po film i čitam sinopsise trejlerskim glasom (twitter.com, 4. 1. 2021).

❸ порекло енгл. trailer.

❹ област УМЕТНОСТ.

узбўнити*, узбўним сврш.

❶ дефиниција *обавестити јавност или власт о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама.*

❷ цитати „Javnost se može uzbuniti, bez prethodnog obaveštavanja ovlašćenog organa u slučaju neposredne opasnosti od nastanka štete velikih razmera, odnosno ako postoji opasnost od uništenja dokaza.” (čl.19. Zakona o zaštiti uzbunjivača) (twitter.com, 20. 10. 2019); Krušik i uzbunjivači u Srbiji: „Svako ko uzbuni javnost, nosi metu na leđima” (bbc.com, 14. 10. 2019); Iako mnogi smatraju да је Marija Mali „uzbunila javnost” tvrdnjama да је gradonačelnik Beograda sakrio od Agencije за борбу против корупције 95.000 evra, да је organizovao rušenje objekata u Savamali, te да јој је током борбе за starateljstvo nad decom rekao да је судија „njegova”, да би dobila status uzbunjivačice, morala би на sudu да докаже uzročno-posledičnu vezu svega toga са otkazom који је dobila у kompaniji „Bambi” (dan-as.rs; 7. 3. 2017); Uzbunjivači mogu i да uzbune i javnost, најчешће putem medija (istinomer.rs, 11. 10. 2016).

❹ област ПРАВО.

узбуњивање* с. р.

❶ дефиниција *обавештавање јавности или власти о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама.*

❷ цитати „Uzbunjivanje” је откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера (paragraf.rs, 2014); Штетна радња је свако чинjenje или нечинjenje у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу угрожава или повређује право, односно којим се то лице ставља у неповољнији положај (mojafirma.rs, 20. 8. 2015); Ми упозорavamo оне који не знају да узбуњивање не пролази без одмазде nigде у свету, па ни у Србији (cenzolovka.rs, 1. 12. 2019); Циљ узбуњивања према овом закону је заштита јавног интереса и општег добра. Да би се нешто окарактерисало као узбуњивање неопходно је да информација која се открива указује да је угрожен јавни интерес (vk.sud.rs).

❸ синоними *дување у пиштаљку, звиждање.*

❹ област *право.*

узбуњивач м. р.

❶ дефиниција *особа која узбуњује (= обавештава јавност или власт о опасним и штетним незаконитим радњама организације у којој ради или је радила, или о поверљивим информацијама којим је имала приступ); мушка особа која узбуњује.*

❷ цитати Узбуњивач је физичко лице које узбуњује у вези са својим радним ангажовањем, поступком запошљавања, коришћењем услуга органа власти, носилаца јавних овлашћења или јавних служби, пословном сарадњом и правом власништва у привредном друштву (mpravde.gov.rs); Узбуњивачи у Србији су људи посебног кова (cenzolovka.rs, 1. 12. 2019); Узбуњивачи су грађани који користе право на слободу говора да укажу на злоупотребу овлашћења којом се изneverава поверење јавности. [...] Узбуњивач се директно може обратити послодавцу или органу јавне власти. У изузетним околностима, он може информацију обелоданити јавности, тако што ćete се обратити некој организацији цивилног друштва или медијима, како би спречили непосредну опасност по живот, јавно здравље, безбедност или животну средину или штету великих размера или да би спречили уништавање доказа (bbc.com, 14. 10. 2019); Суд је utvrdio да је Hitna pomoć prekršila Zakon o

zaštiti uzbunjivača – na 4 oglasne table je objavila identitet uzbunjivača, što je prouzrokovalo njegovo šikaniranje kod kolega (twitter.com, 29. 9. 2020).

⑥ област право.

узбуњивачица ж. р.

① дефиниција *женска особа уzbунјивач.*

② цитати Uzbunjivačica iz Ćuprije ostaje bez posla. Uzbunjivačica iz Ćuprije Sunčica Ivanović, koja je ukazivala na brojne nepravilnosti u radu Akademije akademsko-medicinskih strukovnih studija u Ćupriji uskoro bi mogla da ostane bez posla, jer joj 17. jula ističe ugovor u ovoj visokoškolskoj ustanovi (nova.rs, 3. 6. 2020); Uzbunjivačica koja je dobila otkaz postala direktorka (twitter.com, 24. 5. 2016); Руска уzbунјивачица може у Рио као неутрални такмичар (rts.rs, 1. 7. 2016); PRVI PUT U SRBIJI: Uzbunjivačica pobedila državu (mondo.rs, 7. 6. 2017); Норвешка серија са hepiendom. Uzbunjivačica dobila odštetu jer su je nezakonito otpustili kad je otkrila korupciju u samom vrhu државе (twitter.com, 19. 7. 2020).

⑥ област право.

узбуњивачки -а, -о

① дефиниција *који се односи на уzbунјивање, уzbунјиваче и уzbунјивачице (= обавештавање јавности или власти о опасним и штетним незаконитим радњама неке организације од стране особе која у тој организацији ради или је радила, или која је имала приступ поверљивим информацијама).*

② цитати Kakvi su ovo uzbunjivački naslovi, molim lepo? (twitter.com, 30. 9. 2013); Uzbunjivački sajt Pištaljka demantovao je navode Tanjuga da nije izneo dokaze... (twitter.com, 28. 2. 2015); Pre nego što objasnimo zašto je to tako, treba odgovoriti na pitanje – zašto je uopšte važno da li je Aleksandar Obradović uzbunjivač. Njegov uzbunjivački status ni na koji način ne bi uticao na činjenicu da se poslovnom tajnom ne mogu štititi izvršioци krivičnih dela i da on ne sme da bude progonjen za obelodanjivanje takvih podataka (direktno.rs, 21. 10. 2019); Uzbunjivački sajt „Vikiliks” predložio je američkom predsedniku Donaldu Trampu da imenuje Džulijana Asanža za šefa specijalne jedinice za sajber-bezbednost, o kojoj je razgovarao sa ruskim kolegom Vladimirom Putinom (blic.rs, 10. 7. 2017).

⑥ област право.

*Борђе Р. Оташевић**

Институт за српски језик САНУ, Београд

РЕЧНИК ДЕАНТРОПОНИМНИХ НЕОЛОГИЗАМА (4)

РЕЧНИЧКИ ЧЛАНАК

Неологизми нису разврстани по азбучном реду већ су груписани према антропонимима који су им у основи. Антропоними су сложени по азбучном реду.

Речнички чланак садржи највише пет целина: дефиницију, област, синониме, цитате и коментар.

ЦИТАТИ

Наводе се по два цитата за свако значење. Сви цитати су преузети с интернета. Због уштеде простора и прегледности наводи се само први део адресе (без *www.* или *https://*) који показује о којем се извору ради, док се остатак, који често заузима неколико редова, изоставља. Уз помоћ било којег претраживача лако се може наћи цео текст. Треба имати на уму да су очигледне словне грешке исправљене, као и да су у мањем броју текстова додавани дијакритички знаци. Након адресе наводи се година када је текст објављен. Понегде се није могло утврдити о којој се години ради.

УСЛОВНИ ЗНАЦИ

[...] изостављање дела текста

[„текст“] део текста, најчешће само једна реч, који је због изостављања дела текста премештен с места на коме се налазио како би реченица била коректна.

/ у цитираном тексту следећа реченица или стих су били у новом пасусу (реду).

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs.

ВУЧИЋ, Александар

(1970-)

Српски политичар. Дипломирани правник. 1993. године приступио је Српској радикалној странци, а две године касније постаје њен генерални секретар. 2012. године изабран је за председника Српске напредне странке. Био је председник владе Србије у два мандата. Актуелни је председник Републике Србије.

вучићевскӣ, -ā, -ō

- ❶ дефиниција *који се односи на српског политичара Александра Вучића, на свеукупност његових политичких ставова и начин на који обавља премијерске, председничке и друге политичке послове.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићијански.
- ❹ цитати Тако када ја не верујем у снагу аргумента садржаног у резолуцији 1244, то је за Копривицу „подударности између вучићевске и мијатовићевске позиције“ (wordpress.com, 4. 3. 2019); Будалаштине су о блокади медија: постоје само вучићевски и анти-вучићевски медији (facebookreporter.org, 15. 3. 2019).
- ❺ коментар Придев *вучићевски* среће се много чешће од нераспрострањеног синонима *вучићијански*.

вучићевски прил.

- ❶ дефиниција *на начин карактеристичан за српског политичара Александра Вучића, за свеукупност његових политичких ставова и начин на који обавља премијерске, председничке и друге политичке послове.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❹ цитати Давно је констатовано да се слично сличном радује, па није било ничег неочекиваног у вучићевски кореографисаном дочеку који је прошле седмице у Варшави пољска владајућа партија Право и правда (ПиС) приредила америчком председнику Доналду Трампу (nin.co.rs); Меркел ће му дати бомбоницу и – вратиће се

он у Атину – вучићевски заљубљен у протестантизам и штедњу (strateskealternative.rs, 12. 2. 2015).

вучићевство с.р.

- ❶ дефиниција **а.** свеукупност политичких ставова српског политичара Александра Вучића и начин обављања премијерских, председничких и других политичких послова карактеристичан за њега. **б.** исказивање, испољавање подршке свеукупности политичких ставова српског политичара Александра Вучића и начину обављања премијерских, председничких и других политичких послова карактеристичним за њега.
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићизам.
- ❹ цитати **а.** U ovom izveštaju iz „Blica“ se vidi i savršena sinteza vučićevstva i nacionalizma iz devedesetih (i.redd.it.com); Ja sam lepo rekao da je drug Irinej sa drugovima saborcima uvideo svoju grešku, samokritikovao se i vratio partijskoj liniji marksalenjinizma i Vučićevstva-Veberizma (forum.krstarica.com). **б.** Toliko o mom „ljotićeвstvu“. Što se tiče „vučićevstva“, ono je stav i steg gospodina Nebojše Bakareca, kao što je to do juče bilo „DSS“-ovstvo, a sutra će biti ko zna šta (vladimir-dimitrijevic.com, 17. 2. 2020); Kad otvoreni i latentni radikali, bivši i sadašnji naprednjaci, ljubitelji i glasači Tome Nikolića, Vučićevi vatreni podržavaoci i davaoci šansi, 100 dana, 200 dana i dve godine, gutači žaba i kameleoni raznih vrsta - na nos Krstiću nabijaju njegovo vučićevstvo za stavove koje on direktno i jasno iznosi i obrazlaže. E to je tragikomedija (blog.b92.net, 14. 2. 2015).
- ❺ коментар ХХ

вучићизам м.р.

- ❶ дефиниција *свеукупност политичких ставова српског политичара Александра Вучића и начин обављања премијерских, председничких и других политичких послова карактеристичан за њега.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићевство (а).
- ❹ цитати Ако је систем који је створио Вучић склопљен тако да чак и нечија свекрва очекује да он лично отрчи и убеди снајку да откључа заједничко двориште и да потом, када смири ту породичну гунгулу, седећи између Меркелове и Оланда, преговара о некаквим поглављима, шта нам онда то говори о природи вучићизма? Ком

познатом политичком жанру припада таква врста владавине? Можда просвећеном апсолутизму? Или је то бонапартизам са српском душом, када читава колона очајника зна да има шанси само ако чека пред једним шалтером – код Вучићеве последње шансе (politika.rs, 9. 7. 2016); Не стидим се што сам одабрао „митолошку анализу“ као начин да приступим феномену „вучићизма“ као идајничке дементности нашег постојања (srpskistav.com, 22. 1. 2019).

вучићијанац м.р.

- ❶ дефиниција *особа која подржава политику српског политичара Александра Вучића, присталица његове политике.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићевац, вучићист(а).
- ❹ цитати *Evo vučićijanca da brani omiljenog opozicionara* (srbin.info, 21. 2. 2018); *Vučićijanci na aparatima* (tv-japan.net).
- ❺ коментар Семантички нелогизам *вучићевац* среће се неупоредиво чешће од синонима *вучићијанац* и *вучићист(а)*.

вучићист(а) м.р.

- ❶ дефиниција *особа која подржава политику српског политичара Александра Вучића, присталица његове политике.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићевац, вучићијанац.
- ❹ цитати *Боље будиста - него титоиста, вучићиста, комуниста* (rs.n1info.com, 28. 8. 2017); *Све под фирмом „испуњавања услова“ за формирање ловачког удружења званог „Заједница српских општина“ које је - обожавам на то да подсетим вучићисте по професији - према слову светог „Бриселског споразума“ требало да буде формирано пре тачно три године* (91. 222.7.144, 14. 2. 2017).
- ❺ коментар Семантички нелогизам *вучићевац* среће се неупоредиво чешће од синонима *вучићијанац* и *вучићист(а)*.

вучићофил м.р.

- ❶ дефиниција *особа која воли српског политичара Александра Вучића и његову политику, која је наклоњена њему и његовој политици.*
- ❷ област ПОЛИТИКА.
- ❸ синоними вучићољубац.

- ④ цитати *Мoj poslednji tekst za portal Fond strateške kulture, pre nego su Vučićofili u ruskoj vlasti naprasno okončali njegov višegodišnji rad, nosio je naziv „Srbija između apsolutizma i meke diktature“ (ceopom-istina.rs, 3. 3. 2018); Da li razmišlja kako će Vučićofili u ruskoj vlasti, a definitivno ih ima, gledati na njegovo trčanje kod Merkelove, žene koja delom i zbog pogrešne politike prema Rusiji, svoju političku sudbinu više ne drži u svojim rukama... (koreni.rs, 7. 3. 2018).*
- ⑤ коментар ХХ

вучићòфїлија м.р.

- ① дефиниција *љубав, наклоност према српском политичару Александру Вучићу и његовој политици.*
- ② област ПОЛИТИКА.
- ④ цитати *Koliko god da ovaj vučićofob ume da bude tanak u argumentaciji ponekad toliko je tvoja vučićofilija smešna na nekom adolescentskom nivou (blog.b92.net, 23.7.2015); Panović širi vučićofiliju i rusofobiju (rs.n1info.com, 17.3.2016); Kad nemaš argumenata, optuži za svisuistizam (prikrivenu formu vučićofilije) ili podršku Vučiću (twitter.com, 11.2.2019).*
- ⑤ коментар *Изговор с дугосилазним акцентом на четвртм слогу среће се неупоредиво чешће.*

вучићòфòб м.р.

- ① дефиниција *особа која мрзи српског политичара Александра Вучића и његову политику.*
- ② област ПОЛИТИКА.
- ③ синоними *вучићомрзац.*
- ④ цитати *Koliko god da ovaj vučićofob ume da bude tanak u argumentaciji ponekad toliko je tvoja vučićofilija smešna na nekom adolescentskom nivou (blog.b92.net, 23. 7. 2015); Dr Krstić i voditelj vučićofob - „Lični stav“ (blog.b92.net, 22. 7. 2015); Јуче се Крстић на Твитеру опет бавио темом „Вучића“, па је оне који не воле Вучића упоредио са „хомофобима“. „Хомофоби су латентни хомосексуалци. Е сад закључите сами шта су вучићофоби.“ - пише Крстић на Твитеру. Нешто пре тога, он је написао још једну ствар у вези премијера: „Они што највише хејтују Вучића сутра би први потрчали код њега само да их позове, као што неки већ јесу, на пример, Радуловић.“ (pravda.rs, 27. 2. 2016).*
- ⑤ коментар *Синоним вучићомрзац среће се веома ретко.*

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Ђорђе Оташевић*
(Београд)

БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА НА СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА И ЕНГЛЕСКОМ О НЕОЛОГИЗМИМА ВЕЗАНИМ ЗА АКТУЕЛНУ ПАНДЕМИЈУ : ИЗБОР (4)

Лавренова П.А., Никифорова А.Г., „Изменение лексического состава русского языка под влиянием повестки СМИ о пандемии коронавируса“, У: *Влияние новейших технологий, СМИ и Интернета на образование, язык и культуру. Материалы II Всероссийской (с международным участием) научно-практической студенческой конференции*. Москва, 2021, стр. 285–290.

Лазарева М.Б., „О психолингвистических особенностях русскоязычных неологизмов эпохи коронавируса“, У: *Междисциплинарные аспекты лингвистических исследований. Сборник научных трудов*. Краснодар, 2022, стр. 82–87.

Лапченко Е.П., „Особенности отражения коронавирусной пандемии в лексике медийного дискурса (на материале английских неологизмов)“, У: *Стратегии развития современной науки. Сборник научных статей*. Москва, 2020, стр. 84–88.

Левина С.Д., „Новая болезнь в глагольной лексике коронавирусной эпохи“, У: *Новые слова и словари новых слов. 2020, Сборник научных статей*. Институт лингвистических исследований РАН, Санкт-Петербург, 2020, стр. 155–165.

Ленец А.В., Лагажан Ю.А., „Неологизмы о вакцинации от COVID-19 в современном немецком языке: лингвопрагматический аспект и национально-культурная специфика“, *Studia Germanica, Romanica et Comparatistica*. 2022, Т. 18. № 2 (56), стр. 29–42.

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

Линтвар О.М., „Плетенецька Ю.М., Попович Н.М., Специфіка перекладу неологізмів COVID-19 українською мовою“, *Закарпатські філологічні студії*, 2022, Випуск 22, Том 2, стр. 170–174.

Липатова Е.В., „Неологизмы в англоязычных и русскоязычных текстах в дискурсе COVID-19“, У: *Молодой исследователь: от идеи к проекту. Материалы VI студенческой научно-практической конференции*. Йошкар-Ола, 2022, стр. 389–391.

Липчук А.А., „Влияние пандемии COVID-19 на формирование неологизмов в английском языке“, У: *Современные достижения молодежной науки. Сборник статей Международного научно-исследовательского конкурса*. Петрозаводск, 2021, стр. 238–246.

Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О., „Особливості неологізмів пандемії COVID-19 в англійській мові“, 2020, *Вчені записки ТНУ імені Б. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, Том 31 (70) № 4, Ч. 2, стр. 108–112.

Логинова А.А., Егорова Э.В., „Неологизмы эпохи пандемии“, У: *Lingua Academica: Актуальные проблемы лингвистики и лингводидактики. Материалы VII Всероссийской научно-практической конференции*. Ульяновский государственный университет, 2022, стр. 365–369.

Лончар Р. Александра, Раичевић, Нина Љ. Судимац, „Теорија, пракса и ставови говорника о наглашавању страних речи на примерима из медицинске терминологије“, У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19 : примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности одржаном 25. октобра 2022. године, на основу рецензија академика Јасмине Грковић-Мејџор и академика Александра Ломе / главни уредник Љубинко Раденковић ; уредници Софија Милорадовић, Марина Јањић*. Ниш : САНУ, Огранак у Нишу ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2022, стр. 93–106.

Майер В.С., „Пандемия коронавируса как языковой маркер современности (на материале немецкого языка)“, *Гуманитарные и социальные науки*, 2020, № 4, стр. 124–137.

Майзенгер Н.В., Яковлева В.В., „Словообразовательные инновации в современном английском языке периода пандемии COVID-19“, *Педагогическое образование на Алтае*. 2022, № 1, стр. 93–98.

Мальгина А.И., „Неологизмы периода COVID-19 в интернет-СМИ“, У: *Modern research and development 2022, Сборник статей Международной научно-практической конференции*. Петрозаводск, 2022, стр. 115–119.

Мальцева С.М., Богачева А.В., Воронкова А.А., „Опыт классификации 'коронавирусных' неологизмов в русском языке“, *Современные исследования социальных проблем*, 2020, Т. 12. № 4-3, стр. 153–157.

Маник С.А., Привалова Д.В., „Концепт авторског словаря неологизмов англійског језика епохи COVID-19“, *Учене записки националног общества прикладной лингвистики*, 2020, № 4 (32), стр. 20–26.

Марушкина Н.С., Елисеева И.В., „Словарь коронавируса' в англійском и русском језиках“, У: *Лингвистика, лингводидактика, лингвокультуро­логия: актуальные вопросы и перспективы развития. Материалы V Международной научно-практической конференции*. Минск, 2021, стр. 48–51.

Матвеева В.М., „Способы словообразования шутливых неологизмов, связанных с отношением людей к COVID-19“, У: *Лучшая исследовательская работа 2022, Сборник статей II Международного научно-исследовательского конкурса*. Петрозаводск, 2022, стр. 111–117.

Матюшенко М.С., „Метафора, метонимия, и другие неологизмы во французских СМИ в постковидный период“, *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Серия: Гуманитарные науки*. 2022, № 9, стр. 144–147.

Матюшенко М.С., „Префиксация как продуктивный способ образования неологизмов во французских слоганах (на материале СМИ)“, *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Серия: Гуманитарные науки*, 2021, № 1, стр. 156–162.

Медведева, С., Никипорець, С., Гадайчук, Н., Герасименко, Н., „Порівняльний аналіз неологізмів англійської та української мов, що виникли внаслідок пандемії COVID-19,“ *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія „Філологія“*, 48, <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35359/103187.pdf>.

Милорадовић Р. Софија, „Речници термина везаних за пандемију ковида 19 – сведочанство злог времена“, У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19 : примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности одржаном 25. октобра 2022. године, на основу рецензија академика Јасмине Грковић-Мејџор и академика Александра Ломе / главни уредник Љубинко Раденковић ; уредници Софија Милорадовић, Марина Јањић*. Ниш : САНУ, Огранак у Нишу ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2022, стр. 17–29.

Милосављевић С. Бојан, „О неким аспектима комуникативног понашања говорника српског језика у условима пандемије ковида 19“, У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19 : примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности одржаном 25. октобра 2022. године, на основу рецензија академика Јасмине Грковић-Мејџор и академика Александра Ломе / главни уредник Љубинко Раденковић ; уредници Софија Милорадовић*,

Марина Јањић. Ниш : САНУ, Огранак у Нишу ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2022, стр. 195–209.

Минеева З.И., „Неодериваты в русском языке эпохи пандемии“, У: *Новые слова и словари новых слов. 2020, Сборник научных статей*. Институт лингвистических исследований РАН, Санкт-Петербург, 2020, стр. 166–176.

Миронина А.Ю., Прозорова Е.В., „Неологизмы эпохи пандемии COVID-19 в переводе с английского языка на русский язык“, У: *Общество. Наука. Инновации (НПК-2022). Сборник статей XXII Всероссийской научно-практической конференции. В 2-х томах*. Киров, 2022, стр. 523–530.

Митић З. Ивана, О синтаксичким карактеристикама говора оболелих од вируса корона, У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19 : примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности одржаном 25. октобра 2022. године, на основу рецензија академика Јасмине Грковић-Мејџор и академика Александра Ломе / главни уредник Љубинко Раденковић ; уредници Софија Милорадовић, Марина Јањић*. Ниш : САНУ, Огранак у Нишу ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2022, стр. 141–154.

Митурска-Бояновска Ђ., „Словообразование в русском языке в эпоху коронавируса“, У: *Активные процессы в современном русском языке: национальное и интернациональное. Сборник научных статей*, 2021, стр. 459–469.

Михайлова А.А., „Основные словообразовательные модели неологизмов периода пандемии COVID-19“, У: *Актуальные вопросы филологии в свете современных исследований. Сборник научных статей по материалам XXXII Международной научно-практической конференции*. Чебоксары, 2022, стр. 109–116.

Михайлова Ю.Л., Михайлов М.Р., „Особенности функционирования лексических единиц по теме 'COVID 19' в английском и русском языках“, *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Серия: Гуманитарные науки*, 2020, № 7-2, стр. 159–161.

Михалина Ю.В., „Самые распространенные неологизмы в английском языке, связанные с пандемией COVID-19“, У: *Конкурс молодых учёных. Сборник статей XI Международного научно-исследовательского конкурса*. Пенза, 2022, стр. 145–148.

Мишуткина И.И., „Новая лексика немецкого языка как отражение новой действительности (по материалам немецких СМИ о COVID-19)“, *Оригинальные исследования*, 2020, Т. 10, № 8, стр. 103–107.

Мнацаканян Р.Н., „Неологизмы, возникшие в русском языке в период пандемии COVID-19“, У: *Межкультурная коммуникация в едином образовательном пространстве: проблемы и перспективы. Материалы IV Международной научно-теоретической конференции*. Рязань, 2022, стр. 98–100.

Мозоль Т.С., „Языковое творчество в эпоху коронавируса (на примере неологизмов корейского языка)“, *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Гуманитарные науки*. 2021, № 4 (846), стр. 154–164.

Мокроусова О.Ю., „Актуальные проблемы языка и общества“, У: *Естественно-научные и гуманитарные исследования: теоретические и практические аспекты. Материалы XXXI Всероссийской научно-практической конференции*. Южный университет, Ростов-на-Дону, 2021, стр. 138–141.

Московская Т.В., „Лексико-словообразовательное гнездо с базовой лексемой 'ковид'“, У: *Лингвистические исследования и их использование в практике преподавания русского и иностранных языков. Материалы V Международной научно-методической конференции в рамках VIII Международного научного форума ДНР „Инновационные перспективы Донбасса: инфраструктурное и социально-экономическое развитие“*. Донецк, 2022, стр. 46–51.

Мусаева Г., „Влияние 'коронакризиса' на развитие глобальных и региональных социально-экономических процессов“, У: *Современное образование: актуальные вопросы, достижения и инновации. Сборник статей XXXV Международной научно-практической конференции*. 2020, стр. 32–34.

Нам В.М., „Перевод неологизмов COVID-19 в медиадискурсе (на материале англо- и русскоязычных социальных сетей)“, У: *Материалы Научной сессии. Сборник материалов Научной сессии института филологии и межкультурной коммуникации Волгоградского государственного университета*. Волгоград, 2022, стр. 249–253.

Насртдинова В.М., „Злободневное словообразование: 'ковидные' неологизмы и окказионализмы в английском и русском языках“, *Казанская наука*. 2020, № 11, стр. 102–104.

Никитина Л.А., Кекеева Т.М., Дальдинова Э.О.Г., „Семантические характеристики английских неологизмов периода пандемии COVID-19“, *Вестник Калмыцкого университета*. 2021, № 1 (49), стр. 54–60.

Никитина О.А., Гудкова О.А., „Контаминация как проявление игрового словотворчества в дискурсе о пандемии COVID-19 (на материале

новообразований немецкого языка)“, *Актуальные вопросы современной филологии и журналистики*. 2020, № 4 (39), стр. 123–132.

Никулина М.А., „К вопросу о деривационных и семантических аспектах англоязычной неологической лексики периода пандемии COVID-19“, *Верхневолжский филологический вестник*. 2022, № 2 (29), стр. 182–194.

Новаковић М. Александар, „Степен познавања значења неологизама из доба пандемије ковида у јавном говору Нишлија“, У: *Јавни говор у условима пандемије ковида 19 : примљено на VIII скупу Одељења језика и књижевности одржаном 25. октобра 2022. године, на основу рецензија академика Јасмине Грковић-Мејмор и академика Александра Ломе / главни уредник Љубинко Раденковић ; уредници Софија Милорадовић, Марина Јањић*. Ниш : САНУ, Огранак у Нишу ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2022, стр. 175–194.

Новикова О.Н., Калугина Ю.В., „COVID-19 в контексте современного состояния исследования дискурса о пандемии“, *Вестник Башкирского университета*. 2020, Т. 25. № 2, стр. 376–381.

Новокшонова Д.М., Корончик В.Г., „Словосложение как основной способ образования 'коронавирусных' неологизмов в английском языке“, У: *Современные проблемы и перспективные направления инновационного развития науки. Сборник статей по итогам Международной научно-практической конференции*. Стерлитамак, 2022, стр. 178–180.

Нургалина Х.Б., Исхакова Г.С., „Когнитивно-прагматические особенности ковид-неологизмов туристического дискурса“, У: *Проблемы гуманитарных наук и образования в современном мире. Сборник научных статей по материалам VIII Всероссийской научно-практической конференции (с международным участием)*. Сибай, 2022, стр. 169-170.

Нургалина Х.Б., Исхакова Г.С., „Прагматическая роль ковид-неологизмов в текстах англоязычных средств массовой информации“, У: *Актуальные вопросы лингвистики, межкультурной коммуникации и методики преподавания иностранных языков в вузе. Материалы V Международной научно-практической конференции*. Уральский государственный горный университет. Екатеринбург, 2022, стр. 216–221.

СРПСКА РЕЧ ГОДИНЕ

Оснивачи избора „Српска реч године“ оглашавају следећи:

ПРАВИЛНИК ИЗБОРА „СРПСКА РЕЧ ГОДИНЕ“ ФИЛОЛОШКОГ ДРУШТВА „РЕЧИ“ И ЧАСОПИСА „НОВОРЕЧЈЕ“

1. Избор „Српска реч године“ покрећу и организују Филолошко друштво „Речи“ и часопис „Новоречје“ од 2023. године уз учешће угледних лингвиста, културних последника и заинтересованих говорника српског језика.

2. Бирају се речи у три категорије: „Реч године“, „Нова реч године“ и „Лажиреч године“.

3. Предлоге за кандидате за избор српске речи године, нове речи године и лажиречи године могу да дају сви заинтересовани, слањем пријаве речи коју предлажу на електронску адресу избора, путем друштвених мрежа Фејсбук, Инстаграм или путем анонимног предлога.

4. Кандидати за реч године могу бити речи и изрази. У кандидате не улазе политички компромитујуће речи и изрази, имена људи, организација и насеља.

5. Кандидате за избор српске речи године у три категорије за текућу календарску годину утврђује жири лингвиста до 30. новембра те године. Жири формирају оснивачи Избора „Српска реч године“, а састав жирија се потврђује или бира сваке године.

6. Избор „Српска реч године“ се прати у часопису „Новоречје“, на сајту овога часописа и у одељку „Реч године“ на сајту Филолошког друштва „Речи“ и на друштвеним мрежама. Часопис „Новоречје“ и „Филолошко друштво Речи“ ће подстицати писање и објављивање кратких текстова у часопису и на сајту.

7. Гласање за избор српске речи године се одвија од 1. до 15. децембра текуће године. На основу броја интернет гласова утврђују се најбоље пласиране речи.

8. „Реч године“, „Нова реч године“ и „Лажиреч године“ се бирају и гласањем жирија, тако што сваки члан жирија свакој од 10 првопласираних речи на интернет гласању у све три категорије, додељује бодове од 1 до 10. По броју бодова се формира листа.

9. Жири проглашава победнике избора речи године у све три категорије и објављује резултате на сајту и на страницама на друштвеним мрежама до 20. децембра, а потом и у другој свесци часописа „Новоречје“ за ту годину.

10. Две особе администрирају избор „Српска реч године“ на сајту и страницама на друштвеним мрежама и шаљу информације за медије о активностима везаним за избор речи године.

Покретачи избора „Српске речи године“
Дејан Ајдачић и Ивана Лазић-Коњик

Имена оснивача избора „Српске речи године“ и чланова жирија избора за 2023. годину

1. Дејан Ајдачић (професор, Гдањски универзитет, Гдањск)
2. Милан Ајџановић (ванредни професор, Филозофски факултет, Нови Сад)
3. Рајна Драгићевић (редовни професор, Филолошки факултет, Београд)
4. Александар Јерков (редовни професор, Филолошког факултета)
5. Јована Јовановић (научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
6. Ивана Лазић Коњик (научни саветник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
7. Ана Миленковић (научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
8. Вања Миљковић (научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
9. Слободан Новокмет (виши научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
10. Ђорђе Оташевић (виши научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, Београд)
11. Људмила Поповић (редовни професор, Филолошки факултет, Београд)
12. Милан Шипка (редовни професор, Arizona State University)